

**Kurso pri la internacia lingvo Esperanto
en la lingala lingvo**

BUKU YA BOYEKOLI KIESPERANTO

UNUA LECIONO = LITEYA LYA YAMBO

ankaŭ - lisusu	la forno - fulu
azeno - mpunda moke	la hundo - mbwa
benko - ebonga molai	la kato - nyawu
besto - nyama	la pipro - pilipili
birdo - ndeke	la pomo - mbala
ĉerizo - selizo	la seĝo - kiti
estas (por homo kaj besto) - azali	la tablo - mesa
estas (por objekto) - ezali	libro - buku
frukto - mbuma	meblo - libaya
homo - mutu	muso - mpuku
jes - iyo	ne - te
kato - nyawu	objekto - eloko
kio? (por besto kaj objekto) - nini?	pipro - pilipili
kio? (por personoj) - nani?	pomo - mbala
knabino - elenge mwasi	pruno - puluno
knabo - elenge mobali	sinjorino - mwasi
la ĉerizo - selizo	sinjoro - mobali
la ĉevalo - mpunda	sur - likolo ya, na
	taso - tasi

La pomo estas frukto.

La pomo estas frukto; ankaŭ la pipro.

La pipro estas frukto.

La pipro estas frukto; ankaŭ la ĉerizo.

La ĉerizo estas frukto.

La pruno estas frukto.

La pruno estas frukto; ankaŭ la pipro.

La ĉevalo estas besto.

La hundo estas besto; ankaŭ la kato.

La kato estas besto.

La kato estas besto; ankaŭ la ĉevalo.

La hundo estas besto.

La ĉevalo estas besto; ankaŭ la azeno.

La azeno estas besto.

La forno estas meblo.

La tablo estas meblo.

La seĝo estas meblo.

La benko estas meblo.

La forno estas meblo; ankaŭ la tablo.

La tablo estas meblo; ankaŭ la seĝo.

La seĝo estas meblo; ankaŭ la benko.

Mbala ezali mbuma.

Mbala ezali mbuma, pilipili lisusu.

Pilipili ezali mbuma.

Pilipili ezali mbuma, selizo lisusu.

Selizo ezali mbuma.

Puluno ezali mbuma.

Puluno ezali mbuma, pilipili lisusu.

Mpunda azali nyama.

Mbwa azali nyama, nyawu lisusu.

Nyawu azali nyama.

Nyawu azali nyama, mpunda lisusu.

Mbwa azali nyama.

Mpunda azali nyama, mpunda moke lisusu.

Mpunda moke azali nyama.

Fulu ezali libaya.

Mesa ezali libaya.

Kiti ezali libaya.

Ebonga molai ezali libaya.

Fulu ezali libaya, mesa lisusu.

Mesa ezali libaya, kiti lisusu.

Kiti ezali libaya, ebonga molai lisusu.

La knabo estas homo.
La knabino estas homo.
La sinjorino estas homo.
La sinjoro estas homo.

La knabo estas homo; ankaŭ la
sinjorino.
La knabino estas homo; ankaŭ la
knabo.
La sinjoro estas homo; ankaŭ la
knabo.

DEMANDOJ, RESPONDOJ

Ĉu la pomo estas frukto?
Jes, la pomo estas frukto.

Ĉu la kato estas besto?
Jes, la kato estas besto.

Ĉu la tablo estas meblo?
Jes, la tablo estas meblo.

Ĉu la knabo estas homo?
Jes, la knabo estas homo.

Ĉu la pomo estas meblo?
Ne, la pomo ne estas meblo.

Ĉu la seĝo estas besto?
Ne, la seĝo ne estas besto.

Ĉu knabo estas homo?
Jes, ...

Ĉu forno estas meblo?
Jes, ...

Ĉu pipro estas meblo?
Ne, ...

Ĉu pipro estas frukto?
Jes, ...

Ĉu azeno estas besto?
Jes, ...

Ĉu hundo estas frukto?
Ne, ...

Ĉu ĉevalo estas besto?
Jes, ...

La kato estas sur la hundo.
La hundo estas sur la seĝo.

Elenge mobali azali mutu.
Elenge mwasi azali mutu.
Mwasi azali mutu.
Mobali azali mutu.

Elenge mobali azali mutu, mwasi
lisusu.
Elenge mwasi azali mutu, elenge
mobali lisusu.
Mobali azali mutu, elenge mobali
lisusu.

MITUNA, BIYANO

Mbala ezali mbuma?
Iyo, mbala ezali mbuma.

Nyawu azali nyama?
Iyo, nyawu azali nyama.

Mesa ezali libaya?
Iyo, mesa ezali libaya.

Elenge mobali azali mutu?
Iyo, elenge mobali azali mutu.

Mbala ezali libaya?
Te, mbala ezali libaya te.

Kiti ezali nyama?
Te, kiti ezali nyama te.

Elenge mobali azali mutu?
Iyo, ...

Fulu ezali libaya?
Iyo, ...

Pilipili ezali libaya?
Te, ...

Pilipili ezali mbuma?
Iyo, ...

Mpunda moke ezali nyama?
Iyo, ...

Mbwa ezali mbuma?
Te, ...

Mpunda ezali nyama?
Iyo, ...

Nyawu azali likolo ya mbwa.
Mbwa azali likolo ya kiti.

La seĝo estas sur la tablo. Ankaŭ la libro estas sur la tablo.	Kiti ezali likolo ya mesa. Buku lisusu ezali likolo ya mesa.
Ĉu la hundo estas sur la tablo? Jes, ...	Mbwa azali likolo ya kiti? Iyo, ...
Ĉu la libro estas sur la tablo? Jes, ...	Buku ezali likolo ya mesa? Iyo, ...
Ĉu ankaŭ la seĝo estas sur la tablo? Jes, ...	Kiti lisusu ezali likolo ya mesa? Iyo, ...
Ĉu la kato estas sur la tablo? Ne, ...	Nyawu azali likolo ya mesa? Te, ...
Ĉu la tablo estas sur la seĝo? Ne, ...	Mesa ezali likolo ya kiti? Te ...
Ĉu la hundo estas sur la kato? Ne, ...	Mbwa azali likolo ya nyawu? Te, ...
Ĉu la tablo estas sur la planko? Jes, ...	Mesa ezali likolo ya mabele? Iyo, ...
Ĉu ankaŭ la seĝo estas sur la planko? Ne, ...	Kiti lisusu ezali likolo ya mabele? Te, ...
Kio estas sur la hundo? La kato estas sur la hundo.	Nini ezali likolo ya mbwa? Nyawu ezali likolo ya mbwa.
Kio estas sur la tablo? La libro, ankaŭ la seĝo estas sur la tablo.	Nini ezali likolo ya mesa? Buku, kiti lisusu ezali likolo ya mesa.
Kio estas sur la seĝo? La hundo estas sur la seĝo.	Nini ezali likolo ya kiti? Mbwa ezali likolo ya kiti.
Kio estas sur la planko? La tablo estas sur la planko.	Nini ezali likolo ya mabele? Mesa ezali likolo ya mabele.
Kio estas tablo? Tablo estas meblo.	Mesa ezali nini? Mesa ezali libaya.
Kio estas seĝo? Seĝo estas meblo.	Kiti ezali nini? Kiti ezali libaya.
Kio estas hundo? Hundo estas besto.	Mbwa azali nini? Mbwa azali nyama.
Kio estas pomo? Pomo estas frukto.	Mbala ezali nini? Mbala ezali mbuma.
Kio estas taso?	Tasi ezali nini?

Taso estas objekto.

Tasi ezali eloko.

Kio estas knabo?
Knabo estas homo.

Elenge mobali azali nani?
Elenge mobali azali mutu.

**AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO**

**Saluton! = Bonan tagon! -
Mbote! (Losako!)
Bonan vesperon - Pokwa elamo
Bonan nokton - Butu elamo
Ĝis revido! - Toko monana!**

**floro - fololo, fulele
Karlo - Kalo (nkombo ya mobali)
Johanino - Zane (nkombo ya
mwasi)**

La knabino estas Johanino.
La knabo estas Karlo.
Johanino estas knabino.
Karlo estas knabo.
Johanino estas homo.
Karlo estas homo.
Ĉu Johanino estas knabino?
Ĉu Karlo estas homo?
Ĉu la kato estas sur la seĝo?
Ĉu la kato estas floro?
Ĉu la hundo estas besto?
Ĉu Karlo estas knabo?
Kio estas birdo?
Kio estas muso?
Kio estas tablo?
Kio estas hundo?
Kio estas azeno?
Kio estas pruno?
Kio estas Johanino?
Kio estas la sinjoro?
Ĉu muso estas besto?
Ĉu sinjoro estas homo?
Ĉu Johanino estas homo?
Ĉu pruno estas frukto?
Ĉu seĝo estas besto?
Ĉu birdo estas meblo?
Ĉu muso estas meblo?
Ĉu forno estas besto?
Kio estas ĉerizo?
Kio estas Karlo?

Elenge mwasi azali Zane.
Elenge mobali azali Kalo.
Zane azali elenge mwasi.
Kalo azali elenge mobali.
Zane azali mutu.
Kalo azali mutu.
Zane azali elenge mwasi?
Kalo azali mutu?
Nyawu azali likolo ya kiti?
Nyawu azali fololo?
Mbwa azali nyama?
Kalo azali elenge mobali?
Ndeke azali nini?
Mpuku azali nini?
Mesa ezali nini?
Mbwa azali nini?
Mpunda moke azali nini?
Puluno ezali nini?
Zane azali nani?
Mobali azali nani?
Mpuku azali nyama?
Mobali azali mutu?
Zane azali mutu?
Puluno ezali mbuma?
Kiti ezali nyama?
Ndeke azali mesa?
Mpuku azali mesa?
Fulu ezali nyama?
Selizo ezali nini?
Kalo azali nani?

DUA LECIONO = LITEYA YA MIBALE

bela - (ya) kitoko	manĝi - koliya
bona - malamumu	mano - loboko
botelo - molangi	marŝas - azotambola
brako - loboko	muŝo - nzinzi
de - ya	muzikas - azoyemba
dika - mbinga, ya engambe, ya monene	papero - papela
dormas - azolala	parolas - azoloba
dormi - kolala	pasporto - pasepolo
elefanto - nzoko	peza - kilo
en - na kati ya	plena - ya kotonda
fidela - sembo	ploras - azolela
forta - makasi	plori - kolela
glaso - kopo	policisto - pulusi
ĝoja - (azali) na esengo	poto - pô
granda - monene	ridas - azoseka
kaj - na, pe	ridi - koseka
kantas - azoyemba	ripozas - azopema
kia? - lolenge nini? (povas esti je la komenco aŭ je la fino de la frazo)	ripozi - kopema
kuras - azokima	ruĝa - motani
kuŝas - azolala	sako - sakosi
kuŝi - kolala	sed - kasi
laboras - azosala	sidas - azofanda
labori - kosala	sidi - kofanda
legas - azotanga	skribas - azokoma
legi - kotanga	skribi - kokoma
lito - mbeto	soifas - azali na (m)posa, azoyoka posa
malbona - mabe	staras - azotelema
malgranda - muke, moke	teleru - sani
manĝas - azoliya	tulipo - tulipi
	vermo - nkusu

La pipro estas bona frukto.
La pomo estas malbona frukto.
La ĉerizo estas ruĝa frukto.

Ĉu pomo estas bona?
Ĉu ĉerizo estas ruĝa?
Ĉu la vermo estas en la malbona pomo?
Ĉu la vermo estas la granda besto?
Ĉu la botelo estas plena?
Ĉu la tulipo estas bela floro?
Kio estas en la malbona pomo?

La elefanto estas granda besto.
La muso estas malgranda besto.
Elefanto estas granda sed muso estas malgranda.

Ĉu elefanto estas granda besto?

Pilipili ezali mbuma malamumu.
Mbala ezali mbuma mabe.
Selizo ezali mbuma motani.

Mbala ezali malamumu?
Selizo ezali motani?
Nkusu azali na kati ya mbala mabe?
Nkusu azali nyama monene?
Molangi ezali ya kotonda?
Tulipi ezali fololo ya kitoko?
Nini ezali na mbala mabe?

Nzoko azali nyama monene.
Mpuku azali nyama muke.
Nzoko azali monene kasi mpuku azali muke.

Nzoko azali nyama monene?

Ĉu muso estas malgranda besto?
Ĉu ankaŭ muŝo estas malgranda?
Ĉu elefanto estas malgranda
besto?
Ĉu muso estas granda besto?
Kio estas tulipo?

DEMANDOJ, RESPONDOJ

Kia estas la kato?
La kato estas ruza.
Kia estas la hundo?
La hundo estas fidela.
Kia estas la ĉevalo?

Kia estas la floro?
La floro estas bela.
Kia estas la pipro?
La ĉevalo estas forta.
Kia estas la ĉerizo?
Kia estas la poto?
Kia estas la muso?
Kia estas la glaso?
Kia estas la elefanto?

La knabo ridas; ankaŭ la knabino.

La knabo kaj la knabino ridas.

La sinjorino ploras sed la knabo
ridas.

Ĉu la knabo ridas?
Ĉu ankaŭ la knabino ridas?
Ĉu la sinjorino ridas?
Ĉu la knabo kaj la knabino ridas?

Ĉu la sinjorino kaj la knabo
ploras?

La kato manĝas.
La knabino legas.
La ruza kato manĝas.
La bela knabino legas.

Ĉu la kato manĝas?
Ĉu la knabino legas?
Ĉu la ruza kato manĝas?
Ĉu la bela knabino legas?
Ĉu la knabino kaj la kato manĝas?

Ĉu la sinjorino legas?
Ĉu la knabo manĝas?
Ĉu la sinjoro kuŝas?
Ĉu la knabo sidas?
Ĉu la glaso staras?

Mpuku azali nyama muke?
Nzinzi lisusu azali nyama muke?
Nzoko azali nyama muke?

Mpuku azali nyama monene?
Tulipi ezali nini?

MITUNA, BIYANO

Lolenge nini nyawu azali?
Nyawu azali mayele mabe.
Lolenge nini mbwa azali?
Mbwa azali sembo.
Lolenge nini mpunda azali?

Lolenge nini fololo ezali?
Fololo ezali kitoko.
Lolenge nini pilipili ezali?
Mpunda azali makasi.
Selizo ezali lolenge nini?
Pô ezali lolenge nini?
Lolenge nini mpuku azali?
Kopo ezali lolenge nini?
Lolenge nini nzoko azali?

Elenge mobali azoseka elenge
mwasi lisusu.
Elenga mobali na elenge mwasi
bazoseka.
Mwasi azolela kasi elenge mobali
azoseka.

Elenge mobali azoseka?
Elenge mwasi lisusu azoseka?
Mwasi azoseka?
Elenge mobali na elenge mwasi
bazoseka?
Mwasi na elenge mobali bazolela?

Nyawu azoliya.
Elenge mwasi azotanga.
Nyawu ya mayele mabe azoliya.
Elenge mwasi kitoko azotanga.

Nyawu azoliya?
Elenge mwasi azotanga?
Nyawu ya mayele mabe azoliya?
Elenge mwasi kitoko azotanga?
Elenge mwasi na nyawu bazoliya?

Mwasi azotanga?
Elenge mobali azoliya?
Mobali azolala?
Elenge mobali azofanda?
Kopo ezotelema?

Ĉu ankaŭ la botelo staras?
Ĉu la poto kuŝas?

La sinjoro dormas; ankaŭ la
sinjorino

La sinjoro kaj la sinjorino
dormas

La knabo laboras.

La knabo estas Karlo.

Karlo skribas sed la sinjoro
dormas.

La sinjorino kuŝas en la lito.

La lito estas meblo.

Karlo skribas sur papero.

Karlo sidas sur seĝo.

La sinjorino dormas en la lito.

Karlo ne dormas en la lito sed
skribas sur papero.

Ĉu la sinjorino dormas?

Ĉu la knabo laboras?

Ĉu la knabo estas Karlo?

Ĉu Karlo kaj la sinjoro skribas?

Ĉu la sinjoro kuŝas en la lito?

Ĉu la lito estas meblo?

Ĉu Karlo skribas sur papero?

Ĉu Karlo sidas sur seĝo?

Ĉu la sinjorino dormas en la
lito?

Ĉu la papero estas sur la tablo?

Ĉu la sinjoro skribas en la lito?

Molangi lisusu ezotelema?

Pô ezolala?

Mobali azolala, mwasi lisusu.

Mobali na mwasi bazolala.

Elenge mobali azosala.

Elenga mobali azali Kalo.

Kalo azokoma kasi mobali azolala.

Mwasi azolala likolo ya mbeto.

Mbeto ezali libaya.

Kalo azokoma likolo ya papela.

Kalo azofandi likolo ya kiti.

Mwasi azolala likolo ya mbeto.

Kalo azolala te likolo ya mbeto

kasi azokoma likolo ya papela.

Mwasi azolala?

Elenge mobali azosala?

Elenge mobali azali Kalo?

Kalo na mwasi bazokoma?

Mwasi azolala likolo ya mbeto?

Mbeto ezali libaya?

Kalo azokoma likolo ya papela?

Kalo azofanda likolo ya kiti?

Mwasi azolala likolo ya mbeto?

Papela ezali likolo ya mesa?

Mobali azokoma na mbeto

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

La dika sinjoro parolas. La
policisto staras. Johanino kaj
hundo kuras. La sako de Karlo
estas peza. La pasporto estas en
la mano de la sinjoro.

Karlo kaj Johanino marŝas. La
knabino estas ĝoja. La birdo
kantas sed la hundo soifas. En la
mano de Johanino estas bela
tulipo. Karlo muzikas.

Ĉu la sinjoro parolas?

Ĉu la policisto parolas?

Ĉu la hundo kuras?

Kio estas en la mano de la
sinjoro?

Kia estas la sinjoro?

Kia estas la sako de Karlo?

Ĉu Johanino kuras?

Ĉu ankaŭ Karlo kuras?

Engambe mobali azoloba. Pulusi
azotelema. Zane na mbwa bazokima.
Sakosi ya Kalo ezali kilo.
Pasepolo ezali na loboko ya
mobali.

Kalo na Zane bazotambola. Elenge
mwasi azali na esengo. Ndeke
azoyemba kasi mbwa azoyoka posa.
Na loboko ya Zane tulipi kitoko
ezali. Kalo azoyemba.

Mobali azoloba?

Pulusi azoloba?

Mbwa azokima?

Nini ezali na laboko ya mobali?

Mobali azali lolenge nini?

Sakosi ya Kalo ezali lolenge
nini?

Zane azokima?

Kalo lisusu azokima?

Ĉu la knabo kaj la knabino kuras?	Elenge mobali na elenge mwasi bazokima?
Ĉu la knabino estas ĝoja?	Elenge mwasi azali na esengo?
Ĉu birdo kantas?	Ndeke azoyemba?
Kio estas en la mano de Johanino?	Nini ezali na loboko ya Zane?
Kia estas tulipo?	Tulipi ezali lolenge nini?
Kia estas la knabino?	Elenge mwasi azali lolenge nini?
Ĉu la hundo soifas?	Mbwa azali na posa?
Ĉu Karlo muzikas?	Kalo azoyemba?
Ĉu la sinjoro staras?	Mobali azotelema?
Ĉu la hundo ankaŭ staras?	Mbwa lisusu azotelema?
Ĉu ankaŭ Karlo staras?	Kalo lisusu azotelema?
Ĉu sako estas peza?	Sakosi ezali kilo?
Ĉu Karlo staras?	Kalo azotelema?
Ĉu la policisto ankaŭ staras?	Pulusi lisusu azotelema
Ĉu la hundo estas en la sako?	Mbwa azali na kati ya sakosi?

TRIA LECIONO = LITEYA YA MISATU

afabla - na boyambi
 Amsterdamo - Amsterdam
 aŭ - to
 blanka - pembe
 diras - azoloba
 du - mibale
 du ĉerizoj - baselizo mibale
 du kokinoj - basoso (ya basi)
 mibale
 du ovoĵ - maki mibale
 Esperanto - Kiesperanto
 familio - libota
 gelernantoj - bayekoli
 gepatroj - baboti (tata na
 mama)
 gesinjoroj - mobali na mwasi
 (mibali na basi)
 grasa - mafuta
 instruanto - molakisi
 juna - elenge
 kanalo - nzela ya se
 karoto - karoti
 kiu? - nani?
 kokino - soso (ya mwasi)
 larĝa - monene, molai
 legomo - ndunda
 lernanto - moyekoli

malbela - mabe
 maljuna - mpaka, mobange
 mallarĝa - moke
 mi - ngai (na-)
 nek - ata
 nigra - moindo
 Niko - Niko (nkombo ya mabali)
 ovo - liki
 pano - lipa
 porko - ngulu
 promenar - azotambola
 rakontas - azosolola
 ŝafo - meme
 salutas - azopesa mbote
 teo - ti
 tri - misatu
 tri musoj - bampuku misatu
 tri ovoĵ - maki misatu
 tri pomoĵ - bambala misatu
 tria - ya misatu
 unu - moko
 unu pomo - mbala moko
 unu porko - ngulu moko
 urbo - engumba
 varma - moto, molunge
 verda - (ya) mai ya pondu
 viando - musuni

Ĉu karoto estas floro aŭ frukto?
 Karoto estas nek floro nek frukto
 sed legomo.
 Ĉu porko estas bela aŭ fidela
 besto?
 Porko estas nek bela nek fidela
 sed grasa besto.
 Ĉu la ŝafo dormas aŭ manĝas?
 La ŝafo nek dormas nek manĝas sed
 staras.
 Ĉu la ĉerizo estas verda aŭ
 blanka?
 La ĉerizo estas nek verda nek
 blanka sed ruĝa.

Karoti ezali fololo to mbuma?
 Karoti ezali te ata fololo ata
 mbuma, kasi ndunda.
 Ngulu azali nyama kitoko to
 sembo?
 Ngulu azali ata kitoko te ata
 sembo te kasi nyama mafuta.
 Meme azolala to azoliya?
 Meme azolala ata te azoliya ata
 te kasi azotelema.
 Selizo ezali ata mai ya pondu te
 ata pembe te kasi motani.

Unu bona pomo.
 Du ruĝaj ĉerizoj estas en la
 glaso.
 Tri bonaj piproj estas en la
 telero.
 Ĉu la pomo estas bona?
 Kia estas la pomo?
 Ĉu la ĉerizoj estas ruĝaj?
 Kiaj estas la ĉerizoj?
 Ĉu tri piproj estas en la telero?

Mbala moko ya malamumu.
 Baselizo mibale ya motani ezali
 na kopo.
 Bapilipili misatu ya kitoko ezali
 na sani.
 Mbala ezali ya malamumu?
 Mbala ezali lolenge nini?
 Baselizo ezali ya motani?
 Baselizo ezali lolenge nini?
 Bapilipili misatu ezali na sani?

Kiaj estas la piproj?
Kio estas la glaso?
Kio estas la telero?

Unu dika porko staras.
Du blankaj kokinoj manĝas.
Tri malgrandaj musoj kuras.
Ĉu la dika porko staras?
Kia estas la porko?
Ĉu la kokinoj estas blankaj?
Kiaj estas la kokinoj?

Kio estas la kokinoj?
Ĉu ankaŭ musoj estas bestoj?
Ĉu la malgrandaj musoj kuras?

Mi estas Karlo.
Kiu ploras?
La sinjoro ploras.
Kiu legas?
La knabino legas.
Kiu manĝas?
La kato manĝas.
Kiu sidas kaj skribas?
Karlo sidas kaj skribas.
Kiu ridas?
La knabo kaj la knabino ridas.

Kiu dormas kaj ripozas?
La sinjoro kaj la sinjorino
dormas kaj ripozas.
Ĉu Karlo parolas?
Jes, Karlo parolas.
Ĉu Karlo diras mi?
Jes, Karlo diras mi.
Kiu parolas?
Karlo parolas.

lernas - azoyekola
lernanto - moyekoli
lernantoj - bayekoli

Kiu parolas?
La instruanto parolas. (vi)
Kiu lernas?
La lernanto lernas. (mi).
Karlo parolas;
Karlo demandas: «Ĉu vi estas
lernanto?»
Vi respondas: «Jes, mi estas ...»

li - ye, a- (mobali)

Ĉu li marŝas?
Jes, ...

Bapilipili ezali lolenge nini?
Kopo ezali nini?
Sani ezali nini?

Ngulu moko ya engambe azotelema.
Basoso ya basi misatu azoliya.
Bampuku misatu ya mike bazokima.
Ngulu ya engambe azotelema?
Ngulu azali lolenge nini?
Basoso ya basi bazali pembe?
Basoso ya basi bazali lolenge
nini?
Basoso ya basi bazali nini?
Bampuku lisusu bazali ba nyama?
Bampuku mike bazokima?

Ngai nazali Kalo. (Nazali Kalo.)
Nani azolela?
Mobali azolela.
Nani azotanga?
Elenge mwasi azotanga.
Nani azoliya?
Nyawu azoliya.
Nani azofanda pe azokoma?
Kalo azofanda pe azokoma.
Bani bazoseka?
Elenge mobali na elenge mwasi
bazoseka.
Banani bazolala pe bazopema?
Mobali na mwasi bazolala pe
bazopema.
Kalo azoloba?
Iyo, Kalo azoloba.
Kalo azoloba ngai?
Iyo, Kalo azoloba iyo.
Nani azoloba?
Kalo azoloba.

vi - yo, bino (bo-)
demandas - azotuna
respondas - azoyanola

Nani azoloba?
Molakisi azoloba. (yo)
Nani azoyekola?
Moyekoli azoyekola. (ngai)
Kalo azoloba;
Kalo azotuna: «Yo ozali
moyekoli?»
Yo ozoyanola: «Iyo, ngai nazali
...»

ŝi - ye, a- (mwasi)

Azotambola?
Iyo, ...

Ĉu ankaŭ ŝi marŝas?
Jes, ...
Ĉu li kaj ŝi marŝas?
Jes, ...

Ĉu li muzikas?
Ĉu li estas knabo?
Kiu li estas?
... Karlo.
Kiu ŝi estas?
... Johanino.
Kiu muzikas?
Li (Karlo)
Kiu marŝas?
Li kaj ŝi

Li estas Karlo; li marŝas.
Ŝi estas Johanino; ŝi marŝas.
Li estas knabo; li muzikas.
Ŝi estas knabino; ŝi ridas.

ni - biso (to-)
ni estas - tozali
knabo - elenge mobali
knabino - elenge mwasi

Ni estas knabo kaj knabino.
Ni estas geknaboj.
Ni estas sinjoro kaj sinjorino.
Ni estas gesinjoroj.

La geknaboj ridas.

La geknaboj estas junaj.

La gesinjoroj estas maljunaj kaj
ne ridas.
La geknaboj estas Karlo kaj
Johanino.
La gesinjoroj estas malbelaj kaj
la geknaboj estas belaj.

Karlo kaj Johanino demandas:
Ĉu ni ridas?
Jes, vi ...
Ĉu ni estas geknaboj?
Jes, vi ...
Kiu ni estas?
Vi estas ...
Ĉu ni estas belaj?
Jes, vi ...
La gesinjoroj demandas:
Ĉu ni ridas?
Ne, vi ...
Ĉu ni estas junaj?

Azotambola lisusu?
Iyo, ...
Ye (mobali) na ye (mwasi)
bazotambola?
Iyo, ...
Azoyemba?
Azali elenge mobali?
Ye mobali azali nani?
... Kalo.
Ye mwasi azali nani?
... Zane.
Nani ye azoyemba?
Ye Kalo
Banani bazotambola?
Ye mobali na ye mwasi.

Azali Kalo; azotambola.
Azali Zane; azotambola.
Azali elenge mobali; azoyemba.
Azali elenge mwasi; azoseka.

knaboj - bilenge mobali
knabinoj - bilenge mwasi
geknaboj - bilenge mobali na
mwasi

Tozali elenge mobali na elenge
mwasi.
Tozali bilenge mobali na mwasi.
Tozali mobali na mwasi.
Tozali mobali na mwasi (mibali na
basi).
Bilenge mobali na mwasi bazoseka.

Bilenge mobali na mwasi bazali
bilenge.
Mobali na mwasi bazali bampaka pe
bazoseka te.
Elenge mobali na mwasi bazali
Kalo na Zane.
Mobali na mwasi bazali mabe pe
bilenge mobali na mwasi bazali
kitoko.
Kalo na Zane bazotuna:
Tozoseka?
Iyo, bo ...
Tozali bilenge mobali na mwasi?
Iyo, bo ...
Tozali ba nani?
Bozali ...
Tozali kitoko?
Iyo, bo ...
Mobali na mwasi bazotuna:
Tozoseka?
Te, bo ...
Tozali bilenge?

Ne, vi ...
La gelernantoj demandas:
Ĉu ni lernas?
Jes, vi ...
Ĉu ni estas junaj?
Jes, vi ...
Ĉu ni ridas?
Jes, vi ...
Ĉu ni staras?
Ne, vi ne ... sed ...
Ĉu ni sidas?
Jes, vi ...

Te, bo ...
Bayekoli bazotuna:
Tozoyekola?
Iyo, bo ...
Tozali bilenge?
Iyo, bo ...
Tozoseka?
Iyo, bo ...
Tozotelema?
Te, bo ... te ... kasi ...
Tozofanda?
Iyo, bo ...

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

En Amsterdamo.
La geknaboj promenas. Amsterdamo estas granda urbo. La homoj estas afablaj. Knabo salutas en Esperanto. Karlo kaj Johanino respondas ankaŭ en Esperanto. La knabo estas Niko; li estas afabla. En Amsterdamo estas larĝaj kanaloj.

Na Amsterdam.
Bilenge mobali na mwasi bazotambola. Amsterdam ezali engumba monene. Batu bazali na boyambi. Elenge mobali azopesa mbote na Kiesperanto. Kalo na Zane bazoyanola lisusu na Kiesperanto. Elenge mobali azali Niko; azali na boyambi. Na Amsterdam ezali banzela ya se monene.

En amsterdama familio.
La geknaboj estas en la familio de Niko. La gepatroj de Niko estas afablaj. Karlo parolas, li rakontas, li respondas. Ankaŭ Johanino parolas, ŝi demandas. Teo estas en la taso. Blanka pano, ovoj kaj porka viando estas sur la tablo.

Na libota ya Amsterdam.
Bilenge mobali na mwasi bazali na libota ya Niko. Baboti (tata na mama) ya Niko bazali na boyambi. Kalo azoloba, azosolola, pe azoyanola. Zane lisusu azoloba, azotuna. Ti ezali na kati ya tasi. Lipa, maki, na musuni ya ngulu ezali likolo ya masa.

Ĉu la geknaboj estas en Amsterdamo?
Ĉu Amsterdamo estas granda urbo?
Kiu estas la afabla knabo?

Bilenge mobali na mwasi bazali na Amsterdamo?
Amsterdam ezali engumba monene?
Nani azali elanga mobali ya boyambi?

Kia estas Niko?
Kiu salutas en Esperanto?

Niko azali lolenge nini?
Nani azopesa mbote na Kiesperanto?

Kiuj respondas?
Ĉu la geknaboj staras?

Banani bazoyanola?
Bilenge mobali na mwasi bazotelema?

Kiaj estas la kanaloj?
Ĉu la tri geknaboj ridas?
Kiaj estas la homoj en Amsterdamo?
Ĉu la geknaboj estas en familio?

Banzela ya se ezali lolenge nini?
Bilenge misatu bazoseka?
Batu na Amsterdam bazali lolenge nini?

Kiaj estas la gepatroj?

Bilenge mibali na basi bazali na kati ya libota?
Baboti bazali lolenge nini?

Kiu parolas, rakontas kaj
respondas?
Kio estas sur la tablo?
Kia estas la pano?
Kio estas en la taso?
Ĉu la tasoj estas plenaj?
Kiu sidas?
Kiu staras?
Kio estas knabino?
Kiu estas la knabino?
Kio estas la knaboj?
Kio estas la knaboj?
Kio estas la geknaboj?

Kiu estas la geknaboj?

Kio estas Amsterdamo?
Ĉu la kanaloj estas mallarĝaj?
Kiu demandas?
Ĉu la tasoj staras sur la tabloj?
Kiaj estas la tasoj?
Ĉu Niko marŝas aŭ kuras?

Ĉu la teo estas varma?
Ĉu la pano estas blanka aŭ nigra?

Nani azoloba, azosolola pe
azoyanola?
Nini ezali likolo ya mesa?
Lipa ezali lolenge nini?
Nini ezali na kati ya ba tasi?
Ba tasi ezali ya kotonda?
Banani bazofanda?
Nani azotelema?
Elenge mwasi azali nani?
Elenge mwasi azali nani?
Elenge mobali azali nani?
Elenge mobali azali nani?
Bilenge mobali na mwasi bazali ba
nani?
Bilenge mobali na mwasi bazali ba
nani?
Amsterdam ezali nini?
Banzela ya se ezali mike?
Nani azotuna?
Ba tasi ezotelema likolo ya mesa?
Ba tasi ezali lolenge nini?
Niko azotambola to azokima
mbangu?
Ti ezali moto?
Lipa ezali pembe to moindo?

KVARA LECIONO = LITEYA YA MINE

adiaŭas - azopesa mbote ya
bokabwani
al - na
amatoro - momeki
amike - ya kimoninga
anaso - libata
atendas - azozela
bele - kitoko
bicikli - kokumba kinga
blekas - (libata) azoyemba
bone - malamau
brilas - ezozenga
ĉielo - likolo
dankas - azopesa melesi
ekskursas - azotambola
fiere - na monzele
flugas - azopumbwa
fotas - azokanga bilili
heliko - mbembe
infano - mwana
insulo - esanga
iras - azokende

kiel? - ndenge nini?
kontenta - na esengo
kostumo - kazaka
kuraĝe - na nzunzu
kvara - ya mine
laŭte - koganga, makasi
leporo - nsimbiliki
luno - sanza
malbele - mabe
malbone - mabe
malrapide - (na) malembe
maro - mbu
multaj - ebele
muzikisto - alanga nzembo
naĝas - azobeta mai
nur - kaka
pacience - na motema molai
rapide - (na) lombangu (mbangu)
ŝafido - mwana meme
ŝipo - masuwa
stelo - munzoto
tabulo - etando
testudo - nkoba

La leporo kuras rapide.
La testudo iras malrapide.
Ĉu la leporo iras rapide?
Ĉu la testudo iras malrapide?
Ĉu ankaŭ la heliko iras
malrapide?
Ĉu la muzikisto kantas bele?
Ĉu vi parolas laŭte?
Ĉu vi skribas bele?
Ĉu vi kuras rapide?
Ĉu vi naĝas bone?

Nsimbiliki azokima mbangu.
Nkoba azokende malembe.
Nsimbiliki azokima mbangu?
Nkoba azokende malembe?
Mbembe azokende malembe?

Alanga nzembo azoyemba kitoto?
Ozoloba na koganga?
Ozokoma kitoko?
Ozokima mbangu?
Ozobeta mai malamau?

La anaso blekas malbone.
La birdo kantas bele.
La anaso flugas malbone.
La birdo flugas bone kaj rapide.
kiu flugas rapide?
Kiu blekas malbele?
Kiu iras malrapide?
Ĉu la anaso blekas malbele?
Ĉu la birdo kantas bela?
Ĉu la anaso flugas malbone?
Ĉu la birdo flugas bone kaj
rapide?
Ĉu vi kantas bele?
Ĉu vi lernas kuraĝe?
Ĉu vi respondas kuraĝe?
Ĉu vi biciklas bone?

Libata azoyemba mabe.
Ndeke azoyemba kitoko.
Libata azopumbwa mabe.
Ndeke azopumbwa kitoko pe mbangu.
Nani azopumbwa mbangu?
Nani azoyemba mabe?
Nani azokende malembe?
Libata azoyemba mabe?
Ndeke azoyemba kitoko?
Libata azopumbwa mabe?
Ndeke azopumbwa malamau pe mbangu.
Ozoyemba kitoko?
Ozoyekola na nzunzu?
Ozoyanola nzunzu?
Ozokumba kinga malamau?

Kiel kuras la leporo?
La leporo kuras rapide.
Kiel kantas la birdo?
... bele.
Kiel iras la testudo?
... malrapide.
Kiel flugas la anaso?
... malbone.
Kiel blekas la anaso?
... malbele.
Kiel marŝas la anasoj?
... malrapide.
Kiel kuras la leporoj?
... rapide.

Kiel flugas la birdoj?
... rapide.
Kiel vi lernas?
... kuraĝe.
Kiel vi parolas en Esperanto?
... laŭte.

unu - moko
du - mibale
tri - misatu
kvar - mine
kvin - mitano
ses - motoba
sep - sambo

Ĉu unu kaj du estas tri? Jes, ...
Ĉu du kaj tri estas kvin? Jes, ...
Ĉu tri kaj kvar estas ses? Ne, ...
sed ...
Ĉu kvin kaj kvin estas naŭ? Ne, ...
sed ...
Kiom estas kvar kaj ses steloj? ...
Kiom estas sep kaj tri steloj? ...
Kiom estas ok kaj du steloj? ...
Kiom estas naŭ kaj unu steloj? ...

Du ŝafoj manĝas.
Unu ŝafido manĝas.
Multaj steloj brilas en la la
ĉielo.
Unu luno brilas en la ĉielo.

Kiom da ŝafoj manĝas? Du ŝafoj ...
Kiom da steloj brilas en la

Nsimbiliki azokima ndenge nini?
Nsimbiliki azokima mbangu
Ndeke azoyemba ndenge nini?
... kitoko.
Nkoba azokende ndenge nini?
... malembe.
Libata azopumbwa ndenge nini?
... mabe.
Libata azoyemba ndenge nini?
... mabe.
Mabata bazotambola ndenge nini?
... malembe.
Basnimbiliki bazokima ndenge
nini?
... mbangu.
Bandeke bazopumbwa ndenge nini?
... mbangu.
Ozoyekola ndenge nini?
... na nzunzu.
Ozoloba na Kiesperanto ndenge
nini?
... kogangana (makasi).

ok - mwambe
naŭ - libwa
dek - zomi
cent - kama
mil - nkoto
kiom da? - boni?

Moko na mibale ezali misatu? Iyo,
...
Mibale na misatu ezali mitano?
Iyo, ...
Misatu na mine ezali motoba? Te,
... kasi ...
Mitano na mitano ezali libwa? Te,
... kasi ...
Baminzoto mine na motoba ezali
boni? ...
Baminzoto sambo na misatu ezali
boni? ...
Baminzoto mwambe na mibale ezali
boni? ...
Baminzoto libwa na moko ezali
boni? ...

Bameme mibale bazoliya.
Mwana meme moko azoliya.
Minzoto ebele ezongenga na
likolo.
Sanza moko ezongenga ma likolo.

Bameme boni bazoliya? Mibale ...
Baminzoto boni ezongenga na

Ĉielo? Multaj ...
Kiom da ŝafidoj manĝas? Nur unu ...
Kiom da musoj kuras? Tri musoj ...
Kiom da kokinoj manĝas? ...
Kiom da ĉerizoj estas en la
glasoj? ...
Kiom da piproj estas en la
teleroj? ...
Kiom da bestoj manĝas kaj kuras?
...
Kiom da fruktoj estas en la glasoj
kaj en la teleroj? ...

biciklanto - momemi kinga
biciklisto - mokumbi kinga
lernantoj - bayekoli

Karlo estas biciklanto.
La biciklisto iras rapide.
Karlo biciklas malrapide, li
estas amatoro.

La instruisto demandas.
La lernanto respondas.
La instruisto pacience instruas.

La lernanto kuraĝe respondas.

Kiu demandas kaj instruas?
Kiu respondas kaj lernas?
Kiom da lernantoj sidas?
Multaj ...
Kiom da lernantoj staras?
Nur unu ...
Ĉu la lernantoj lernas?
Jes, ...
Ĉu la instruisto demandas?
Jes, ...
Kio estas en la mano de la
instruisto? ...
Kio estas sur la nigra tabulo? ...
Kiel la instruisto instruas? ...
Kiel la lernantoj respondas? ...

Kia estas la tabulo? ...
Kia estas la lernanto? ...

likolo? Ebele ...
Bana meme boni bazoliya? Bobele (= kaka) moko.
Bampuku boni bazokima? Bampuku misatu ...
Basoso ya basi boni bazoliya?
Baselizo boni ezali na kati ta kopo? ...
Bapilipili boni ezali na kati ya sani? ...
Banyama boni bazoliya pe bazokima? ...
Bambuma boni ezali na kati ya kopo pe na kati ya sani? ...

amiko - moninga
instruisto - molakisi
instruas - azolakisa

Kalo azali momemi kinga
Mokumbi kinga azokende mbangu
Kalo azomema kinga malembe, azali momeki

Molakisi azotuna
Moyekoli azoyanola
Molakisi azolakisa na motema molai.
Molakisi azoyanola na nzunzu

Nani azotuna pe azolakisa?
Nani azoyanola pe azoyekola?
Bayekoli boni bazofanda?
Ebele ...
Bayekoli boni bazotelema?
Bobele moko ...
Bayekoli bazoyekola?
Iyo, ...
Molakisi azotuna?
Iyo, ...
Nini ezali na loboko ya molakisi?
...
Nini ezali na etando ya moindo?
Molakisi azolakisa ndenge nini? ...
Bayekoli bazoyanola ndenge nini?
...
Etando ezali lolenge nini? ...
Moyekoli azali lolenge nini? ...

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO

ekskurso - botamboli

Ekskurso al la insulo Marken.
Karlo, Johanino kaj Niko
ekskuras. Karlo fotas, la hundo
fiere sidas. Du infanoj pacience
atendas. La kostumoj estas belaj.
La geknaboj estas kontentaj.

La geknaboj estas sur la ŝipo. La
ŝipo estas granda. La bona amiko
Niko adiaŭas. Li salutas sed ne
ploras. Karlo kaj Johanino ankaŭ
amike salutas. «Ĝis revido!» «Ni
dankas».

Ĉu Marken estas granda insulo?
Kiu sidas?
Kiuj staras?
Kiaj estas la kostumoj?
Kiu fotas?
Kiuj ekskuras?
Kiel sidas la hundo?
Kiom da infanoj pacience atendas?

Ĉu la ŝipo estas sur la maro?
Kio estas sur la maro?
Kia estas la ŝipo?
Kiuj estas sur la ŝipo?
Kiu adiaŭas sed ne ploras?

Kiuj amike salutas?

Kiel la geknaboj salutas?

Kiom da ŝipoj estas sur la maro?

Kiom da hundoj sidas?
Ĉu Karlo fotas?
Kiel atendas la infanoj?
Ĉu la kostumoj estas belaj?
Kiaj estas la geknaboj?
Kio estas la infanoj?
Kiom da steloj estas sur la
kostumoj de la geknaboj?

Kiuj dankas kaj salutas?

Ĉu la geknaboj staras sur la
ŝipo?
Ĉu Niko ankaŭ staras?
Ĉu li ankaŭ salutas?
Ĉu Johanino diras «Mi dankas»?

Botamboli na esanga Marken.
Kalo, Zane na Niko bazotambola.
Kalo azokanga bilili, mbwa
azotambola na monzele. Bana
mibale bazozela na motema molai.
Bakazaka ezali kitoko. Bilenge
bazali na esengo.

Bilenge mobali na mwasi bazali na
masuwa. Masuwa ezali monene.
Moninga malamun Niko azopesa mbote
ya bokabwani. Azopesa mbote kasi
azolela te. Kalo na Zane lisusu
bazopesa mbote ya kimoninga!
«Toko kutana! » «Melesi»

Marken ezali esanga monene?
Nani azofanda?
Banani bazotelema?
Bakazaka ezali lolenge nini?
Nani azokanga bilili?
Banani bazotambola?
Mbwa azofanda ndenge nini?
Bana boni bazozela na motema
molai?

Masuwa ezali likolo ya mbu?
Nini ezali likolo ya mbu?
Masuwa ezali lolenge nini?
Banani bazali likolo ya masuwa?
Nani azopesa mbote ya bokabwani
kasi azolela te?
Banani bazopesa mbote ya
kimoninga?
Bilenge bazopesa mbote ndenge
nini?
Bamasuwa boni ezali likolo ya
mbu?

Bambwa boni bazofanda?
Kalo azokanga bilili?
Bana bazozela ndenge nini?
Bakazaka ezali kitoko?
Bilenge bazali lolenge nini?
Bana bazali banani?
Baminzoto boni ezali likolo ya
bakazaka ya bilenge?

Banani bazopesa melesi pe
bazopesa mbote?
Bilenge bazotelema likolo ya
masuwa?
Niko lisusu azotelema?
Ye azopesa lisusu mbote?
Zane alobi «nazopesa melesi»

Ĉu la hundo estas ankaŭ sur la ŝipo?
Ĉu Karlo diras «ĝis revido»?

Mbwa azali lisusu likolo ya masuwa?
Kalo azoloba « tolokutana »?

KVINA LEClONO = LITEYA YA MITANO

afable - na boyambi
ankoraŭ - naino, nanu
bildo - eleli
bonodora - ya solo kitoko
dormejo - esika ya kolala
falas - ezokweya
fenestro - lininisa
florpoto - sani ya fololo, pō
ya fololo
frapas - azobeta
fumanto - momeli likaya
fumas - azomela likaya
gaja - esengo
ĝardeno - elanga
interesa - (ya) kitoko
kajero - kaye, buku
kanto - nzembo
kurteno - rido
lampo - mwinda
lernejo - eteyelo
lerni - koyekola
malplena - pamba

maristo - mosali na masuwa
muro - efelo
muziknoto - makombi ya koyemba
naĝejo - esika ya kobeta mai
papilio - kipekapeka
paroli - koloba
pipo - pipi, likaya
plafono - plafon
planko - nse
por - pona
pordo - ezibeli
scias - ayebi
silentas - azali nie (kimia)
sub - na se ya
ŝlosilo - fongola
tapiŝo - tapi
vendas - azoteka
vendejo - zando
vivas - azobika
vivi - kobika
vosto - mokila

Ni ne vivas por manĝi.
Lerni, manĝi kaj dormi estas
vivi.
Ni manĝas por vivi.

Tozobika te pona koliya.
Koyekola, koliya pe kolala ezali
kobika.
Tozoliya pona kobika.

Ĉu lerni, manĝi kaj dormi estas
vivi?
Ĉu vi manĝas po vivi?
Ĉu vi vivas por manĝi?
Ĉu vi dormas por ripozi?
Ĉu vi scias paroli en Esperanto?
Ĉu vi scias demandi en Esperanto?

Koyekola, koliya pe kolala ezali
kobika?
Ozoliya pona kobika?
Ozobika pona koliya?
Ozolala pona kopema?
Oyebi koloba na Kiesperanto?
Oyebi kotuna na Kiesperanto?

ĝi + ĝi + ĝi = ili

a- + a- + a- = ba-

e- + e- + e- = bi-

NB: "a-" estas uzata por homo kaj besto.

"e-" estas uzata por objekto.

Ĝi estas malplena botelo, ĝi
staras.
Ĝi estas ŝlosilo, ĝi estas
granda.
Ĝi estas interesa libro, ĝi
kuŝas.

Ezali mulangi ya pamba, ezotelema
Ezali fongola, ezali monene
Ezali buku ya kitoko, ezolala

Ĉu ĝi estas botelo?
Kia ĝi estas?
Ĉu ĝi staras?
Ĉu ĝi estas ŝlosilo?

Ezali mulangi?
Ezali lolenge nini?
Ezolala?
Ezali fongola?

Kia ĝi estas?

Ĉu ankaŭ ĝi staras?

Ĉu ĝi estas libro?

Ĉu ĝi kuŝas?

Ĉu ili estas bestoj aŭ objektoj?

Ĉu ili staras aŭ kuŝas?

Kio ili estas?

Ĝi estas bona frukto.

Ĝi estas ruĝa legomo.

Ĝi estas bonodora floro.

Kio estas pipro?

Ĉu ĝi estas bona frukto?

Kia ĝi estas?

Kio estas karoto?

Ĉu ĝi estas ruĝa legomo?

Ĉu ĝi estas bonodora floro?

Kia ĝi estas?

Ĉu ili estas objektoj?

Ĉu ili estas bestoj?

Ĉu ili estas frukto, legomo kaj floro?

li + ŝi + ĝi = ili

a- + a- + e- = ba-

Li estas bona knabo.

Ŝi estas bela knabino.

Ili estas geknaboj.

Ĝi estas tulipo.

Ĉu li estas knabo?

Kiu estas li?

Ĉu ŝi estas knabino?

Kiu ŝi estas?

Ĉu ili estas geknaboj?

Kiuj ili estas?

Ĉu ĝi estas tulipo?

Kio estas tulipo?

Ĉu ili estas geknaboj kaj tulipo?

Kiaj ili estas?

Ili lernas kuraĝe en la lernejo.

Ili dormas bone en la dormejo.

Ĉu la lernantoj lernas en lernejo?

Ĉu ili dormas en dormejo?

Kiuj lernas en lernejo?

Kiuj dormas en dormejo?

Kiel lernas en lernejo?

Kiel ili dormas en dormejo?

Ezali lolenge nini?

Ezotelema lisusu?

Ezali buku?

Ezolala?

Bazali banyama to biloko?

Bazotelema to bazolala?

Bazali banani (nini)?

Ezali mbuma malamumu

Ezali ndunda motani

Ezali fololo ya solo kitoko.

Pilipili ezali nini?

Ezali mbuma malamumu?

Ezali lolenge nini?

Karoti ezali lolenge nini?

Ezali ndunda motani?

Ezali fololo ya solo kitoko?

Ezali lolenge nini?

Bizali biloko?

Bazali banyama?

Bizali mbuma, ndu, da pe fololo?

Azali elange mobali malamumu.

Azali elenge mwasi kitoko.

Bazali bilenge.

Ezali tulipi.

Azali elenge mobali?

Azali nani?

Azali elenge mwasi?

Azali nani?

Bazali bilenge?

Bazali banani?

Ezali tulipi?

Tulipi ezali nini?

Bazali bilenge pe tulipi?

Bazali lolenge nini?

Bazoyekola na eteyelo na nzunzu.

Bazolala malamumu na esika kolala.

Bayekoli bazoyekola na eteyelo?

Bazolala na esika kolala?

Banani ba yekola na eteyelo?

Banani bazolala na esika kolala?

Bazoyekola ndenge nini na eteyelo?

Bazolala ndenge nini na esika kolala?

Kio estas tabulo?

Ŝi afable vendas en malgranda vendejo.
Li naĝas rapide en naĝejo.

Ĉu ŝi vendas en vendejo?
Ĉu li naĝas en naĝejo?
Kiel ŝi vendas en vendejo?
Kiel li naĝas en naĝejo?

Ĉu la vendejo estas granda?
Kiom da knaboj estas estas en la naĝejo?

La bela papilio estas sur la floro.
La florpoto staras sur la seĝo.

La kato frapas, la poto falas;
ankaŭ la floroj.
La florpoto ne plu staras sur la seĝo.
La papilio ne plu estas sur la floro, sed la seĝo ankoraŭ staras.
La kato sidas sub la seĝo.
La papilio estas sur la vosto de la kato.

Kia estas la papilio?
Kiom da floroj estas en la poto?

Kiu sidas sub la seĝo?
Kio ne plu staras sur la seĝo?

Ĉu la florpoto ankoraŭ staras?
Ĉu la papilio ne plu estas sur la floro?

kie? - wapi? (ĝi estas uzata je la komenco aŭ je la fino de la frazo)

La florpoto staras sur la seĝo.

La floroj estas en la poto.
La kato sidas sur la seĝo.

Kie estas la floroj?
Kie staras la florpoto?
Kie sidas la kato?
Kie lernas la gelernantoj?
Kie ili dormas?
Kie naĝas la knabo?
Kie ŝi vendas?

Etando ezali nini?

Azoteka na boyambi na zando ya muke
Azobeta mai mbangu na esika kobeta mai.

Azoteka na zando?
Azobeta na esika ya kobeta mai
Ndenge nini aziteka na zando?
Ndenge nini azobeta mai na esika kobeta mai?
Zando ezali monene?
Bilenge mibali boni bazali na esika kobeta mai?

Kipekapeka ya kitoko ezali likoloya fololo.
Sani (pô) ya fololo ezotelema likolo ya kiti.
Nyawu azobeta, pô ezokweya, bafololo lisusu.
Pô ya fololo ezotelema lisusu te likolo ya kiti.
Kipekapeka ezotelema lisusu te likolo ya fololo kasi kiti ezotelema nanu.
Nyawu azofanda na se ya kiti.
Kipekapeka azali likolo ya mokila ya nyawu.

Kipekapeka azali lolenge nini?
Bafololo boni ezali na kati ya pô?
Nani azofanda na se ya kiti?
Nani azotelema lisusu te likolo ya kiti?
Pô ya fololo ezotelema nanu?
Kipekapeka ezali lisusu te likolo ya fololo?

Pô ya fololo ezotelema likolo ya kiti.
Bafololo ezali na kati ya pô.
Nyawu azofanda na se ya kiti.

Bafololo ezali wapi?
Sani ya fololo ezotelema wapi?
Nyawu azofanda wapi?
Bayekolo bazoyekola wapi?
Bazolala wapi?
Elenge mobali azobeta mai wapi?
Azoteka wapi?

**AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO**

la muzikanto - moyembi

Karlo kaj Johanino estas sur la ŝipo. Ili kantas gaje kaj legas en granda kajero. La maristoj sidas, ili fumas kaj muzikas. La muzikanto ridas kaj parolas, sed la fumanto silentas. Malgranda ŝipo estas ankaŭ sur la maro. En la mano de la fumanto estas granda pipo.

Ĉu la geknaboj estas sur la ŝipo?
Ĉu ili gaje kantas?
Ĉu la maristoj sidas?
Ĉu ili fumas kaj muzikas?

Kiu sidas kaj fumas?

Kiu muzikas kaj sidas?
Kiu estas gajaj?
Kiu estas muzikanto?

Kiu ridas kaj parolas?
Kiu silentas kaj fumas?
Kiom da maristoj sidas?
Ĉu la kajero estas granda?

Kiuj estas sur la ŝipo?
Kiuj legas en la granda kajero?

Ĉu muziknoto estas en la kajero?
Kiel kantas la geknaboj?

Ĉu Karlo fumas?
Ĉu Johanino legas?
Ĉu la kanto estas gaja?
Ĉu la pipo estas granda?

Kalo na Zane bazali na masuwa. Bazoyemba na esengo pe bazotanga na kaye ya monene. Basali na masuwa bazofanda, bazomela likaya pe bazoyemba. Moyembi azoseka pe azoloba, kasi momeli likaya azali nie (kimia). Masuwa ya muke ezali lisusu likolo ya mbu. Na loboko ya momeli likaya ezali na likaya.

Bilenge bazali likolo ya masuwa?
Bazoyemba na esengo?
Basali na masuwa bazofanda?
Bazomela likaya pe bazoyemba?

Nani azofafanda pe azomela likaya?
Nani azoyemba pe azofanda?
Banani bazali na esengo?
Nani azali moyambi

Nani azoyemba pe azoseka?
Nani azali nie pe azomela likaya
Basali na masuwa boni bazofanda?
Kaye ezali monene?

Banani bazali likolo ya masuwa?
Banani bazotanga na kaye ya monene?
Makomi ya koyemba ezali na buku?
Bilenge bazoyemba ndenge nini?

Kalo azomela likaya?
Zane azotanga?
Nzembo ezali ya esengo?
Likaya ezali monene?

SESA LECIONO = LITEYA YA MOTOBA

kapo - moto
korpo - nzoto
fingro - mosapi
piedo - litambi
la kapo de Karlo - moto ya Kalo
haroj - suki (basuki)
orelo - litoyi
okulo - liso
vango - litama

nazo - zolo
bušo - monoko
mentono - kibefu
tio - oyo wana (oyo kuna)
tio ĉi - oyo
tiu - ye wana (ye kuna)
tiu ĉi - ye oyo
tiuj - bango

Tio estas telero.
Tiu telero estas malplena.
Tio estas knabino.
Tiu knabino estas bona kamaradino.

Oyo wana ezali sani.
Sani oyo ezali pamba.
Oyo kuna azali elenge mwasi.
Elenge mwasi oyo azali moninga malam.

Karlo demandas:
Kio estas tio?
Tio estas telero.
Ĉu tio estas telero?
Jes, tio ...
Ĉu tiu telero estas malplena?
Jes, tiu ...
Ĉu tiu knabino estas Johanino?
Jes, ...
Kiu estas tiu knabino?
Tiu knabino ...
Ĉu tiu knabino estas bela?
Jes, ...

Kalo azotuna:
Oyo wana ezali nini?
Oyo wana ezali sani.
Oyo wana ezali sani?
Iyo, oyo kuna ...
Sani oyo ezali pamba?
Iyo, oyo ...
Elenge mwasi oyo azali Zane?
Iyo, ...
Elenge mwasi oyo azali nani?
Elenge mwasi oyo ...
Elenge mwasi oyo azali kitoko?
Iyo, ...

Tio estas floro.
Tiu floro estas tulipo.
Tiu fraŭlino kantas.
Ankaŭ tiu birdo kantas.

Oyo wana ezali fololo.
Fololo oyo kuna ezali tulipi.
Monzamba mwasi azoyemba.
Ndeka oyo kuna lisusu azoyemba.

Johanino demandas:
Kio estas tio?
Tio estas tulipo.
Ĉu tio estas floro?
Jes ...
Ĉu tiu tulipo estas bela?
Jes ...
Ĉu tio estas birdo?
Jes ...
Ĉu ŝi estas kantistino?
Jes ...
Kiu estas tiu kantistino?
Tiu ...

Zane azotuna:
Oyo wana ezali nini?
Oyo wana ezali tulipi.
Oyo wana ezali fololo?
Iyo ...
Tulipi oyo ezali kitoko?
Iyo ...
Oyo kuna ezali ndeka?
Iyo ...
Azali alanga nzembo ya mwasi?
Iyo ...
Nani azali alanga nzembo ya mwasi wana?
Ye wana ...

Tiuj bele kantas.
Ŝi estas la kantistino Margarineto.

Bango bazoyamba kitoko.
Azali alanga nzembo ya mwasi Margarineto.

Ĝi kantas bele kaj flugas rapide. Azoyemba kitoko pe azopumbwa mbango.
 Ankaŭ ŝi bele kantas sed ne flugas. Azoyemba lisusu kitoko kasi azopumbwa.
 Ŝi kantas kiel birdo. Azoyemba lokola ndeke.
 Ili bele kantas; ili estas gajaj. Bazoyemba kitoko; bazali na esengo.

Ĉu tiu birdo kantas? Ndeke oyo azoyemba?
 Jes, ... Iyo ...
 Ĉu ankaŭ la fraŭlino kantas? Lisusu monzemba azoyemba?
 Jes, ... Iyo ...
 Ĉu tiuj bele kantas? Bango bazoyemba kitoko?
 Jes, ... tiuj Iyo ... bango.
 Ĉu ĝi kantas bele? Azoyemba kitoko?
 Jes, ... Iyo, ...
 Ĉu ankaŭ ŝi kantas bele? Azoyemba lisusu kitoko?
 Jes, ... Iyo, ...
 Ĉu ili kantas bele? Bazoyemba kitoko?
 Jes, ... Iyo, ...
 Ĉu tiu birdo flugas rapide? Ndeke azopumbwa mbango?
 Ĉu tiu fraŭlino kantas kiel birdo? Monzemba oyo azoyemba lokola ndeke?
 Ĉu fraŭlino kantas kaj flugas? Monzemba oyo azoyemba pe azopumbwa?

montras - azolakisa

trinkas - azomela

Kie estas la nazo? La nazo estas tie. Zolo ezali wapi? zolo ezali kuna tie.
 (La lernanto montras.) (Moyekoli azolakisa)
 Kie estas la buŝo? La buŝo ... Monoko ezali wapi? Monoko ezali ...
 Kie estas la haroj? La haroj ... Basuki ezali wapi? Basuki ...
 Kie estas la vangoj? La vangoj ... Matama ezali wapi? Matama ...
 Kie estas la oreloj? La oreloj ... Matoyi ezali wapi? Matoyi ...

Kie estas la fenestro? Lininisa ezali wapi?
 Kie estas la pordo? Ekuke ezali wapi?
 Kie estas la lampo? Mwinda ezali wapi?
 Kie estas la tablo? Mesa ezali wapi?

Karlo iras al Amsterdamo. Ankaŭ Johanino iras al Amsterdamo. La sako estas ĉe la dorso de Karlo. La bela tulipo estas en la mano de Johanino. Karlo kaj Johanino sidas ĉe la tablo. Ankaŭ Niko sidas ĉe la tablo. Johanino sidas inter Karlo kaj la hundo. La hundo estas ĉe la tablo inter Johanino kaj Niko.

Ĉu la geknaboj iras al Amsterdamo? Bilenge bazokende na Amsterdamam?
 Ĉu la sako estas ĉe la dorso de Karlo? Sakosi ezali na mokongo ya Kalo?

Ĉu la tulipo estas en la mano de
Johanino?
Kia estas la tulipo?
Ĉu la geknaboj iras al la
lernejo?
Kie estas la tulipo?
Kie estas la sako?
Ĉu la geknaboj sidas ĉe la tablo?
Ĉu ili sidas en la lernejo?
Ĉu la hundo estas inter Johanino
kaj Niko?
Kie sidas Karlo?
Kie sidas Niko?
Kie sidas Johanino?
Kie estas la hundo?

Johanino malsatas, ŝi manĝas por
vivi.
Karlo soifas, li trinkas kaj li
ridas.
Ŝi manĝas, ĉar ŝi malsatas.
Li trinkas ĉar li soifas.

Ĉu Karlo trinkas?
Ĉu Johanino manĝas?
Ĉu li malsatas?
Ĉu li soifas?
Ĉu Johanino manĝas por vivi?
Ĉu Karlo vivas por trinki?
Ĉu tiuj geknaboj manĝas kaj
trinkas?
Ĉu ili soifas kaj malsatas?

kial? - pona nini?

Kial Karlo trinkas?
Karlo trinkas ĉar li soifas.
Kial Johanino manĝas?
Ĉar ŝi malsatas.
Kial Karlo muzikas?
Ĉar li estas gaja.
Kial Johanino ridas?
Ĉar li estas gaja.
Kial la sinjorino ploras?
... malgaja.
Kial la sinjoro ripozas?
... laca.
Kial la geknaboj kantas?
... gajaj.
Kial Niko ne parolas?
Ĉar Karlo parolas.
Kial vi manĝas?
... malsatas.

Tulipi ezali na loboko ya Zane?
Tulipi ezali lolenge nini?
Bilenge bazokende na eteyelo?
Tulipi ezali wapi?
Sakosi ezali wapi?
Bilenge bazofanda na mesa?
Bazofanda na eteyelo?
Mbwa azali o kati ya Zane na
Niko?
Kalo azofanda wapi?
Niko azofanda wapi?
Zane azofanda wapi?
Mbwa azali wapi?

Zane azali na nzala, azoliya pona
kobika.
Kalo azali na mposa, azomela pe
azoseka.
Azoliya, mpo ete azali na nzala.
Azomela mpo ete azoyoka mposa.

Kalo azomela?
Zane azoliya?
Azali na nzala?
Azali na mposa?
Zane azoliya pona kobika?
Kalo azobika pona komela?
Bilenge oyo bazoliya pe bazomela?
Bazali na mposa pe bazali na
nzala?

Pona nini Kalo azomela?
Mpo ete azali na mposa.
Pona nini Zane azoliya?
Mpo ete azali na nzala.
Pona nini Kalo azoyemba?
Mpo ete azali na esengo.
Pona nini Zane azoseka?
Mpo ete azali na esengo.
Pona nini mwasi azolela?
... mawa.
Pona nini mobali azopema?
... ya kolemba.
Pona nini bilenge bazoyemba?
... bazali na esengo.
Pona nini Niko azoloba te?
Mpo ete Kalo azoloba.
Pona nini ozali koliya?
... ozali na nzala.

Kial vi dormas?
... laca.

Pona nini ozali kolala?
... ya kolemba.

**AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO**

urbodomo - ndako ya likita

Stokholmo estas granda urbo. Tie staras la bela urbo. Ankaŭ bela statuoj staras en ĝardeno. Multaj blankaj birdoj flugas. Svedaj amikoj Leno kaj Justo ridas ĉar ili estas tre ĝojaj. Ankaŭ la hundo estas tre kontenta ĉar ĝi ne plu estas sur la ŝipo.

Stokholmo ezali engumba monene. Kuna ndako ya mbula ma tari ya kitiko ezotelema. Lisusu ekeko ya kitiko ezotelema na kati ya elanga. Bandeke ya pembe ebele bazopumbwa. Banninga ya mboka suede Leno na Justo bazoseka mpo ete bazali na esengo mingi. Mbwa lisusu azali na kati ya masuwa.

Ĉu Stokholmo estas granda urbo?
Kie staras la bela urbodomo?

Stokholmo ezali engumba monene?
Ndako ya mbula matari ya kitiko ezali wapi?

Kie staras la statuoj?
Kial la svedaj amikoj ridas?

Ekeko ezotelema wapi?
Pona nini bana mboka suede bazoseka?

Kiom da birdoj flugas?
Kiaj estas la birdoj?
Kiom da statuoj staras?
Kia estas la urbodomo?

Bandeke boni bazopumbwa?
Bandeke bazali lolenge nini?
Bikeko boni ezali ya telema?
Ndako ya mbula matari ezali lolenge nini?

Kio estas Stokholmo?
Kiu ridas?
Kia estas la hundo?
Kial la hundo estas kontenta?

Stokholmo ezali nini?
Banani bazoseka?
Mbwa azali lolenge nini?
Pona nini mbwa azali na esengo?

La granda vaporŝipo estas sur la maro. La geknaboj, Karlo kaj Johanino, alvenas. La svedaj geamikoj estas grandaj. Ili salutas. Li estas kamarado Justo, ŝi estas kamaradino Leno. La maristo restas sur la ŝipo kaj rigardas. La haroj de la svedaj junuloj estas blondaj. La vaporŝipo estas longa.

Masuwa monene ya milinga ezali likolo ya mbu. Bilenge, Kalo na Zane, bazokoma. Banninga ya mboka suede bazali minene (milayi). Bazopesa mbote. Azali moninga mobali Justo, azali moninga mwasi Leno. Mosali na masuwa atikali na kati ya masuwa pe azotala. Basuki ya bilenge mboka suede ezali ya langi. Masuwa ya milinga ezali molai.

Kie staras Leno?
Ĉu la maristo staras sur la ŝipo?

Leno azotelema wapi?
Mosali na masuwa azotelema na kati ya masuwa?

Kiaj estas la svedaj gekamaradoj?

Banninga ya mboka suede bazali lolenge nini?

Kie restas la maristo?

Mosali na masuwa atikali wapi?

Kia estas la vaporŝipo?

Masuwa ya milinga ezali lolenge nini?

Kie estas la vaporŝipo?

Masuwa ya milinga ezali wapi?

Kiu estas la sveda kamaradino?

Kiuj alvenas?

Ĉu la vaporŝipo estas longa?

Kiaj estas la haroj de Leno?

Kiu restas sur la ŝipo?

Kiuj estas grandaj?

Nani azali moninga mwasi ya mboka
suede?

Banani bazokoma?

Masuwa ya milinga ezali molai?

Basuki ya Leno ezali lolenge
nini?

Nani atikali kati ya masuwa?

Banani bazali minene?

SEPA LECIONO = LITEYA YA SAMBO

arbo - nzete
folioj - makasa
branĉoj - bitapi
neĝo - matandala
familio - libota
patro - tata
patrino - mama
gepatroj - baboti
avo - nkoko ya mobali
avino - nkoko ya mwasi
bopatro - tata bokilo
bopatrino - mama bokilo
filo - mwana mobali
filino - mwana mwasi

bofilo - bokilo ya mobali
bofilino - bokilo ya mwasi
onklo - noko
nevo - mwana nkazi ya mobali
nepo - koko mobali
nepino - koko mwasi
frato - ndeko ya mobali
fratino - ndeko ya mwasi
kuzo - ndeko ya mobali
kuzino - ndeko ya mwasi
gekuzoj - bandeko
mia - na ngai
via - na yo, na bino
de - ya

Mia kaskedo estas nova.
Mia floro estas bela.
Miaj haroj estas blondaj.
Miaj okuloj estas bluaj.
Karlo kaj Johanino demandas.
Ĉu mia kaskedo estas nova?
Ĉu mia floro estas bela?
Kia estas mia kaskedo?
Kia estas mia floro?

Ekoti na ngai ezali ya sika.
fololo na ngayo ezali kitoko.
Basuki na ngai ezali ya langi.
Miso na ngai ezali bule.
Kalo na Zane bazotuna.
Ekoti na ngai ezali ya sika?
Fololo na ngai ezali kitoko?
Ekoti na ngai ezali lolenge nini?
Fololo na ngai ezali lolenge
nini?

via granda lernejo
via pacienca instruisto
via ĝentila kamarado
viaj brunaj haroj
viaj mallongaj oreloj
Ĉu via lernejo estas granda?
Kia estas via instruisto?
Ĉu via kamarado estas ĝentila?
Kiaj estas viaj haroj?
Kiaj estas viaj oreloj?
Kiaj estas viaj okuloj?

eteyelo na yo
molakisi na yo ya motema molai.
moninga ya botosi na yo
basuki ya pembe na yo
matoyi ya mikuse na yo
Eteyelo na yo ezali ya monene?
Molakisi nayo azali lolenge nini?
Moninga ya mwasi azali botosi?
Basuki na yo ezali lolenge nini?
Matoyi na yo ezali lolenge nini?
Miso na yo ezali lolenge nini?

lia - na ye (mobali)

ŝia - na ye (mwasi)

Johanino diras: lia kaskedo estas nova.
Karlo diras: ŝia stelo estas verda kaj bela.
Liaj haroj estas blondaj kaj ŝiaj haroj estas frizitaj.

La kaskedo estas sur lia kapo; la stelo estas sur ŝia robo.

Lia nomo estas Karlo; ŝia nomo estas Johanino.

Zane azoloba: ekoti na ye ezali ya sika.
Kalo azoloba: munzoto na ye ezali ya mai ya pondu pe ya kitoko.
Basuki na ye (mobali) ezali ya langi pe basuki na ye (mwasi) ezali ya kitoko.
Ekoti ezali likolo ya moto na ye; munzoto ezali likolo ya elamba na ye.
Kombo na ye Kalo; Kombo na ye Zane.

kies? - ya nani?

Ĝi estas kaskedo de Karlo kaj sako lia; ĝi estas tulipo de ŝi kaj stelo ŝia.

Kies kaskedo ĝi estas?
Ĝi estas kaskedo de ...

Abelino - Abelini
Andreo - Andele
Ernesto - Ernesti
Ĵaklino - Zakelina
Johanino - Zane

La familio de Karlo kaj Johanino estas granda. Ernesto kaj Paŭlino estas la geavoj. Karlo estas nepo de Ernesto, li estas ankaŭ la filo de Andreo. Johanino estas la fratino de Karlo. La patrino de la geknaboj estas Ĵaklino kaj la patro estas Andreo. Petro kaj Abelino estas la gekuzoj de Karlo kaj Johanino ĉar ili estas la gefiloj de Karlino. Karlino estas la fratino de Andreo. Johano estas la onklo de Karlo kaj la bofilo de Ernesto. Paŭlino estas la avino, ŝi estas la bopatrino de Johano kaj Ĵaklino. En tiu familio estas du kuzoj, kvar genepoj, ses gepatroj kaj dek parencoj.

Ĉu la familio estas granda?
Ĉu Karlo kaj Petro estas nepoj?
Kies nepoj ili estas?
Kies patro estas Andreo?
Kiu estas la patro de Karlo?
Kiu estas la patrino de Abelino?
Kiu estas la patro de Andreo?
Ĉu Karlo kaj Johanino estas gefratoj?
Ĉu ankaŭ Andreo kaj Karlino estas gefratoj?
Ĉu Ernesto kaj Paŭlino estas geedzoj?
Ĉu ankaŭ Ĵaklino kaj Andreo estas geedzoj?
Kies gepatroj estas Ĵaklino kaj Andreo?
Kiu estas bopatro de Johano?
Kiu estas bopatrino de Ĵaklino?
Kiu estas bofilo de Ernesto?

Ezali ekoti ya Kalo pe sakosi na ye (mobali); ezali tulipi ya ye (mobali) pe munzoto na ye (mwasi).

Ezali ekoti ya nani?
Ezali ekoti ya ...

Johano - Yoani
Karlino - Saloti
Karlo - Kalo
Paŭlino - Polina
Petro - Petelo

Libota ya Kalo na Zane ezali monene. Ernesti na Polina bazali ba nkoko. Kalo azali koko ya Ernest, azali lisusu mwana ya Andele. Zane azali ndeko mwasi ya Kalo. Mama ya bilenge azali Zakelina pe tata azali Andele. Petelo na Abelini bazali bandeko ya Kalo na Zane mpo ete bazali bana Saloti. Saloti azali bandeko ya mwasi ya Andele. Yoani azali noko ya Kalo pe bokilo ya Ernesti. Polina azali nkoko ya mwasi, azali mama bokilo ya Yoani na Zakelina. Na libota oyo ezali na bandeko mibale, bakoko mine, baboti motoba pe bandeko ya libota zomi.

Libota ezali monene?
Kalo na Petelo bazali bakoko?
Bazali bakoko ya nani?
Andele azali tata ya nani?
Nani azali tata ya Kalo?
Nani azali mama ya Abelini?
Nani azali tata ya Andele?
Kalo na Zane bazali bandeko?
Lisusu Andele na Saloti bazali bandeko?
Ernesti na Polina bazali balongani?
Lisusu Zakelina na Andele bazali balongani?
Zakelina na Andele bazali baboti ya nani?
Nani azali tata bokilo ya Yoani?
Nani azali mama bokilo ya Zane?
Nani azali bokilo ya Ernesti?

Kiu estas bofilino de Paŭlino?
Kiom da gekuzoj estas en tiu
familio?
Kiom da geedzoj estas en tiu
familio?
Kia estas la familio de Karlo?

Kia estas la avo?
Kia estas Karlo? (maljuna/juna)

kato - nyawu
katido - mwana nyawu

Ido de kato estas katido; ido de
koko estas kokido; ido de ĉevalo
estas ĉevalido; ido de elefanto
estas elefantido. La kato kaj la
katido sidas. La koko staras. La
kokino kaj kvar kokidoj manĝas.
La junaj birdidoj ne povas flugi.

Kio estas ido de ĉevalo?
Kio estas ido de elefanto?
Ĉu ido de kato estas azenido?

Ĉu ido de birdo estas porkido?

Kiom da kokidoj manĝas?
Kiom da katidoj sidas?
Kio estas ido de hundo?
Kio estas ido de homo?

Ĉu la kokidoj staras aŭ sidas?

Ĉu la katido povas kuri rapide?

Kio estas ido de ŝafo?
Kial la birdidoj ne flugas?

Nani azali bokilo ya Polina?
Bandeke boni bazali na kati ya
libota oyo?
Balongani boni bazali na kati ya
libota oyo?
Libota ya Kalo ezali lolenge
nini?
Nkoko mobali azali lolenge nini?
Kalo azali lolenge nini?
(mobange/elenge)

koko - soso ya mobali
kokidoj - bana soso

Mwana ya nyawu azali mwana nyawu;
mwana ya soso azali mwana soso;
mwana ya mpunda azali mwana
mpunda; mwana ya nzoko azali
mwana nzoko. Nyawu na mwana nyawu
bazofanda. Soso ya mobali
azotelema. Soso ya mwasi na bana
soso bazoliya. Bana ndeke ya mike
bazokoka te kopumbwa.

Nani azali mwana ya mpunda?
Nani azali mwana ya nzoko?
Mwana ya nyawu azali mwana
mbalata?
Mwana ya ndeke azali mwanangulu?

Bana soso boni bazoliya?
Bana nyawu boni bazofanda?
Mwana ya mbwa azali nani?
Mwana ya moto azali nani?

Bana soso bazofanda to
bazotelema?
Mwana nyawu azokoka kokima
mbango?
Mwana ya meme azali nani?
Pona nini bana ya ndeke
bazopumbwa te?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO **MASANO YA ZANE NA KALO**

En la malvarma Laponio.
La gejunuloj povas paroli ĉar
ankaŭ la gelaponoj estas
geesperantistoj. Johanino parolas
kun laponido. Neĝo estas sur la
tero kaj glacio estas sur la
maro. La tendo staras proksime.
La laponia familio ofte vojaĝas
sed nur en la malvarma norda
Laponio.

Na mboka Laponi ya malili.
Bilenge bazokoka koloba mpo ete
bana mboka ya Laponi bazali
balobi ya Kiesperanto. Zane
azoloba na mwana mboka ya Laponi.
Matandala ezali na mabele pe
libanga ya malili ezali likolo ya
mbu. Ema ezotelema pembeni
(penepene). Libota ya mboka
Laponi bazobemba mbala mingi kasi

Ĉu Laponio estas varma lando.
Kio estas sur la tero kaj sur la maro?
Kia estas Laponio?
Kie estas la tendo?

Kiu parolas kun laponido?

Kial la geknaboj povas paroli kun la laponoj?
Kiom da personoj staras?
Ĉu tiu laponio parolas en Esperanto?
Kio estas Laponio?
Ĉu neĝo estas sur la tero?
Kio staras proksime?
Kiu ofte vojaĝas?

La geknaboj estas ĉe la Laponoj.
La pingveno staras kaj la foko kuŝas sur la glacio. La piedoj de Karlo kaj Justo estas sur skioj.
La hundo rigardas; ankaŭ la malgranda birdo rigardas; ili ne komprenas. La suno brilas malforte ĉe la horizonto.

Ĉu pingveno kaj foko estas bestoj?
Kie estas la piedoj de Karlo?
Kia estas la birdo?
Kie staras la pingveno?

Kiuj ne komprenas?
Kiom da bestoj staras?
Kiel brilas la suno?
Ĉu elefanto vivas tie?
Kies tendo ĝi estas?

Ĉu la suno brilas forte?
Kie brilas la suno?
Ĉu la pingveno staras?
Ĉu estas truo en la glacio?

bobeles na likolo ya mboka Laponi ya malili.

Mboka Laponi ezali mboka molunge?
Nini ezali na mabele pe likolo ya mbu?
Mboka Laponi ezali lolenge nini?
Ema ezali wapi?

Nani azoloba na mwana mboka Laponi?

Pona nini bilenge bazokoka koloba na bato ya Laponi?
Bato boni bazotelema?
Mwana mboka laponi azoloba na Kiesperanto?
Mboka Laponi ezali nini?
Matandala ezali na mabele?
Nini ezotelema penepene?
Nani azobemba mbala mingi?

Bilenge bazali epayi ya bana mboka Laponi. Pengwe azotelema pe foko azolala likolo ya libanga ya malili. Makolo (bitambi) ya Kalo na Justo ezali na bisalelo ya ski. Mbwa azotala; ndeke ya muke lisusu azotala; bazososola te. Moi ezongenga na pete na elalelo na tango.

Pengwe na foko bazali banyama?

Makolo ya Kalo ezali wapi?
Ndeke azali lolenge nini?
Pengwe azali wapi?

Banani bazososola te?
Banyama boni bazotelema?
Moi ezongenga lolenge nini?
Nzoko azobika kuna?
Ezali ema ya nani?

Moi ezongenga makasi?
Moi ezongenga wapi?
Pengwe azotelema?
Libulu ezali na kati ya libanga ya malili?

OKA LECIONO = LITEYA YA MWAMBE

ĉemizo - sumizi
kaskedo - ekoti
ĉapelo - ekoti
zono - nkamba
kolumo - nkingo

ĵako - zaketi
ŝtrumpo - soseti
pantalono - mbati
ĵupo - zipe
ŝuo - sapatu

Johanino kaj ŝia pupo sidas sur larĝa seĝo sub granda ombrelo. La suno brilas; ĝi estas varma. La pupo sidas kaj ridetas; ĝia ĉapelo estas bela. La knabino kaj la pupo sidas; ili ripozas. Ilia ombrelo estas granda kaj ilia seĝo estas larĝa.

Zane na popi na ye bazofanda likolo ya kiti ya molai nse ya longembu. Moi ezongenga; ezali molunge. Popi azofanda pe azoseka moke; ekoti na ye ezali kitoko. Elenge mwasi na popi bazofanda; bazopema. Longembu na bango ezali monene pe kiti na bango ezali molai.

Johanino demandas:

Ĉu mi kaj pupo sidas?
Ĉu ni sidas sur la larĝa seĝo?
Ĉu Nia ombrelo estas granda?
Ĉu Nia seĝo estas granda?
Ĉu la pupo ridetas?
Ĉu ĝia ĉapelo estas bela?
Ĉu haroj estas nigraj?
Ĉu la suno brilas?
Kie la knabino kaj la pupo sidas?

Zane azotuna:

ngai na popi tozofanda?
tozofanda na kiti ya molai?
Longembu na biso ezali monene?
Kiti na biso ezali monene?
Popi azoseka seka?
Ekoti na ye ezali kitoko?
Basuki ezali moindo?
Moi ezongenga?
Elenge mwasi na popi bazofanda wapi?
Bazopema?
Lungembu na bango ezali monene?
Kiti na bango ezali molai?

Ĉu ili ripozas?

Ĉu ilia ombrelo estas granda?
Ĉu ilia seĝo estas larĝa?

-ego - (ya) monene

glaso - kopo
glaseto - kopo ya mwa moke
glasego - kopo ya monene

kulero - lutu
kulereto - lutu ya mwa moke
kulerego - lutu ya monene

La kulereto staras en la glaslo.

Lutu ya mwa moke ezotelema na kati ya kopo.

La kulero kuŝas apud la glaslo.

Lutu ezolala penepene ya kopo.

La kulerego kuŝas sur la glasego.

Lutu ya monene ezolala likolo ya kopo ya monene.

Ĉu la malgranda glaslo estas glaseto?

Kopo ya moke ezali kopo ya mwa moke?

Ĉu malgranda ŝtrumpo estas ŝtrumpeto?

Soseti ya muke ezali soseti ya mwa moke?

Kio estas malgranda hundo?

Mbwa ya moke ezali nini?

Kio estas malgranda floro?

Fololo ya muke ezali nini?

Ĉu granda glaslo estas glasego?

Kopo ya monene ezali kopo monene?

Ĉu granda kulero estas kulerego?

Lutu ya monene ezali lutu monene?

Kio estas granda besto?

Nyama monene ezali nini?

Kio estas granda ĉambro?

Ndako ya kolala ya monene ezali

Ĉu Parizo estas grandega urbo?	nini?
Ĉu tulipo estas beleta floro?	Paris ezali engumba monene?
Ĉu ĉokolado estas bonega manĝaĵo?	Tulipi ezali fololo ya mwa kitoko?
Ĉu elefanto estas dikega besto?	Shokola ezali bileyi ya malamumu mingi?
Kie staras la kulereto?	Nzoko ezali nyama ya engambe mingi
Kie kuŝas la kulero?	Lutu ya mwa moke ezotelema wapi?
Kie kuŝas la kulerego?	Lutu ezolala wapi?
Kiom da glasoj staras?	Lutu ya monene ezolala wapi?
	Bakopo boni ezotelema?

ridas - azoseka

ridetas - azoseka mwa moke

ridegas - azoseka mingi

Kun tri haroj, la luno ridetas.	Na basuki misatu, sanza azoseka mwa moke.
Kun kvar haroj, ĝi ridas.	Na basuki mine, azoseka.
Kun multaj haroj, ĝi ridegas.	Na basuki ebele, azoseka mingi.
Ne plu estas haro, ĉu ĝi ridetas?	Suki ezali lisusu te, azoseka mwa moke?
Estas du haroj, ĉu ĝi ploras?	Suki ezali mibale, azolela?
Estas multaj haroj, ĉu ĝi ridegas?	Suki ezali ebele, azoseka mingi?
Estas tri haroj, ĉu ĝi ridas?	Basuki ezali misatu, azoseka?
Kial la luno ridetas?	Pona nini sanza azoseka mwa moke?
Kial ĝi ridegas?	Pona nini azoseka mingi?
Kial ĝi ploregas?	Pona nini azolela mingi?
Kial ĝi ploretas?	Pona nini azolela mwa moke?

ploras - azolela

ploretas - azolela mwa moke

ploregas - azolela mingi

Estas nur du haroj, ĝi ploretas	Basuki kaka mibale ezali, azolela mwa moke.
Estas nur unu haro, ĝi ploras	Suki kaka moko ezali, azolela.
Ne plu estas haro, ĝi ploregas	Suki ezali lisusu te, azolela mingi.
Ĉu Karlo trinketas aŭ trinkegas?	Kalo azomela muke to azomela mingi?
Ĉu la pupo ridegas aŭ ridas?	Popi azolela mingi to azolela?
Ĉu la suno briletas?	Moi ezongenga mwa moke?
Ĉu ĝi ankaŭ ridetas?	Lisusu azoseka mwa moke?
Tio ĉi estas pipro kaj telero.	Oyo ezali pilipili pe sani.
Karlo parolas kaj montras.	Kalo azoloba pe azolakisa.
La pipro estas tie ĉi en mia letero.	Pilipili ezali awa na maboko na ngai.
La pomo estas tie en ŝia mano.	Mbala ezali kuna na maboko na ye.
Tio estas pomo.	Oyo wana ezali mbala.

Ĉu tio ĉi estas pipro?
Ĉu tio estas pomo?
Ĉu la telero estas tie ĉi?
Ĉu la pomo estas tie?
Kio estas tio ĉi?
Kio estas tio?
Kie estas la pipro?
Kie estas la pomo?

Tio estas pipro kaj telero.
Tio ĉi estas pomo.

Johanino parolas kaj montras.

La pipro estas tie en en lia
telero.
La pomo estas tie ĉi en mia mano.

Johanino demandas:
Ĉu tio ĉi estas pomo?
Ĉu tio estas pipro kaj telero?
Ĉu la telero estas tie ĉi?
Ĉu la pomo estas tie ĉi?
Kio estas tio?
Kio estas tio ĉi?
Kie estas la pomo?
Kie estas la pipro?

Estas floro nek en la poto nek en
la vazoj.
Neniu estas en la ĉemizo.
Nenio estas en la glaso.
Nenie estas floro.

Kiu estas en la ĉemizo?
Kio estas en la glaso?
Kie estas la floro?
Ĉu Karlo estas en la ĉemizo?
Ĉu la vino estas en la glaso?
Ĉu la floro estas en la vazoj?
Kie la homoj parolas per oreloj?

Kie la homoj manĝas per la
okuloj?
Kie la homoj vidas per nazo?

Li trinkas iom da vino.
Iom da vino estas en la glaso.

Iom da varma kafo estas en la
taso.
Iom da akvo estas en la kruĉo.

Oyo ezali pilipili?
Oyo wana ezali mbala?
Sani ezali awa?
Mbala ezali wana?
Oyo awa ezali nini?
Oyo wana ezali nini?
Pilipili ezali wapi?
Mbala ezali wapi?

oyo wana ezali pilipili na sani.
Oyo awa ezali mbala.

Zane azoloba pe azolakisa.

Pilipili ezali kuna na sani na
ye.
Mbala ezali awa na loboko na
ngai.

Zane azotuna:
Oyo ezali mbala?
Oyo wana ezali pilipili na sani?
Sani ezali awa?
Mbala ezali awa?
Oyo wana ezali nini?
Oyo ezali nini?
Mbala ezali wapi?
Pilipili ezali wapi?

Fololo ezali te ata na kati ya
lobeki ata na kati ya mbeki.
Moto te azali na kati ya sumisi.
Eloko te ezali na kati ya kopo.
Esika te ezali fololo.

Nani azali na kati ya sumisi?
Nini ezali na kati ya kopo?
Fololo ezali wapi?
Kalo azali na kati ya sumisi?
Vino ezali na kati ya kopo?
Fololo ezali na kati ya mbeki?
Wapi bato bazoloba na nzela na
matoyi?
Wapi bato bazoliya na nzela ya
miso?
Wapi bato bazomona na nzela ya
zolo?

Azomela ndambo ya vino.
Ndambo ya vino ezali na kati ya
kopo.
Ndambo ya kafe ya moto ezali na
kati ya kopo.
Ndambo ya mai ezali na kati ya
lobeki.

Ĉu Karlo trinkas iom da vino?	Kalo azomela ndambo ya mai?
Ĉu iom da kafo estas en la glaso?	Ndambo ya kafe ezali na kati ya kopo?
Ĉu iom da akvo estas en la kruĉo?	Ndambo ya mai ezali na kati ya lobeki?
Kiom da vino estas en la glaso?	Vino boni ezali na kati ya kopo?
Kiom da kafo estas en la taso?	Kafe boni ezali na kati ya kopo?
Kiom da akvo estas en la kruĉo?	Mai boni ezali na kati ya lobeki?
Ĉu la kafo estas varma kaj nigra?	Kafe ezali moto pe moindo?
Ĉu la akvo estas senkolora?	Mai ezali ya kozanga langi?

**AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO**

En Kopenhago. Ili estas en la granda dana urbo. La juna kamaradino Mario montras. Karlo kun Johanino kaj Mario biciklas. En Kopenhago estas multaj interesaj turoj; unu aspektas kiel krokodiloj. Sur la stratoj estas multaj biciklantoj, kiuj iras rapide. La tri geknaboj biciklas sen mantelo, ĉar estas varme; ili ridetas. La urbo estas belega; ĝiaj stratoj estas larĝaj. Mario diras: «Nia urbo estas granda, rigardu! Tio estas muzeo kaj tio ĉi estas lernejo.»	Na mboka Kopenago. Bazali na engumba monene ya mboka Danemarki. Moninga ya elenge Mario azolakisa. Kalo na Zane pe na Mario bazotambusa kinga. Na mboka Kopenago ezali na babikeko ya milayi ya kitoko; moko ezali lokola bangando. Na babalabala ezali na bakumbi kinga, oyo bazokende mbango. Bilenge misatu bazotambusa kinga kozanga bilamba ya malili, mpo ete molunge ezali; bazoseka mwa moke. Engumba ezali kitoko mingi; banzela nango ezali minene. Mario azoloba: «Engumba na biso ezali monene, tala! Oyo wana ezali ndako kobomba bikeko ya kala pe oyo wana ezali eteyelo.»
Kie estas Karlo kaj Johanino? Ĉu ili iras piede? Ĉu tie estas multaj turoj? Kiom da biciklantoj estas sur la stratoj?	Kalo na Zane bazali wapi? Bazokende na makolo? Kuna babikeko ya milayi ezali? Bakumbi kinga boni bazali na banzela?
Kiel aspektas la turoj? Ĉu la geknaboj biciklas? Kiaj estas la turoj?	Ekeko ya molai ezali ndenge nini? Bilenge bazokumba kinga? Babikeko ya milayi ezali lolenge nini?
Kial la geknaboj biciklas sen mantono?	Pona nini bilenge bazokumba kinga kozanga bilamba malili?
Kiu montras? Kiu rigardas? Kia estas Kopenhago? Kio estas en la dekstra mano de Mario? Kie estas la ĉevaloj?	Nani azolakisa? Nani azotala? Kopenhago ezali lolenge nini? Nini ezali na loboko ya mobali ya Mario? Bampunda ezali wapi?
Kiaj estas la stratoj? Kiel iras la biciklantoj?	Babalabala ezali lolenge nini? Bakumbi kinga bazokende ndenge nini?

Kie estas la aŭtomobiloj?
Kiu iras piede?

Ĉu la geknaboj estas en
Kopenhago?
Kiom da turoj estas en Kopenhago?

Kio estas sur la stratoj?
Kial Kopenhago estas bela urbo?

Ĉu Mario parolas?
Ĉu ŝi ankaŭ montras?
Ĉu la geknaboj iras bicikle?
Kiu biciklas?

Mituka ezali wapi?
Nani azokende na makolo?

Bilenge bazali na Kopenago?

Bikeko ya milayi boni ezali na
Kopenago?

Nini ezali na balabala?
Pona nini Kopenago ezali engumba
kitoko?

Mario azoloba?
Ye mwasi lisusu azolakisa?
Bilenge bazokende na kinga?
Banani bazokende na kinga?

NAŪA LECIONO = LITEYA YA LIBWA

alumeto-skatolo - fofolo
bobeno - bobini
broso - blose
cigaredo - likaya
fadeno - singa
forko - nkanya
kaserolo - nzungu
krajono - kilio
kudrilo - tonga

malriĉa - mobola
mono - mbongo
okulvitro - talatala
pipo - pipi
plumo - ekomeli (nsala)
tondi - kopasola
tondilo - makasi
tranĉilo - mbeli

La kuniklo manĝas la karoton.
La karoton manĝas la kuniklo.
La karoton la kuniklo manĝas.
Manĝas la karoton la kuniklo.

Nsimbiliki azoliya karoti.
Nsimbiliki azoliya karoti.
Nsimbiliki azoliya karoti.
Nsimbiliki azoliya karoti.

KioN manĝas la kuniklo?
Ĉu la kuniklo manĝas la karotoN?
Ĉu la karotoN manĝas la kuniklo?
KioN la kuniklo manĝas?
Manĝas la kuniklo kioN?
Ĉu la la karotoN kuniklo manĝas?
Ĉu la kuniklo la karoton manĝas?

Nsimbiliki azoliya nini?
Nsimbiliki azoliya karoti?
Nsimbiliki azoliya karoti?
Nini nsimbiliki azoliya?
Nsimbiliki azoliya nini?
Nsimbiliki azoliya karoti?
Nsimbiliki azoliya karoti?

Johanino manĝas, ŝi manĝas
ĉokoladon.
Karlo trinkas, li trinkas vinon.

Zane azoliya, ye (mwasi) azoliya
sokola.
Kalo azomela, ye (mobali) azomela
vinu.

Ŝi manĝas bonan ĉokoladon.

Ye (mwasi) azoliya sokola ya
malamu.

Li trinkas ruĝan vinon.

Ye (mobali) azomela vinu ya
motani.

La bonan ĉokoladon manĝas
Johanino.
La ruĝan vinon trinkas Karlo.

Zane azoliya sokola ya kitoko.

Kalo azomela vinu ya motani.

Ĉu Johanino manĝas ĉokoladoN?
Ĉu Karlo trinkas vinoN?
Ĉu ŝi manĝas bonaN ĉokoladoN?

Zane azoliya sokola?
Kalo azomela vinu?
Ye (mwasi) azoliya sokola ya
malamu?

Ĉu li trinkas ruĝaN vinoN?

Ye (mobali) azomela vinu ya
motani?

Ĉu la ĉokoladon manĝas Johanino?
Ĉu la vinon trinkas Karlo?
Ĉu la bonan ĉokoladon ŝi manĝas?

Zane azoliya sokola?
Kalo azomela vinu?
Ye (mwasi) azoliya sokola ya
malamu?

Ĉu la ruĝan vinon li trinkas?

Ye (mobali) azomela vinu ya
motani?

Ŝi manĝas kion?
Kion li trinkas?
Li trinkas kion?

Ye (mwasi) azoliya nini?
Ye (mobali) azomela nini?
Ye (mobali) azomela nini?

Li montras la stelon de ŝi.	Ye (mobali)azolakisa monzoto na ye (mwasi).
Ŝi montras la kaskedon.	Ye (mwasi) azolakisa ekoti.
Li montras la stelon.	Ye (mobali) azolakisa monzoto.
Li montras ŝian stelon.	Ye (mobali) azolakisa monzoto na ye (mwasi)
Ŝi montras lian kaskedon.	Ye (mwasi) azolakisa ekoti na ye (mobali).
Li montras ankaŭ pipron.	Ye (mobali) azolakisa mpe (lisusu) pilipili
Ŝi montras ankaŭ floron.	Ye (mwasi) azolakisa mpe (lisusu) fololo.
Li montras pipron per la dekstra mano.	Ye (mobali) azolakisa pilipili na loboko ya mobali.
Ŝi montras floron per la maldekstra mano.	Ye (mwasi) azolakisa fololo na loboko ya mwasi.
La floro estas en la mano de Johanino, ŝi montras ĝin.	Fololo ezali na loboko ya Zane, ye (mwasi) azolakisa yango.
La pipro estas en la mano de Karlo, li montras ĝin.	Pilipili ezali na loboko ya Kalo, ye (mobali)azolakisa yango.
Ŝi montras belan floron.	Azolakisa fololo ya kitoko.
Li montras bonan pipron.	Azolakisapilipili ya malamumu.
Ĉu li montras la stelon de ŝi?	Ye (mobali) azolakisa ekoti na ye (mwasi)?
Ĉu li montras ŝian stelon?	Ye (mobali) azolakisa monzoto na ye (mwasi)?
Ĉu ŝi montras la kaskedon de li?	Ye (mwasi) azolakisa ekoti na ye (mobali)?
Ĉu ŝi montras lian kaskedon?	Ye (mwasi) azolakisa ekoti na ye (mobali)?
Ĉu li montras pipron kaj stelon?	Ye (mobali) azolakisa pilipili na monzoto?
Ĉu ŝi montras ankaŭ floron?	Ye (mwasi) azolakisa mpe (lisusu) fololo?
Ĉu li montras ankaŭ pipron?	Ye (mobali) azolakisa mpe (lisusu) pilipili?
Ĉu li montras per la dekstra mano?	Ye (mobali) azolakisa na loboko ya mobali?
Ĉu ŝi montras floron kaj kaskedon?	Ye (mwasi) azolakisa fololo na ekoti?
Kie estas la pipro?	Pilipili ezali wapi?
Ĉu li montras ĝin?	Ye (mobali) azolakisa yango?
Kie estas la floro?	Fololo ezali wapi?
Ĉu ŝi montras ĝin?	Ye (mwasi) azolakisa yango?
Kiu montras la pipron?	Nani azolakisa pilipili?
Kiu montras la floron?	Nani azolakisa fololo?
Kiu montras la stelon?	Nani azolakisa monzoto?
Kiu montras la kaskedon?	Nani azolakisa ekoti?
Kies kaskedon ŝi montras?	Ye (mwasi) azolakisa ekoti ya nani?
Kies stelon li montras?	Ye (mobali) azolakisa monzoto ya nani?
Kion li montras?	Nini ye (mobali) azolakisa?
Kion ŝi montras?	Nini ye (mwasi) azolakisa.?

riĉa sinjoro
Li estas dika.
Li havas ĉapelon.
Li estas sinjoro.
Li havas monon.
Li portas bastonon.
Li havas hundon, ĝi havas
vestaĵon.
Li estas komercisto.
Li havas klientojn en la tuta
mondo.

malriĉa Karlo

Li estas juna.
Li estas afabla.
Li estas knabo.
Li ne havas monon.
Li portas nenion.
Ankaŭ li havas hundon, ĝi estas
libera.
Li vendas nenion.
Li havas amikojn en la tuta
mondo.

Riĉeco de la sinjoro, mallibereco
de la hundo, dikeco de la ventro.
La libereco de la hundo de Karlo.

Ĉu la sinjoro estas riĉa?
Kia li estas?
Ĉu li havas monon?
Ĉu la hundo havas vestaĵon?

Kio estas la sinjoro?
Ĉu li havas klientojn?
Kie estas la klientojn?
Kie li portas la bastonon?

Ĉu Karlo estas riĉa?
Kia li estas?
Kion li portas?
Ĉu la hundo de Karlo havas
vestaĵon?

Kion vendas Karlo?
Ĉu li havas klientojn?

Kie estas la amikoj de Karlo?
Ĉu liaj poŝoj estas plenaj?
Ĉu li portas bastonon?

Kion portas la sinjoro?
Kiu estas malriĉa?
Kio staras sur la bastono?

mobali mozwi (ya mbongo)
Azali mbinga.
Azali na ekoti.
Azali mobali.
Azali na mbongo.
Azomema nzete.
Azali na mbwa, azali na elamba.

Azali mosali mombongo.
Azali na basombi na mokili
mobimba.

Kalo ya mobola

Azali elenge.
Azali moto na esengo.
Azali elenge mobali.
azali na mbongo te.
Azomema eloko te.
Mpe azali na mbwa, azali nsomi.

Azoteka eloko te.
Azali na baninga mokili mobimba.

Bozwi ya mobali, bokangemi ya
mbwa, bonene ya libumu. Bonsomi
ya mbwa ya Kalo.

Mobali azali mozwi?
Azali lolenge nini?
Azali na mbongo?
Mbwa azali na elamba?

Kalo azali nani?
Azali na basombi?
Basombi bazali wapi?
Azomema nzete wapi?

Kalo azali mozwi?
Azali lolenge nini?
Azomema nini?
Mbwa ya Kalo azali na elamba?

Kalo azoteka nini?
Azali na basombi?

Baninge ya Kalo bazali wapi?
Bibenga na ye ezali ya kotonda?
Azomema nzete?

Mobai azomema nini?
Nani azali mobola?
Nzete ezotelema wapi?

Ĉu la birdo estas libera?
Ĉu la sinjoro havas ĉapelon?

Ŝi faras floron el papero. Li faras meblon el ligno.
La floro estas paperaĵo.
La meblo estas lignaĵo.
Botelo estas el vitro; ĝi estas vitraĵo.
Forno estas el fero; ĝi estas feraĵo.
Bombonoj estas el sukero; ili estas sukeraĵoj.
La hundo manĝas viandon; viando estas manĝaĵo.
La kato trinkas lakton; lakto estas trinkaĵo.
La beleco de la floro.
La fideleco de la hundo.
La riĉeco de la sinjoro.
La ĝentileco de la geknaboj.

La libereco de la hunda.
La dikeco de la ventro.

Kion ŝi faras?
Kion li faras?
Ĉu ŝi faras paperaĵon?
Ĉu li faras lignaĵon?
Ĉu ili laboras?

Ĉu botelo estas vitraĵo?
Ĉu forno estas feraĵo?
Ĉu bombono estas sukeraĵo?
Ĉu pano estas manĝaĵo?
Ĉu vino estas trinkaĵo?

Ĉu ŝi faras floron el papero?
Ĉu li faras meblon el ligno?
Ĉu ŝi tenas tondilon?
Ĉu li staras?
Ĉu la floro kuŝas sur la tablo?

Kiu faras meblon?
Kiu faras floron?
Kiu tondas paperon?
Kiu havas dikan ventron?
Kiu havas hundon?

Ndeke azali nsomi?
Mobali azali na ekoti?

Azosala fololo na papela. Azosala bamabaya na libaya.
Fololo ezali papela.
Bamabaya ezali libaya.
Molangi ezali talatala; ezali talatala.
Fulu ezali ya (ewuti na) libende; ezali libende.
Bombo ezali ya (ewuti na) sukali; ezali sukali.
Mbwa azoliya nyama; nyama ezali bilei.
Nyawu azomela miliki; miliki ezali bimeli.
Kitoko ya fololo.
Bosembo ya mbwa.
Bozwi ya mobali.
Botosi ya bilenge mobali na mwasi.
Bonsomi ya mbwa.
Bonene ya libumu.

Azosala nini?
Azosala nini?
Azosala papela?
Azosala libaya?
Bazosala?

Molangi ezali talatala?
Fulu ezali libende?
Bombo ezali sukali?
Lipa ezali bilei?
Vinu ezali bimeli?

Azosala fololo na papela?
Azosala mabaya na libaya?
Azosimba ekateli?
Azotelema?
Fololo ezolala likolo ya mesa?

Nani azosala mabaya?
Nani azosala fololo?
Nani azopasola papela?
Nani azali na libumu monene?
Nani azali na mbwa?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

En Berlino.
Kun la kamarado Fredo ili vizitis la urbon. Fredo montras la monumenton. Li diras: «Ĉi tie

Na Berlin.
Na moninga Fredo bazotala mboka. Fredo azolakisa ekeko ya monene. Azoloba: «Awa ekuke ya monene

estas la granda pordego.»
Johanino demandas. En la mano de Karlo estas la urboplano. Ankaŭ Fredo havas verdan stelon. Li estas esperantisto kaj loĝas en Berlino. Fredo tre bone parolas Esperanton kaj li bone gvidas la geknabojn.

Ĉu Berlino estas granda urbo?
Kion montras la amiko Fredo?
Kio estas en la mano de Karlo?
Kion tenas Karlo?

Kiel Fredo parolas Esperanton?

Kiu havas verdan stelon?

Kion havas Fredo?
Ĉu ili vizitas Berlinon?

Ĉu komercisto vendas?
Ĉu kliento aĉetas?
Ĉu kaserolo estas el metalo?
Ĉu pipo estas el ligno?

En la trajno.
Ili vojaĝas per la trajno. Ili parolas kaj rigardas la pejzaĝon. La hundo kuŝas sub la benko kaj la libro estas sur alia benko. Karlo diras: «Vidu la beletan vilaĝon.» Johanino ne legas la libron; ŝi preferas rigardi kaj admiri la naturon. Ili estas solaj en la kupeo. La trajno iras rapide.

Kiel vojaĝas la geknaboj?
Kion ili rigardas?
Kion diras Karlo?
Ĉu Johanino legas gazeton aŭ libron?

Ĉu ili estas solaj?
Kiel iras la trajno?
Kie kuŝas la hundo?
Kie estas la libro?

Ĉu kliento aĉetas per mono?
Ĉu mono estas el papero kaj metalo?
Ĉu vojaĝanto aĉetas trajno-bileto?
Ĉu la geknaboj havas trajno-bileton?

ezali.» Zane azotuna. Na loboko ya Kalo ezali na mokanda ya mboka. Mpe Fredo azali na munzoto ya mai ya pondu. Azali molobi Kiesperanto pe azofanda na Berlin. Fredo azoloba Kiesperanto malamumu penza pe azokaŭba malamumu bilenge mobali na mwasi.

Berlin ezali engumba monene?
Nini moninga Fredo azolakisa?
Nini ezali na loboko ya Kalo
Nini Kalo azosimba?

Ndenge nini Kalo azoloba (na) Kiesperanto?
Nani azali na monzoto ya mai ya pondu?
Fredo azali na nini?
Bazotala Berlin?

Mosali mombongo azoteka?
Mosombi azosomba?
Nzungu ezali ya libende?
Pipe ezali ya libaya?

Na kati ya engunduka.
Bazobemba na engunduka.
Bazosolola pe bazotala mokili.
Mbwa azofanda na nse ya etanda pe buku ezali likolo ya etanda mosusu. Kalo azoloba: «Tala mboka ya mwa kitoko.» Zane azotanga buku te; azolinga kotala pe kosepela mokili. Bazali bango moko na likalo. Engunduka ezokende mbango.

Bilenge bazobemba ndenge nini?
Bazotala nini?
Kalo azoloba nini?
Zane azotanga mokanda ya nsango to buku?

Bazali bango moko?
Engunduka ezokende ndenge nini?
Mbwa azolala wapi?
Buku ezali wapi?

Mosombi azosomba na mbongo?
Mbongo ezali ya papela to ya libende?
Basali mobembo bazosomba tike?

Bilenge bazali na tike ya engunduka?

DEKA LECIONO = LITEYA YA ZOMI

mebloj - mabaya
horloĝo - sa (tangu)
sonorilo - ngonga
kalendaro - linaka
breto - motalaka

skribo-maŝino - masini ya
kokomela
tirkesto - ebendeli
ŝranko - etandaka
skribo-tablo - mesa ya kokomela
brakseĝo - kiti ya maboko

Tablo por manĝi (manĝo-tablo).
Tablo por skribi (skribo-tablo).
Maŝino por kudri (kudro-maŝino).
Maŝino por skribi (skribo-
maŝino).

Mesa ya koliela.
Mesa ya kokomela.
Masini ya tongela.
Masini ya kokomela.

La masonisto konstruas muron.
Li konstruas la muron el brikoj.
Karlo kaj Johanino helpas la
masonisto.
Karlo preparas la morteron por
masoni.
Johanino portas la brikojn.
La masonisto laboras per trulo
kaj martelo.
La knabo laboras per ŝovelilo.
Li preparas la morteron el sablo,
kalko kaj akvo.
La masonisto tenas brikon per la
maldekstra mano; ankaŭ Johanino.
Sur la sablo kuŝas du kalko-
sakoj.

Motongi azotonga efelo.
Azotonga efelo na biliki.
Kalo na Zane bazosalisa motongi.

Kalo azolamba potopoto mpona
kotonga.
Zane azomema biliki.
Motongi azosala na mbeli pe
etuteli.
Elenge mobali azosala na pawu.
Azolamba potopoto na mabele, sima
pe mai.
Motongi azosimba biliki na loboko
ya mwasi, Zane lisusu.
Likolo na zelo sakosi ya sima
ezolala.

Apud la masonisto estas mortero-
kuvo.
Ili laboras kuraĝe. Ili konstruas
muron.

Sani ya potopoto ezali pembeni ya
motongi.
Bazosala na nzunzu. Bazotonga
efelo.

Ĉu la masonisto konstruas muron?
El kio la masonisto konstruas?
Ĉu la geknaboj helpas la
masoniston?
Ĉu Karlo preparas la morteron?
Ĉu Johanino portas la brikojn?
Kion tenas la masonisto?
Kion preparas la knabo?
Per kio la masonisto laboras?
Per kio Karlo laboras?

Motongi azotonga efelo?
Na nini motongi azotonga?
Bilenge bazosalisa motongi?

Kalo azolamba potopoto?
Zane azomema biliki?
Motongi azosimba nini?
Elenge mobali azolamba nini?
Na nini motongi azosala?
Kalo azosala na nini?

Kie estas la mortero-kuvo?
Kie kuŝas la kalko-sakoj?
El kio Karlo preparas la
morteron?
Per kiu mano Johanino tenas la
brikojn?
Per kiu mano la masonisto tenas

Sani ya potopoto ezali wapi?
Sakosi ya sima ezolala wapi?
Na nini Kalo azolamba potopoto?

Na loboko nini Zane azosimba
biliki?
Na loboko nini motongi azosimba

la trulon?
Kiom da personoj laboras?
Kiel ili konstruas la muron?
Kiun vi vidas apud la muro?
Kiu vi vidas sur la bildo?
La kamparano kulturas la kampon.
La kamparano plugas per plugilo.

La bovoj tiras la plugilon.
Johanino vipas la bovojn.
Karlo fiere kondukas fortan
traktoron.
La geknaboj helpas la kamparanon.

La forta traktoro iras rapide.

La bovoj tiras forte sed
malrapide.
La kamparano havas ĉapelon, li
atente gvidas la plugilon.
Karlo tenas la gvidilo, li
rigardas la kamparanon kaj
Johaninon.
La kamparano rigardas la
traktoron.

Ĉu la kamparano kulturas kampon?
Ĉu li plugas la kampon per
plugilo?

Ĉu la bovoj tiras la plugilon?
Ĉu Karlo kondukas la traktoron?
Ĉu ankaŭ Johanino helpas la
kamparanon?
Kion tiras la bovoj?
Kiel ili tiras?
Kiu kondukas la traktoron?
Kiel Karlo kondukas?
Per kio la kamparano plugas?

Per kio Johanino vipas la bovojn?
Kiel la kamparano gvidas la
plugilon?
Kion tenas Karlo?
Kiom da bovoj tiras la plugilon?
Kiu helpas la kamparanon?

Kiujn rigardas Karlo?

li - ye
ŝi - ye

Oni marŝas per la piedoj.
Oni parolas per la buŝo.
Oni aŭskultas per la oreloj.
Oni spiras per la nazo.
Oni dormas en lito.

mbeli?
Batu boni bazosala?
Ndenge nini bazotonga efelo?
Nani bazomona pembeni ya efelo?
Nani bazomona na bilili?
Moto wa bilanga azosala bilanga.
Moto wa bilanga azobalola mabele
na esalelo.
Bangombe bazobenda esalelo.
Zane azobeta bangombe.
Kalo azokumba na monzele motuka
bilanga ya makasi.
Bilenge bazosalisa moto wa
bilanga.
Motuka bilanga ya makasi ezokende
mbango.
Bangombe bazobenda makasi kasi
malembe.
Moto wa bilanga azali na ekoti,
azali kokumba na bokebi esalelo.
Kalo azosimba ekumbeli, azotala
moto wa bilanga na Zane.
Moto wa bilanga azotala motuka ya
bilanga.

Moto wa bilanga azosala bilanga?
Azobalola bilanga na esalelo?

Bangombe bazobenda esalelo?
Kalo azokumba motuka bilanga
Zane lisusu azosalisa moto wa
bilanga?
Bangombe bazobenda nini?
Bazobenda ndenge nini?
Nani azobenda motuka bilanga?
Kalo azokumba ndenge nini?
Moto wa bilanga azobalola na
nini?

Zane azobeta na nini?
Ndenge nini moto wa bilanga
azokumba esalelo?
Kalo azosimba nini?
Bangombe bono bazobenda esalelo?
Banani bazosalisa moto wa
bilanga?
Banani Kalo azotala?

oni - ba
ili - bango

Bazotambola na makolo.
Bazoloba na munoko.
Bazoyoka na matoyi.
Bazopema na zolo.
Bazolala na mbeto.

Oni sidas en brakseĝo.
Oni staras sur la planko.
Oni estas homoj.
Oni trinkas akvon.
Oni faras meblon el ligno.
Oni konstruas domon el brikoj.
Oni manĝas por vivi.

Ĉu oni marŝas per la piedoj?
Ĉu oni parolas per la buŝo?
Ĉu oni ankaŭ manĝas per la buŝo?
Ĉu oni spiras per la nazo?

Ĉu oni povas trinki per la nazo?
Ĉu oni povas naĝi per la piedoj?
Ĉu oni estas infanoj, virinoj kaj viroj?

Ĉu oni faras meblojn el ligno?
Ĉu oni konstruas domon el brikoj?
Ĉu oni trinkas akvon per la buŝo?
Ĉu oni manĝas por vivi?

Ĉu oni povas marŝi per la kapo?
Ĉu oni povas marŝi kun la kapo?
Ĉu oni povas vivi per akvo kaj pano?

Ĉu oni povas vivi kun tigro kaj leono?

Kiel oni iras?
... piede.
Kiel oni kuras?
... rapide.
Kiel oni konstruas?

Dika sinjoro estas dikulo.
Bela sinjorino estas belulino.
Forta knabo estas fortulo.
Bona knabino estas bonulino.

La dikulo rigardas la fortan junulon,
dum Johanino aplaudas.
La belulino sidas kaj rigardas,
dum la fortulo kuraĝe tenas la halteron.
La belulino sidas sur seĝo kaj la fortulo staras sur tapiŝo.

Bazofanda na kiti ya maboko.
Bazotelema na mabele.
Bazali bato.
Bazomela mai.
Bazosala mabaya na libaya.
Bazotonga ndako na biliki.
Bazoliya mpona kobika.

Bazotambola na makolo?
Bazoloba na munoko?
Bazoliya lisusu na munoko?
Bazopema na zolo?

Bazokoka komela na zolo?
Bazokoka kobeta mai na makolo?
Bazali bana, basi na mibali?

Bazosala mabaya na libaya?
Bazotonga ndako na biliki?
Bazomela mai na monoko?
Bazoliya mpona kobika?

Bazokoka kotambola na moto?
Bazokoka kotambola na moto?
Bazokoka kobika na mai na lipa?

Bazokoka kobika na tigele na nkosi?

Ndenge nini bazokende?
... na makolo.
Ndenge nini bazokima?
... mbango.
Ndenge nini bazotonga?

Mobali ya monene azali moto ya monene.
Mwasi ya kitoko azali moto ya kitoko (bonzenga).
Elenge mobali ya makasi azali moto ya makasi.
Elenge mwasi ya malamumu azali moto ya malamumu.

Moto ya monene azotala elenge mobali ya makasi,
na tango Zane azobeta maboko.
Mwasi bonzenga azofanda pe azotala,
na tango moto ya makasi azotombola libende na nzunzu.
Mwasi ya bonzenga azofanda na kiti pe moto ya makasi azotelema na tapi.

La dikulo havas ĉapelon sur la kapo.

La forta junulo levas la halteron.

Kiu estas dika?

Kia estas la knabino?

Kie sidas la belulino?

Kie staras la fortulo?

Kiu havas ĉapelon?

Kiu levas halteron?

Kiu aplaŭdas forte?

Kiu tenas kuraĝe?

Kion faras la fortulo?

Kion rigardas la belulino?

Ĉu la sinjoro havas dikan ventron?

Ĉu la junulo havas fortajn brakojn?

Ĉu bona knabo estas bonulo?

Ĉu ĝentila knabino estas ĝentilulino?

Ĉu kara amiko estas karulo?

Ĉu forta knabo estas fortulo?

Kiu rigardas la fortan junulon, dum Johanino aplaŭdas?

Kiu kuraĝe tenas la halteron, dum belulino sidas?

Kiu staras kun dika ventro kaj rigardas per grandaj okuloj?

Moto ya monene azali na ekoti na mutu (moto).

Elenge mobali ya makasi azotombola libende.

Nani azali monene (engambe)?

Elenge mwasi azali lolenge nini?

Mwasi bonzenga azofanda wapi?

Moto ya makasi azotelema wapi?

Nani azali na ekoti?

Nani azotombola libende?

Nani azobeta maboko makasi?

Nani azosimba na nzunzu?

Moto ya makasi azosala nini?

Mwasi bonzenga azotala nini?

Mobali azali na libumi ya monene?

Elenge azali na maboko ya makasi?

Elenge mobali ya malamumu azali moto ya malamumu?

Elenge mwasi ya boboto azali moto ya boboto

Moniga ya bolingo azali moto ya bolingo?

Elenge mobali ya makasi azali moto ya makasi?

Nani azotala elenge ya makasi, na tango Zane azobeta maboko?

Nani azosimba libende na nzunzu, na tango mwasi bonzenga azofandi?

Nani azotelema na libumu ya monene pe azotala na miso ya minene?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

En Tirolo.

Johanino kaj Karlo vizitas la tirolajn geamikojn Valdo kaj Ernino. Ili estas tre kontentaj. La tirolaj geamiko donas la manojn. Apud la domo la gepatroj salutas kaj levas la brakojn. La pejzaĝo estas belega. Oni vidas grandegajn montojn. La kostumoj de la tirolaj geknaboj estas belaj kun multaj koloroj. Sur la ĉapelo de Valdo estas longa plumo, sur tiu de Ernino estas ruĝaj floretoj. Sur la monto oni vidas akvofalon. Mallarĝa vojo kondukas al la domo. La domo estas el ligno. Apud la domo estas bovino. Ankaŭ la hundo vizitas Tirolon.

Na Tirolo.

Zane na Kalo bazotala baninga ya mboka Tirolo Valdo na Ernino. Bazali na esengo. Banninga ya mboka Tirolo bazopesa maboko. Penepene ya ndako baboti bazopesa mbote pe bazotombola maboko. Mokili ezali kitoko penza. Bazomona bangomba minene. Bakazaka ya bilenge ya mboka Tirolo ezali ya kitiko pe ya balangi ebele. Likolo ya ekoti ya Valdo lisala (nsala) molai ezali, na oyo ya Ernino mwa fololo ya motani ezali. Likolo na ngomba bazomona ekweyeli ya mai. Nzela ya moke ezomema ti na ndako. Ndako ezali ya libaya. Penepene ya ndako ngombe ya mwasi azali.

Mbwa lisusu azotala mboka Tirolo.

Kiujn vizitas Johanino kaj Karlo?
Kiaj estas la kostumoj de Valdo
kaj Ernino?
Kio estas sur la ĉapelo de la
knabo?

Ĉu Karlo havas ĉapelon?
Ĉu oni vidas la gepatrojn?
Ĉu Johanino portas sakon?
Ĉu la vojo estas larĝa?

Kiuj estas sur la vojo?
Ĉu la bovino estas sur la vojo?
El kio estas la domo?
Kiuj portas sakojn?

Kion donas la tirolaj amikoj?
Kiaj estas la montoj?
Kiom da personoj oni vidas?
Kie estas la gepatroj?

Ĉu oni vidas akvofalon?
Ĉu oni vidas bovinon? Kie ŝi
estas?

Ĉu la domo estas el ligno?
Ĉu la hundo kuniras?

Kia estas la vojo?
Kiom da bestoj oni vidas?

Ĉu Tirolo estas bela lando?
Kiaj estas la homoj?

Zane na Kalo bazotala banani?
Bakazaka ya Valdo na Ernino ezali
lolenge nini?
Nini ezali likolo ya ekoti ya
elenge mobali?

Kalo azali na ekoti?
Bazomona baboti?
Zane azomema sakosi?
Nzela ezali monene?

Banani bazali na nzela?
Ngombe azali na nzela?
Ndako ezali ya nini?
Banani bazomema basakosi?

Baninga ya Tirolo bazopesa nini?
Bangomba ezali lolenge nini?
Bazomona batu boni?
Baboti bazali wapi?

Bazomona ekweyeli ya mai?
Bazomona ngombe ya mwasi? Azali
wapi?

Ndako ezali ya libaya?
Mbwa azokende elongo?

Nzela ezali lolenge nini?
Bazomona banyama boni?

Tirolo ezali mboka ya kitoko?
Bato bazali lolenge nini?

DEK UNUA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MOKO

tempo - tango
tago - mokolo, moi
nokto - butu
tegmento - motondo
domo - ndaku
ombro - elilingi (malili)
mateno - ntongo
tagmezo - midi
vespero - mpokwa
jaro - mobu (mbula)
printempo - elanga
somero - mulunge
aŭtuno - tango ya mbuma
vintro - malili
monato - sanza
monatoj - basanza
januaro - sanza ya yambo (ya liboso)
februaro - sanza ya mibale

Hodiaŭ Karlo kaj Johanino sidas
Hieraŭ ili salutis la geamikojn.

Morgaŭ ili vojaĝos.

Hodiaŭ ili ridas kaj kantas.
Hieraŭ ili ridis kaj salutis.

Morgaŭ ili ridos kaj vojaĝos.

kiam - tango nini?

Kiam falas neĝo, tiam estas
vintro.
Kiam kreskas floroj, tiam estas
printempo.
Kiam mi estis malgranda, tiam mi
suĉis mian fingron sed mi neniam
plu suĉos ĝin.
La steloj ĉiam brilas sed oni
neniam vidas ilin dum la tago.

Mi ĉiam parolas laŭte kaj neniam
tro rapide.

Ĉu hodiaŭ estas bela tago?
Ĉu hodiaŭ vi lernas Esperanton?

Ĉu hodiaŭ vi komprenas bone?

Ĉu hieraŭ estis bela tago?

marto - sanza ya misatu
aprilo - sanza ya mine
majo - sanza ya mitano
junio - sanza ya motoba
julio - sanza ya sambo
aŭgusto - sanza ya mwamba
septembro - sanza ya libwa
oktobro - sanza ya zomi
novembro - sanza ya zomi na
moko
decembro - sanza ya zomi na
mibale

-as - sikoyo

-is - eleki

-os - ekoya

hodiaŭ - lelo

hieraŭ - lobi (eleki)

morgaŭ - lobi (ekoya)

Lelo Kalo na Zane bazofanda.
Lobi eleki bapesaki mbote na
baninga.

Lobi ekoya bakobemba (sala
mobembo).

Lelo bazoseka pe bazoyemba.
Lobi eleki basekaki pe bapesaki
mbote.

Lobi ekoya bakoseka pe bakosala
mobembo.

tiam! - nde!

Tango matandala ezokweya, nde
malili ezali.
Tango fololo ezokola, nde elanga
ezali.
Tango nazalaki moke, nde na
fibaki mosapi kasi na mokolo moko
lisusu te nakofiba yango.
Minzoto ezongenga tango nyonso
kasi mokolo moko te bazomona
yango na moi.
Nazoloba tango nyonso makasi pe
mokolo moko te na mbango mingi.

Lelo ezali mokolo ya kitoko?

Lelo bozoyekola (ozoyekola)
Kiesperanto?

Lelo bozososola (ozososola)
malamu?

Lobi eleki ezalaki mokolo ya
kitoko?

Ĉu hieraŭ la suno brilis?
 Ĉu hieraŭ vi manĝis?
 Ĉu morgaŭ estos bela tago?

 Ĉu morgaŭ vi legos libron?

 Ĉu morgaŭ vi manĝos?
 Kiam estas vintro?
 Kiam estas printempo?
 Kiam vi suĉis vian fingron?
 Ĉu vi ankoraŭ suĉos vian fingron?
 Kiam brilas la steloj?
 Ĉu oni ĉiam vidas ilin?
 Ĉu vi ĉiam parolas laŭte?
 Ĉu vi neniam parolas tro rapide?

 Kiam vi preferas promeni?
 ... matene.
 Kiam vi manĝas?
 ... tagmeze.
 Kiam vi preferas kanti?
 ... vespere.
 Kiam vi dormas?
 ... nokte.

- as + hodiaŭ - lelo

Hodiaŭ la geknaboj sidas; ili estas en tirola domo kaj kantas. Ili sidas sur benko apud la granda forno. La tirolaj amikoj muzikas. Hodiaŭ Valdo ludas per akordiono kaj Ernino per citro. Johanino kaj Karlo tenas grandan muziklibron sur la genuoj. Karlo rigardas la citron. Johanino laŭte kantas. Hodiaŭ estas ĝoja kaj gaja tago, ĉar ĉiuj kantas kaj muzikas.

Ĉu la geknaboj sidas hodiaŭ?

 Kie ili estas hodiaŭ?
 Ĉu ili sidas sur la planko?
 Ĉu Valdo ludas per akordiono?
 Kion rigardas Karlo?
 Kion tenas Karlo kaj Johanino?

 Kiel kantas Johanino hodiaŭ?
 Kio estas hodiaŭ?
 Kiu kantas kaj muzikas hodiaŭ?

 Kiu ludas per citro?
 Ĉu Valdo havas ĉapelon?

Lobi eleki moi engengaki?
 Lobi eleki bo (o) liyaki?
 Lobi ekoya ekozala mokolo ya kitoko?
 Lobi ekoya bokotanga (okotanga) buku?
 Lobi ekoya bokoliya (okoliya)?
 Tango nini malili ezali?
 Tango nini elanga ezali?
 Tango nini o fibaki mosapi?
 Okofiba naino mosapi nayo?
 Tango nini minzoto ezongenga?
 Bazomona yango tango nyonso?
 Ozoloba makasi tango nyonso?
 Mokolo moko te ozoloba mbango mingi?
 Tango nini ozolinga kolala?
 ... na ntongo.
 Tango nini ozoliya?
 ... na midi.
 Tango nini ozolinga koyemba?
 ... na mpokwa.
 Tango nini ozolala?
 ... na butu.

citro - cithare

Lelo bilenge mibali pe basi bazofanda; bazali na ndaku ya tirola pe bazoyemba. Bazofanda na etanda penepene ya fulu ya monene. Banninga ya ya tirola bazobeta mindule. Lelo Valdo azobeta na lindanda pe Ernino cithare. Zane na Kalo bazosimba buku ya nzembo ya monene na mabolongo. Kalo azotala cithare. Zane azoyemba makasi. Lelo ezali mokolo ya esengo pe ya kosepela, mpo ete bazoyemba pe bazobeta lindanda.

Bilenge mibali pe basi bazofanda lelo?
 Lelo bazali wapi?
 Bazofanda na nse?
 Valdo azobeta lindanda?
 Kalo azotala nini?
 Kalo na Zane bazosimba nini?

 Lelo Zane azoyemba ndenge nini?
 Lelo ezali nini?
 Banani bazoyemba lelo?

 Nani azobeta cithare?
 Valdo azali na ekoti?

Ĉu ankaŭ Ernino kantas?

Ernino lisusu azoyemba?

Ĉu la forno estas granda?
Ĉu la bildo pendas sur la muro?
Ĉu la plumo staras sur la ĉapelo?

Fulu ezali monene?
Ndeke ezobakama na efelo?
Lisala ezotelema likolo ya ekoti?

Kiom da geknaboj kantas?
Kie estas la benko?
Kial hodiaŭ estas gaja tago?

Bilenge boni bazoyemba?
Etanda ezali wapi?
Mpona nini lelo ezali mokolo ya kosepela?

-is + hieraŭ - lelo

Hieraŭ Johanino kaj Karlo salutis la geamikojn.
Hieraŭ la gepatroj levis la brakojn.
Hieraŭ la geknaboj donis la manojn.
Ili vidis la belajn kostumojn.
Hieraŭ Ernino havis belan ĉapelon kun ruĝaj floretoj.

Lobi eleki Zane na Kalo bapesaki mbote na baninga.
Lobi eleki baboti batombolaki maboko.
Lobi bilenge bapesaki maboko.

Valdo havis mallongan pantalonon.
Johanino kaj Karlo portis dorsosakojn.
Hieraŭ ĉiuj estis tre kontentaj, ili parolis ĝoje kaj multe.

Bamonaki bakazaka.
Lobi eleki Ernino azalaki na ekoti ya kitoko na fololo ya motani.
Valdo azalaki na pantalo.
Zane na Kalo bamemaki basakosi ya mokongo.
Lobi eleki bato nyonso bazalaki na esengo mingi, Ba lobaki na esengo pe mingi.

Kiuj salutis la geamikojn hieraŭ?

Banani bapesaki mbote na baninga lobi?

Kiuj levis la brakojn hieraŭ?
Kiuj estis kontentaj hieraŭ?
Kia estis la ĉapelo de Ernino?

Banani ba tombolaki maboko lobi?
Banani bazalaki na esengo lobi?
Ekoti ya Ernino ezalaki lolenge nini?

Kia estis la pantalono de Valdo?

Pantalo ya Valdo ezalaki lolenge nini?

Kion portis Karlo hieraŭ?
Kion vidis la geamikojn hieraŭ?
Kion donis la geknaboj hieraŭ?
Kiel ĉiuj parolis hieraŭ?

Kalo amemaki nini lobi?
Baninga bamonaki nini lobi?
Bilenge bapesaki nini lobi?
Ndenge nini bato nyonso ba lobaki lobi?

Kia estis la kostumo de Valdo?

Kazaka ya Valdo ezalaki lolenge nini?

Kion li havis sur la ĉapelo?
Kion Ernino havis sur la ĉapelo?

Azalaki na nini likolo ya ekoti?
Ernino azalaki na nini likolo ya ekoti?

Ĉu la montoj estis grandaj?
Ĉu estis bovino sur la kamparo?
Ĉu oni vidis akvofalon?
Ĉu ankaŭ la hundo vizitis Tirolon?

Bangomba ezalaki minene?
Ngombe ezalaki na elanga?
Bamonaki ekweyeli mai?
Mbwa lisusu atalakai Tirolo?

Ĉu Karlo havis ĉapelon?
Kie estis la gepatroj de la tirolaj amikoj?

Kalo azalaki na ekoti?
Baboti ya baninga ya Tirolo bazalaki wapi?

-os + morgaŭ - lobi ekoya

Morgaŭ la geknaboj vojaĝos. Ili vojaĝos per glitveturilo. La ĉevaloj kuros rapide. Morgaŭ neĝos; estos neĝo sur la tero. La glitveturilo iros silente. La ĉevaloj portos sonoriletojn sur la dorso; tintetos la sonoriletoj. Morgaŭ Johanino kaj Karlo havos varmajn kostumojn; ili sidos kaj rigardos la blankan pejzaĝon. Morgaŭ ili vojaĝos tra la Balkanoj. Ilia vojaĝo estos interesa kaj longa.

Ĉu la geknaboj vojaĝos morgaŭ?
Ĉu ili sidos en glitveturilo?
Ĉu la ĉevaloj kuros rapide?
Ĉu estos neĝo sur la tero morgaŭ?
Kiel kuros la ĉevaloj?
Kion portos la ĉevaloj sur la dorso?
Kiajn kostumojn ili havos?

Ĉu neĝos morgaŭ?
Kiu sidos en la glitveturilo?

Kiuj tiros la glitveturilon?
Kiuj rigardos la pejzaĝon?
Ĉu ili vojaĝos tra Balkanoj?
Ĉu ilia vojaĝo estos interesa?
Kiam estos neĝo sur la tero?

Kio estos sur la kapo de Johanino?
Kiom da ĉevaloj tiros la veturilon?
Kiom da personoj sidos en la veturilo?
Kiam ili vojaĝos?
Kiam la geknaboj havos varmajn kostumojn?

Lobi ekoya bilenge bakobemba. Bakobemba na mutuka mosielu. Bampunda bakokima mbangu. Lobi matandala ekonoka; matanda ekozala na mabele. Motuka mosielu ekokende na kimia. Bampunda bakomeme bangonga na mokongo; bangonga ekobetebete. Lobi Zane na Kalo bakozala na bakazaka ya mulunge; bakofanda pe bazotala mokili ya pembe. Lobi (ekoya) bazobemba na Balkano. Mobembo na bango ekozala malamumu pe molai.

Bilenge bakobemba lobi?
Bakofanda na mutuka mosielu?
Bampunda bakokima mbangu?
Matandala ekozala lobi mabele?
Bampunda bakokima ndenge nini?
Bampunda bakomema nini na mokongo?
Bakozala na bakazaka ya lolenge nini?
Matandala ekonoka lobi?
Banani bakofanda na mutuka mosielu?
Banani bakobenda mutuka mosielu?
Banani bakotala motuka mosielu?
Bakobemba na Balkano?
Mobembo na bango ekozala malamumu?
Tango nini matandala ekozala na mabele?
Nini ekozala na moto ya Zani?
Bampunda boni bakobenda mutuka?
Bato boni bakofanda na mutuka?
Bakobemba tango nini?
Tango nini bilenge bakozala na bakazaka ya mulunge?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

stelo - monzoto

Hieraŭ Johanino kaj Karlo alvenis. Hodiaŭ ili sidas en la komuna ĉambro kun la tirolaj geamikoj; ili kantas ĝoĝojn. La patro fumas per longa ligna pipo kaj la patrino kudras; oni ne

Lobi Zane na Kalo bayaki. Lelo bazofanda na kati ya ndaku ya kolala ya lisanga na baninga ya Tirolo; bazoyemba na esengo. Tata azomela likaya na pipi ya libaya ya molai pe mama azotonga;

vidas ilin sur la bildo.
Antaŭhieraŭ Karlo kaj Johanino
konis ilin nur per korespondado;
hodiaŭ, ili kunsidas. Morgaŭ la
geknaboj veturos per
glitveturilo; tiam ili renkontos
novajn amikojn, ĉar neniam mankas
amikoj por esperantistoj, sed ili
neniam forgesos la karajn
tirolajn amikojn.

Kiam Johanino kaj Karlo
alvenis?
Kie ili sidas?
Kion faras la patro?
Kio ne mankas por
esperantistoj?
Ĉu ili staras hodiaŭ?
Kiel ili kantas?
Kiu veturos morgaŭ?
Kiajn amikojn ili renkontos?
Kiujn oni ne vidas sur la
bildo?
Kia estas la pipo de la patro?
Kiel veturos la geknaboj
morgaŭ?
Kiu fumas per longa pipo?

Ĉu ili kunsidas hodiaŭ?
Ĉu Valdo konas la muzikon?
Kiu neniam forgesos la
tirolajn amikojn?
Ĉu la geknaboj konis la
tirolajn antaŭ la vojaĝo?

bazomona bango te na bilili. Lobi
kuna Kalo na Zane bayabaki bango
kaka na kokomana; lelo, bazofanda
elongo. Lobi bilenge bakotambola
na mutuka mosielu; nde bakokuta
baninga ya sika, mpo ete mokolo
moko te baninga bazozanga pona
balobi Kiesperanto, kasi mokolo
moko te bakobosana baninga ya
bolingo ya Tirolo.

Tango nini Zane na Kalo bayaki?

Bazofanda wapi?
Tata azosala nini?
Nini ezozanga te pona balobi
Kiesperantisto?
Bazotelema lelo?
Bazoyemba ndenge nini?
Banani bakotambola na mutuka lobi?
Bakokuta baninga ya lolenge nini?
Bazomona banani na bilili?

pipi ya tata ezali lolenge nini?
Ndenge nini bilenge bakotambola na
mutuka lobi?
Nani azomela likaya na pipi ya
molai?
Lelo bazofanda elongo?
Valdo azoyeba loyembo?
Banani bakobosana mokolo moko te
baninga ya Tirolo?
Bilenge bayebaki bato ya Tirolo
liboso na mobembo?

DEK DUA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MIBALE

horo - ngonga (ntango)
tago - mokolo
tero - mabele (mokili)
suno - moi (mwese)
montrilo - ntonga ya sa (nzete ya sa)
peco - eteni (ndambo)

brakhorloĝo - sa ya loboko
poŝhorloĝo - sa ya libenga
vekhorloĝo - sa ya kolamukela
tuto - mobimba
duono - kati (ndambo)
kvarono - moko ya mine
tri kvaronoj - misatu ya mine

Unu semajno konsistas el sep tagoj.

Poso moko ezali na mikolo sambo.

lundo - mokolo ya yambo
mardo - mokolo ya mibale
merkredo - mokolo ya misatu
ĵaŭdo - mokolo ya mine

vendredo - mokolo ya mitanu
sabato - mokolo ya poso
dimanĉo - mokolo ya yenga

La tero iras ronde ĉirkaŭ la suno.
La tero rondiras; ankaŭ la luno.
La luno rondiras ĉirkaŭ la tero

Mabele ezobaluka nzinganzinga ya moi.
Mabele ezobaluka, sanza lisusu.
Sanza ezobaluka nzinganzinga ya mabele.

Matene la hundo kuris ĉirkaŭ la sako.

Na ntongo mbwa akimaki nzinganzinga ya sakosi.

Ĉu la tero rondiras ĉirkaŭ la suno?
Kio rondiras ĉirkaŭ la tero?

Mabele ezobaluka nzinganzinga ya moi?

Kiu kuris ĉirkaŭ la sako?

Nini ezobaluka nzinganzinga ya mabele?

Kiuj vojaĝis ĉirkaŭ la mondo?

Nani akimaki nzinganzinga ya sakosi?

El kiom da sezonoj konsistas unu jaro?

Banani ba salaki mobembo nzinganzinga ya mokili?

Ĉu vi bonvolas nomi la sezonojn?

Mbula moko ezali na basezoni (mpela to elanga) boni?

Ĉu vi bonvolas nomi la monatojn?

Okoki kolinga kotanga basezoni?

El kiom da tagoj konsistas unu semajno?

Okoki kolinga kotanga basanza?

Ĉu vi bonvolas nomi la tagojn?

Poso moko ezali na mikolo boni?

Okoki kolinga kotanga mikolo?

kioma horo? ngonga nini? (ntango nini?)

La malgranda montrilo estas inter unu kaj du. La granda estas sur kvarono tri.

Nzete ya moko ezali o kati ya moko na mibale. Ya monene ezali likolo ya moko ya mine misatu. Ezali ngonga moko na zomi na mitano to zomi na mitano ya baminiti eleki ya ngonga moko. Moko na mine ngonga ezali na miniti zomi na mitano.

Estas la unua kaj kvarono aŭ estas kvarono post la unua. Unu kvaronohoro konsistas el dek kvin minutoj.

Kioma horo estas nun?

Sikawa (sikoyo) ezali ntango nini?

Ĉu kvaronhoro konsistas el dek kvin minutoj?
El kiom da monatoj konsistas unu jaro?
Ĉu hodiaŭ estas dimanĉo?

Ĉu morgaŭ estos lundo?

Duono ses. Estas la unua kaj duono aŭ estas duono post la unua. Unu duono konsistas el tridek minutoj.

Kioma horo estas nun?
Ĉu la duonhoro konsistas el tridek minutoj?
El kiom da tagoj konsistas unu monato?
Ĉu hieraŭ estis ĵaŭdo?

Ĉu antaŭhieraŭ estis sabato?

Naŭ. Estas la unua kaj tri kvaronoj aŭ estas tri kvaronoj post la unua. Tri kvaronoj konsistas el kvardek kvin minutoj.

Kioma horo estas nun?
Ĉu tri kvaronhoroj konsistas el kvardek kvin minutoj?
El kiom da horoj konsistas unu tago?
Ĉu morgaŭ estos lundo?

Ĉu postmorgaŭ estos mardo?

Unu jaro konsistas el dek du monatoj.
Unu monato konsistas el tridek aŭ tridek unu tagoj.

Unu tago konsistas el dudek kvar horoj.
Unu horo konsistas el sesdek minutoj.
Unu minuto konsistas el sesdek sekundoj.

Kioma jaro estas nun?
Kioma tago de la semajno estas hodiaŭ?

Moko ya mine ngonga ezali na baminiti zomi na mitano?
Mobu moko ezali na basanza boni?

Lelo ezali mokolo ya yenga (ya lomingo)?
Lobi ekoya ekozala mokolo ya yambo?

ndambo motoba. Ezali ngonga moko na ndambo to ndambo na miniti eleki ya ngonga moko. Ndambo moko ezali na baminiti tuku misatu.

Sikoyo ezali ngonga nini?
Ndambo ya ngonga ezali na baminiti?
Sanza moko ezali na mikolo boni?

Lobi eleki ezalaki mokolo ya mine?
Lobi eleki kuna ezalaki mokolo ya poso?

Misatu ya mine. Libwa. Ezali ngonga moko na tuku mine na mitano to tuku mine na mitano ya miniti eleki ya ngonga moko. Misatu ya mine ezali na miniti tuku mine na mitano.

Sikoyo ezali ngonga nini?
Misatu ya mine ya ngonga ezali baminiti tuku mine na mitano?
Mokolo moko ezali bangonga boni?

Lobi ekoya ekozala mokolo ya yambo?
Lobi ekoya kuna ekozala mokolo ya mibale?

Mobu moko ezali na basanza zomi na mibale.
Sanza moko ezali na mikolo tuku na misatu to tuku na misatu na moko.

Mokolo moko ezali na bangonga tuku na mibale na mine.
Ngonga moko ezali na miniti tuku na motoba.
Miniti moko ezali na basekonde tuku na motoba.

Sikoyo ezali mbula (mobu) nini?
Lelo ezali mokolo nini ya poso?

Kiom da tagoj estas en unu semajno?

Kiom da jaroj estas en unu jarcento?

-ono - ndambo (katikati)

Tridek estas la duono de sesdek.

Dek kvin estas la duono de tridek.

La dekono de cent estas dek.
La triono de naŭ estas tri.

Ĉu sesdek estas la duono de cent dudek?

Ĉu unu estas la duono de du?
Kiom estas la triono de naŭ?

Kiom estas sesono de dek du?

Kiom estas la centono de mil?

-oblo - mibale

Sesdek estas la duoblo de tridek.

Tridek estas la duoblo de dek kvin.

La dekoblo de dek estas cent.

La trioblo de tri estas naŭ.

Ĉu cent estas la duoblo de kvindek?

Ĉu cent dudek kvar estas la duoblo de sesdek du?

Kiom estas la sesoblo de du?

Kiom estas la kvindekoblo de du?

Kiom estas la kvaroblo de ok?

Je la sesa horo, la vekhorloĝo sonoras.

Karlo saltas el la lito.

Nia amiko ĉiam vekiĝas frue.

Matene li ne ŝatas resti en la

Na poso moko ezali na mikolo boni? (Mikolo boni ezali na poso moko?)

Na ekeke moko ezali na bambula boni? (Bambula boni ezali na ekeke moko?)

Tuku na misatu ezali ndambo (katikati) ya tuku na motoba
Zomi na mitano ezali ndambo ya tuku na misatu

Nkama kokabola na zomi ezali zomi
Libwa kokabola na misatu ezali misatu

Tuku na motoba ezali katikati ya nkama na tuku na mibale?

Moko ezali katikati ya mibale?
Kokabola libwa na misatu ezali boni?

Kokabola zomi na mibale na motoba ezali boni?

Kokabola ya nkoto na nkama ezali boni?

Tuku na motoba ezali mibale ya tuku na misatu

Tuku na misatu ezali mibale ya zomi na mitano

Koyikana ya zomi na zomi ezali nkama

Koyikana ya misatu na misatu ezali libwa

Nkama ezali mibale ya tuku na mitano?

Nkama na tuku na mibale na mine ezali mibale ya tuku motoba na mibale?

Koyikana ya motoba na mibale ezali boni?

Koyikana ya tuku na mitano na mibale ezali boni?

Koyikana ya mine na mwambe ezali boni?

Na ngonga ya motoba, sâ ya kolamusa ebeti ngonga.

Kalo azopunza kowuta na mbetu.

Moninga na biso alamukaka na ntango malamau.

Na ntongo alingaka te kotikala na

lito.
Karlo kaj la hundo kune promenas
sur la kamparo.
Je la sepa horo, Johanino kaj
Karlo matenmanĝas kune.
Ankaŭ la hundo manĝos; ĝi manĝos
supon.
Karlo ŝatas la ĉokoladon kun
lakto por la matenmanĝo sed
Johanino preferas kafon kun
lakto.
La hundo estas kontenta ĉar ĝi
ŝatas promeni sur la kamparo.

Ĉu la vekhorloĝo sonoris?
Je kioma horo la vekhorloĝo
sonoris?
Ĉu Karlo saltas el la lito?
Kiam Karlo vekiĝas?
Ĉu li ŝatas resti en la lito?
Ĉu la hundo vekiĝas?

Ĉu la knabo kaj la hundo kune
promenas?
Kie ili promenas?
Je kioma horo Karlo matenmanĝas?

Ĉu Karlo preferas ĉokoladon?
Ĉu Johanino ŝatas kafon?
Kion manĝos la hundo?

Kio estas sur la tablo?
Kio staras sur la planko?
Ĉu estas tapiŝo apud la lito?
Ĉu estas kurtenoj ĉe la fenestro?
Kiom da kurtenoj estas ĉe la
fenestro?

Kial la hundo estas kontenta?
Kie staras la sako?
Kiu saltas el la lito?
Kiu kuras en la ĉambro?
Kiam Karlo frue vekiĝas?

Ĉu la vekhorloĝo ankoraŭ sonoras?

Kiom estas unu plus unu?
Kiom estas dek plus tridek?

Kiom estas tridek minus tri?

Kiom estas cent minus naŭdek dek?

Unu policisto plus unu policisto

mbetu.
Kalo na mbwa elongo bazotambola
na bilanga.
Na ngonga ya sambo, Zane na Kalo
bazoliya elongo.
Mbwa lisusu akoliya.

Kalo azolinga sokola na miliki
mpona bilei na ntongo kasi Zane
azosepela na kafe na miliki.

Mbwa azali na esengo mpo ete
alingaka kotambola na bilanga.

Sâ ya kolamusa ebetaki ngonga?
Na ntango nini sâ ya kolamusa
ebetaki ngonga?
Kalo azopunza kowuta na mbetu?
Na ntango nini Kalo azolamuka?
Azolinga kotikala na mbetu?
Mbwa azolamuka?

Elenge mobali na mbwa bazotambola
elongo?
Bazotambola wapi?
Kalo azoliya na ntongo na ngonga
nini?
Kalo azolinga sokola?
Zane azosepela na kafe?
Mbwa azoliya nini?

Nini ezali likolo ya mesa?
Nini eteleme likolo ya mabele?
Tapi ezali penepene ya mbetu?
Barido ezali na lininisa?
Barido boni ezali na lininisa?

Mpona nini mbwa azali na esengo?
Sakosi eteleme wapi?
Nani azopunza kowuta na mbetu?
Nani azokima na ndaku ya kolala?
Ntango nini Kalo azolamuka na
ntango ya malamu?
Sâ ya kolamuka ezobata naino
ngonga?

Moko kobakisa moko ezali boni?
Zomi kobakisa tuku na misatu
ezali boni?

Tuku na misatu kolongola misatu
ezali boni?

Nkama kolongola tuku na libwa na
libwa ezali boni?

Pulusi moko kobakisa pulusi moko

estas du policistoj.
Du anasoj plus unu anaso estas tri anasoj.
Tri anasoj minus unu anaso estas du anasoj.
Dek minus tri estas sep.
Kvar plus ses estas dek.

**-ope - na lisanga
biciklo - kinga**

La policistoj biciklas duope.
La anasoj marŝas trioipe.
La hirundoj flugas duope.
La gelernantoj iras al la la lernejo multope kaj lernas kuraĝe.
La policistoj biciklas rapide.
La hirundoj flugas rapide sed la anasoj marŝas malrapide.

Ĉu tri anasoj plus du birdoj estas kvin bestoj?
Ĉu unu biciklo plus unu biciklo estas du bicikloj?
Ĉu la policistoj havas belajn biciklojn?
Ĉu ili biciklas rapide?

Ĉu la policistoj biciklas duope?
Ĉu la anasoj marŝas trioipe?
Ĉu la hirundoj flugas duope?
Ĉu la geknaboj vojaĝas duope?

Kiel biciklas la policistoj?
Kiel flugas la hirundoj?
Kiel marŝas la anasoj?
Kiel lernas la gelernantoj?
Kiomope marŝas la anasoj?
Kiomope flugas la hirundoj?
Kiomope biciklas la policistoj?
Kiu iras multope al la lernejo?

ezali bapulusi mibale.
Mabata mibale kobakisa libata moko ezali mabata misatu.
Mabata misatu kolongola libata moko ezali mabata mibale.
Zomi kolongola misatu ezali sambo.
Mine kobakisa motoba ezali zomi.

hirundoj - banyampeke

Bapulusu bazokumba kinga na lisanga ya mibale.
Bamabata bazotambola na lisanga ya misatu.
Banyampeke bazopumbwa na lisanga ya mibale.
Bayekoli bazokende na eteyelo na lisanga ya ebele pe bazoyekola na nzunzu.
Bapulusu bazokumba kinga mbangu.
Banyampeke bazopumbwa mbangu kasi bamabata bazotambola malembe.

Mabata misatu kobakisa bandeke mibale ezali banyama mitano?
Kinga moko kobakisa kinga moko ezali bakinga mibale?
Bapulusi bazali na bakinga ya kitoko?
Bazokumba kinga mbangu?

Bapulusi bazokumba kinga na lisanga ya mibale?
Bamabata bazotambola na lisanga ya misatu?
Banyampeke bazopumbwa na lisanga ya mibale?
Bilenge bazobemba na lisanga ya mibale?

Bapulusu bazokumba kingandenge nini?
Banyampeke bazopumbwa ndenge nini?
Bamabata bazotambola ndenge nini?
Bayekoli bazoyekola ngenge nini?
Mabata bazotambola na lisanga ya boni?
Banyampeke bazopumbwa na lisanga ya boni?
Bapulusi bazokumba kinga na lisanga ya boni?
Banani bazokende na lisanga ya ebele na eteyelo?

**AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO**

Antaŭ kelkaj tagoj ili estis en Tirolo.

Hodiaŭ ili vojaĝas tra la Balkanoj.

Post kelkaj tagoj ili estos en Moskvo.

La kondukisto sidas sole kaj la geknaboj sidas duope.

Vespere ili estos lacaj.

Tiam ili trinkos varman kafon kaj ili bone ripozos en dolĉaj litoj.

Kiam ili estis en Tirolo?

Kie ili vojaĝos? Kiel ili vojaĝos?

Kiam ili estos en Moskvo?

Kiu sidas sole? Kiu sidas duope?

Kion ili trinkos? Kie ili ripozos?

Ĉu neĝo falas de la ĉielo?

Ĉu neĝas aŭ pluvas?

Kia estas la vetero?

Ĉu la vetero estas varma?

Dum kiom da tagoj ili vojaĝos?

Kiel sidas la geknaboj?

Kiaj ili estos vespere?

Kiel kaj kie ili ripozas?

Kiu kondukas la glitveturilon?

Ili estas en Moskvo. Antaŭ du tagoj ili alvenis. Post kelkaj minutoj ili vojaĝos per granda aviadilo. La amiko Johano el Moskvo akompanis ilin ĝis la aviadilejo. Karlo diras «Dankon!», li dankas Johanon. Per la maŝino la geknaboj vojaĝos ĝis Ĉinio. Johanino ne timas, ĉar ŝi estas tre kuraĝa.

Liboso ya mwa mikolo bazalaki na Tirolo

Lelo bazobemba na bamboka ya Balkano.

Sima ya mikolo bakozala na Moskvo.

Mokumbi azofanda ye moko na bilenge bazofanda na lisanga ya mibale.

Na mpokwa bakozala balembi

Nde bakomela kafe ya moto

Mpe bakopema malamuru na bambetu ya bopolo.

Ntango nini bazalaki na Tirolo?

Bakobemba wapi? Bakobemba ndenge nini?

Ntango nini bakozala na Moskvo?

Nani azofanda ye moko? Banani bazofanda na lisanga ya mibale?

Bakomela nini? Bakopema wapi?

Matandala ezokweya kowuta likolo?

Matandala ezonoka to mbula ezonoka?

Ntango ezali lolenge nini?

Ntango ezali moto (mulunge)?

Na mikolo boni bakobemba?

Bilenge bazofanda ndenge nini?

Bakozala lolenge nini na mpokwa?

Ndenge nini mpe wapi bazopemela?

Nani azokumba mutuka mosielu?

Bazali na mboka Moskvo. Liboso na mikolo mibale bayaki. Na sima mwa baminiti bakobemba na mpepo ya monene. Moninga Yoani ya mboka Moskvo akotika Bango ti na esika ya mpepo. Kalo azoloba «Melesi», azopesa melesi na Yoani. Bilenge bakobemba ti na Sine na nzela na masini. Zane azobanga te, ŭpo ete azali nzunzu.

DEK TRIA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MISATU

turo - linongi
horloĝego - sâ ya monene
magazeno - magazini
kukejo - kikuku
strato - balabala
tramo - tram
elektrolampo - mwinda ya
lotiliki
balkono - balkono

trinkejo - esika ya komela
trotuaro - nzela
restoracio - ndako ya kolela
garaĝo - ebombelo
aŭtobuso - mutuka
ŝoseo - balabala
gaslampo - mwinda ya gaze
kolbaso - budin

Nenio estas sur la tablo. Ĉio estas en la ŝranko. Kiam ĉio estos sur la tablo, tiam ili manĝos. Post kelkaj minutoj ĉiu havos teleron kaj ĉiuj manĝos ĉar ili malsatas. Pro la atendo, la hundo estas malkontenta.

Eloko te ezali likolo ya mesa. Nyonso ezali na kati ya etandaka. Ntango nyonso ekozala na mesa, nde bakoliya. Na sima mwa minuti mutu na mutu akozwa sani mpe bato banso bakoliya mpo ete bazali na nzala. Mpona kozela, mbwa azali na esengo te.

Kio estas en la ŝranko?
Kiom da kolbasoj pendas en la ŝranko?
Kiom da tranĉiloj kuŝas en la ŝranko?
Ĉu ĉio estas en la ŝranko?
Kio estas sur la tablo?
Ĉu la geknaboj sidas ĉe la tablo?
Kion flaras la hundo?
Ĉu la botelo staras apud la kolbasoj?
Kiu sidas sur seĝoj?
Kiam ili manĝos?
Kial ili devas atendi?
Ĉu la tranĉilo kuŝas apud la pano?
Ĉu la hundo staras inter la tablo kaj la ŝranko?
Kial la hundo estas malkontenta?

Nini ezali na kati ya etandaka? Ba budin boni eteleme na kati ya etandaka? Bambeli boni elali na kati ya etandaka? Nyonso ezali na kati ya etandaka? Nini ezali liko ya mesa? Bilenge bafandi nzinga ya mesa? Mbwa azonukuta nini? Molangi etalemi penepene ya babudin? Banani bazofanda na bakiti? Ntango nini bakoliya? Mpona nini basengeli kozela? Mbeli ezolala penepene ya lipa?

Ĉu tiu hundo malsatas?
Se estus supo sur la tablo, la geknaboj manĝus.
Se la hundo povus, ĝi manĝus la kolbasojn.
Se ĉiu homo lernus Esperanton, ĉiu povus havi amikojn sur la tuta tero.

Mbwa azotelema na katikati ya mesa na etandaka? Mpona nini mbwa azali na esengo te? Mbwa oyo azali na nzala? Soki supu ezalaki na mesa, bilenge balingaki koliya. Soki mbwa akokaki, alingaki koliya budin. Soki moto nyonso ayekolaki Kiesperanto, moto nyonso akokaki kozala na baninga na mokili mobimba. Soki mbwa akokaki, alingaki koliya? Soki nyonso ezalaki na mesa, etandaka elingaki kozala ya kotonda?

Se la hundo povus, ĉu ĝi manĝus?

Se ĉio estus sur la tablo, ĉu la ŝranko estus plena?

Se la homoj lernus Esperanton, ĉu ili havus amikojn sur la tuta tero?

En la ŝranko estas nenio. Ĉio estas sur la tablo. Ĉiu havas teleron kaj komencas manĝi; sed la supo ne estus varmega. Se la supo ne estus varmega, ili ĝin manĝus. La geknaboj manĝas panon. La hundo estas malkontenta pro la varmeco de la supo. Antaŭ kelkaj minutoj ĉio estis en la ŝranko; nun ĉio estas sur la tablo; post kelkaj minutoj ĉio estos en la stomakoj. Estas vespere; ĉiuj vespermanĝas.

Ĉu ili ankoraŭ atendas? ... ne plu ...
Kio estas en la ŝranko?
Ĉu ĉio estas sur la tablo?

Ĉu ĉiu havas leteron?
Kiom da teleroj ĉiuj havas?

Kiuj komencas manĝi?

Antaŭ kiom da minutoj ĉio estis en la ŝranko?
Post kiom da minutoj ĉio estos en la stomakoj?

Ĉu estas matene?
Kia estas la supo?
Ĉu la botelo staras apud la pano?

Kie estas la telero de la hundo?
Kiom da kolbasoj estas sur la tablo?
Kie sidas la geknaboj?

Ĉu la hundo manĝas se la supo estus varmeta?
Kion manĝas Karlo?
Ĉu ili vespermanĝas?

nordano - moto na likolo
tirolano - moto na tirololo

Tiu homo loĝas en la nordo; tiu homo estas nordano. En Tirolo vivas la tirolanoj. Sur la

Soki bato bayekolaki Kiesperanto, balingaki kozala na balinga na mokili mobimba?

Eloko te ezali na kati ya etandaka. Nyonso ezali likolo ya mesa. Moto nyonso azali na sani mpe abandi koliya; kasi supu ezali moto mingi. Soki supu ezalaki moto mingi te, balingaki koliya yango. Bilenge bazoliya lipa. Mbwa azali na esengo te mpona moto ya supu. Liboso ya mwa baminiti nyonso ezalaki na kati ya etandaka; sikawa (sikoyo) nyonso ezali likolo ya mesa; sima ya mwa baminiti nyonso ekozala na kati ya libumu (likundu). Ezali pokwa; bato nyonso bazoliya.

Bazozela naino? ... lisusu te ...

Nini ezali na kati ya etandaka?
Nyonso ezali likolo ya mesa?

Moto nyonso azali na sani?
Bato nyonso bazali na basani boni?

Banani babandi koliya?

Liboso ya baminiti boni nyonso ezalaki na kati ya etandaka?
Sima ya baminiti boni nyonso ekozala na libumu?

Ezali ntongo?
Supu ezali lolenge nini?
Mulangi ezotelema penepene ya lipa?

Sani ya mbwa ezali wapi?
Babudin boni ezali likolo ya mesa?
Bilenge bazovanda wapi?

Mbwa akokaki koliya soki supu ezalaki mza moto?
Kalo azoliya nini?
Bazoliya ya pokwa?

kamparano - moto na bilanga

Moto oyo azobika (fanda) na likolo; moto oyo ezali moto ya likolo. Na Tirolo bato na Tirolo

kamparo laboras la kamparano. En la urbo loĝas la urbanoj. En la vilaĝo loĝas la vilaĝanoj. En Parizo loĝas la parizanoj. Sur la tero loĝas la teranoj. Membro de familio estas familiano. La nordano havas varman kostumon. La tirolano havas ĉapelon kun plumo. La kamparano laboras per forkego.

Kie loĝas la nordano?
Kie vivas la tirolanoj?
Kie laboras la komparano?
Kie estas la kostumo de la nordano?
Kion oni vidas sur la ĉapelo de la tirolano?
Kion tenas la kamparano?
Ĉu la mantelo de la nordano estas dika?
Ĉu la pantalono de la tirolano estas longa?
Ĉu la kostumo de la kamparano estas eleganta?
Ĉu vi vidis afrikanon?
Ĉu Karlo renkontis amsterdamanon?

Ĉu ankaŭ la kamparanoj laboras en la kamparo?
Ĉu la tirolanoj vivas en Tirolo?

Kie loĝas la nordaninoj?
Kie loĝas la afrikaninoj?
Ĉu Karlo estas urbano aŭ vilaĝano?

muzikestro - mokonzi ya bayembi
ŝipestro - mokonzi ya masuwa

Estro de urbo estas urbestro. Estro de ŝipo estas ŝipestro. Estro de respubliko estas respublikestro. La muzikestro gvidas per bastoneto. La ŝipestro gvidas la ŝipon sur la maro. La urbestro prezidas ceremoniojn. Ĉiuj estroj gvidas kaj ordonas. La vilaĝanoj havas vilaĝestron. Pro mallerta muzikestro oni dormas. La ŝipo dronas pro mallerta ŝipestro. Se ne estus muzikestro, la muzikistoj ne povus bone muziki. La urbestro havas cilindran ĉapelon. La

bazobika. Na bilanga moto na bilanga azosala. Na engumba bato na engumba bazobika. Bato na mboka bazofanda na mboka. Bato na Paris bazofanda na Paris. Bato na mabele bazofanda na mabele. Moto na libota azali ndeko ya libota. Moto na likolo azali na kazaka ya molunge. Moto na Tirolo azali na ekoti na lisala. Moto na bilanga azosala na rato.

Moto na likolo azobika wapi?
Bato na Tirolo bazobika wapi?
Moto na bilanga azosala?
Kazaka ya moto ya likolo ezali wapi?
Nini bazomona na ekoti ya moto na tirolo?
Moto na bilanga asimbi nini?
Elamba malili ya moto ya likolo ezali monene?
Pantalon ya moto ya Tirolo ezali lolayi?
Kazaka ya moto ya bilanga ezali bonzenga?
Omonaki moto ya Afrika?
Kalo akunaki na moto ya Amsterdam?
Moto na bilanga azosala lisusu na bilanga?
Bato na Tirolo bazobika na Tirolo?
Mwasi ya likolo azobika wapi?
Bato ya Afrika bazobika wapi?
Kalo azali moto ya engumba to moto ya mboka?

urbestro - mokonzi ya engumba

Mokonzi ya engumba azali mokonzi ya engumba. Mokonzi ya masuwa azali mokonzi ya masuwa. Mokonzi ya ekolo azali mokonzi ya ekolo. Mokonzi ya bayembi azokamba na nzete ya muke. Mokonzi ya masuwa azokamba masuwa na mbu. Mokonzi ya engumba azokamba milulu. Bakonzi banso bakambaka mpe ba pesaka mitindo. Bato ya mboka bazali na mokozi ya mboka. Bazolala mpona mokonzi alemba. Masuwa ezozinda mpona mokonzi ya masuwa alemba. Soki mokonzi azalaka te, bayembi balingaki

muzikestro havas longajn harojn.

Ĉu tiu ĉi muzikestro havas ĉapelon?
Kiel li gvidas la muzikistojn?
Ĉu oni dormas pro mallerta muzikestro?
Kial la ŝipestro rigardas la maron?
Kion li gvidas?
Ĉu ankaŭ li gvidas per bastoneto?
Ĉu tiu ĉi urbestro havas cilindran ĉapelon?
Kion prezidas la urbestro?
Ĉu la urbestro havas elegantan kostumon?
Kiu gvidas kaj ordonas?

Ĉu la ŝipo dronas pro mallerta ŝipestro?
Kiaj estas la haroj de la muzikestro?
Kiom da estroj staras sur la bildoj?
Kiu estas urbestro de via urbo?

Ĉu vi estas estro?
Ĉu la muzikistoj povus bone muziki, se ne estus muzikestro?

Ĉu la maristoj povus bone gvidi ŝipon, se ne estus ŝipestro?

Ĉu ekzistas urbestriroj?

koyemba malamuru te. Mokonzi ya engumba azali na ekoti ezingama. Mokonzi ya bayembi azali na suki ya molai.

Mokonzi ya bayembi oyo azali na ekoti?
Azokamba bayembi ndenge nini?
Bazolala na ntina ya (mpona) mokonzi ya bayembi alemba?
Mpona nini mokonzi ya masuwa azotala mai?
Azokamba nini?
Azokamba lisusu na nzete muke?
Mokonzi ya engumba oyo azali na ekoti ezingama?
Mokonzi ya engumba azokamba nini?
Mokonzi ya engumba azali na kazaka ya bonzenga?
Banani bazokamba mpe bazopesa mitindo?
Masuwa ezozinda mpona mokonzo ya masuwa alemba?
Basuki ya mokonzi ya bayembi ezali lolenge nini?
Bakonzi boni bazotelema na bilili?
Nani azali mokonzi ya engumba na bino (na yo)?
Ozali mokonzi?
Bayembi bakokaki koyemba malamuru, soki mokonzi ya bayembi azalaki te?
Basali na masuwa bakokaki kokumba masuwa, soki mokonzi ya masuwa azalaki te?
Mokonzi ya engumba ya mwasi azalaka?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

En Ĉinio.
En Pekino, la juna amiko Jukio montras la grandan pordegon. La geknaboj ne parolas la ĉinan lingvon. Ili ne povas legi eĉ unu vorton sed ili petas Jukion ke li traduku ĉion. Afable li konsentas. Jukio estas ano de pekina Esperanto-rondo. La geknaboj lernas multe pri la moroj kaj la kutimoj de Ĉinio.

Kion montras Jukio?

Na mboka Sine.
Na Pekin, moninga ya elenge Jukio azolakisa ekuke ya monene. Bilenge bazoloba te lokota ya kisinois. Bazokoka te kotanga ata likomi moko kasi bazosenga Jukio alimbola nyonso. Andimi na bopolo. Jukio azali moko na lisanga ya Kiesperanto ya Pekin. Bilenge bazoyekola mingi na ntina ya evandeli mpe bizaleli ya mboka Sine.

Jukio azolakisa nini?

Pri kio lernas la geknaboj?
Ĉu ili komprenus Jukion, se ili
ne estus esperantistoj?

Kiu tradukas la ĉinajn vortojn?

Kiuj loĝas en Pekino?
Kia estas la pordego?

Kion lernas la geknaboj?
Ĉu la geknaboj petas Jukion?
Ĉu Jukio konsentas traduki?
Kiom da ĉinaj vortoj ili
komprenas?
Ĉu Jukio parolas Esperanto?

En Japanio.

Nun la geknaboj vizitas Tokion
per tirĉaretoj. Ili atente
rigardas, ĉar ĉio estas nova por
ili. Johanino portas sunombreton.
Karlo montras japanan tekston. Du
viglaj viroj tiras la
veturiletojn kaj kuretas. Niaj
amikoj multe ĝojas pro la
tirĉaretoj. Ili ne komprenas eĉ
unu signon de la japana skribo.

Kiel ili vizitas Tokion?
Kial ili ĝojas?
Ĉu ĉiuj portas sunombreton?

Kio estas nova por ili?
Kiom da viroj kuretas?

Kie estas Tokio?
Kiel ili rigardas?
Kial ili atente rigardas?

Kion montras Karlo?

Kion tiras la viroj?
Kion portas Johanino?
Kiaj estas la viroj?
Ĉu ili vigle tiras?
Kiom da signoj komprenas la
geknaboj?

Na ntina nini bilenga bazoyekola?
Balingaki kososola Jukio, soki
bazalaki te balobi ya
Kiesperanto?

Nani azolimbola makomi ya lokota
ya Kisinwa?

Banani bazobika na Pekin?
Ekuke ya monene ezali lolenge
nini?

Bilenge bazoyekola nini?
Bilenge bazosenga Jukio?
Jukio andimi kolimbola?
Maloba (makomi) ya lokota ya
Kisinwa boni bazososola?
Jukio azoloba na Kiesperanto?

Na mboka Zapon.

Sikoyo bilenge bazotala Tokio na
nzela na makalo. Bazotala na
likebi, mpo ete nyonso ezali ya
sika mpona bango. Zane azomema
longembu ya moi. Kalo azolakisa
makomo ya kizaponé. Mibali ya
bingambe mibale bazobenda mituka
mike mpe bazokima muke. Banninga
na biso bazali na esengo mingi na
ntina ya makalo. Bzo sosola te
ata elembo moko ya makomi na
kizaponé.

Ndenge nini bazotala Tokio?
Mpona nini bazali na esengo?
Batu nyonso bazomema longembu ya
moi?

Nini ezali sika mpona bango?
Mibali boni bazokima muke?

Tokio ezali wapi?
Ndenge nini bazotala?
Mpona nini bazotala na bokebi (na
kokeba)?
Kalo azolakisa nini?

Mibali bazobenda nini?
Zane azomema nini?
Mibali bazali lolenge nini?
Bazobenda na makasi nyonso?
Bilembo boni bilenge bazososola?

DEK KVARA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MINE

iloj - bisaleli
kombilo - kisanola
razilo - ekateli mandefu
muelilo - enikeli

segilo - mosumane
prenilo - ebakoleli
balailo - kombo
hakilo - nsoka

Vespere Karlo lavas sin. Li lavas sian kapon; nun li lavas sian korpon per malvarma akvo kaj sapo. Poste li lavos siajn dentojn per broselo. Karlo ne razos sin, ĉar li ankoraŭ ne havas barbon. Poste li viŝos sin per seka tualettuko. La hundo banas sin. Ĝi banas sian korpon en metala kuvo. Ĝi estas kontenta kvankam ĝia kuvo estas tro malgranda. Karlo kaj la hundo faras sian tualeton.

Na pokwa Kalo azosokola. Azosokola moto na ye; sikoyo azosokola nzoto na ye na mai ya malili mpe sabuni. Na sima akosokola mino na te na bolosi. Kalo akokata mandefu te, mpo ete azali naino na mandefu te. Na sima akopangusa na elamba ekawuka. Mbwa azosokola. Azosokola nzoto na sani ya libende. Azali na esengo ata ko sani na ye ezali muke koleka. Kalo na mbwa bazosala bopeto.

Ĉu estas matene?
Kion faras Karlo?
Kiun lavas Karlo?

Ezali ntongo?
Kalo azosala nini?
Kalo azosokola nani?

Kion li lavas?
Ĉu Karlo lavas sin per akvo?
Kia estas la akvo?

Azosokola nini?
Kalo azosokola na mai?
Mai ezali lolenge nini?

Ĉu Karlo razos sin?
Kial li ne razos sin?
Kiel li viŝos sin poste?

Kalo akokata mandefu?
Mpona nini akokata mandefu te?
Ndnge nini akopangusa na sima?

Ĉu Karlo lavos siajn dentojn?
Ĉu vi vidas lian dentobronson?

Kalo akosokola mino na ye?
Ozo (bozo)mona bolosi ya mino na ye?
Azosimba eteni ya sabuni na ye?

Ĉu li tenas sian sapopeson?

Ĉu lia lavejo estas praktika?

Esika na ye ya kosokolela ezali ya kosalela?

Ĉu lia barbo estas longa?
Kiu lavis sian kapon?

Mandefu na ye ezali molai?
Nani azosokola moto na ye?

Ĉu la hundo banas sin?
Kie la hundo banas sin?
Ĉu ĝi faras sian tualeton?

Mbwa azosokola?
Mbwa azosokola wapi?
Azosala bopeto na ye?

Kiuj faras sian tualeton?
Kiu estas en la malgranda kuvo?

Banani bazosala bopeto na bango?
Nani azali na kati ya sani ya muke?

Kiu staras sur la tapiŝeto?

Nani azotelema na tapi ya muke?

Kion tenas Karlo?
Ĉu la glaso staras?
Ĉu la homo kaj la besto estos

Kalo azosimba nini?
Kopo ezotelema?
Moto na mbwa bazali na bopeto?

puraj?

Matene Johanino lavis sin. Nun ŝi kombas siajn harojn per broso kaj kombilo. Ŝi rigardas sian vizaĝon en la spegulo. Ŝi tenas sian broson per la maldekstra mano. Ŝia rubando kuŝas sur la tablo. Ŝi tenas sian kombilon per la dekstra mano, ŝi kombas sin. Ŝiaj spegulo, rubando kaj parfumboteleto estas sur la tablo. La geknaboj lavis sin. Ili ofte lavas sin.

Ĉu estas vespere?
Kion rigardas Johanino?
Kiun kombas Johanino?

Kion ŝi tenas per la dekstra mano?
Kion ŝi tenas per la dekstra mano?
Kion ŝi kombas?

Kion ni vidas en la spegulo?
Kion ŝi vidas en la spegulo?
Kio staras sur la tablo?

Kio kuŝas sur la tablo?
Per kia mano ŝi kombas sin?
Kie staras la knabino?

Kiuj lavis sin?
Kiujn ni vidas sur la tablo?
Ĉu ŝi lavis matene?

Ĉu Karlo lavas la hundon?
Ĉu Johanino lavas Karlon?
Ĉu oni ofte lavas kaj kombas sin?

Li diras: «Mi montras mian novan kaskedon kaj ŝi montras sian belan tulipon.»
Ŝi diras: «Mi montras mian belan tulipon kaj li montras sian novan kaskedon.»
Karlo montras sian novan kaskedon per la mano. Johanino tenas sian belan tulipon per la mano.
Ŝi diras: «Mi montras lian novan kaskedon kaj li montras mian belan tulipon.»

Na ntongo Zane asokolaki. Sikoyo azosanola suki na bolosi mpe na kisanola. Azotala elongi na ye na talatala. Azosimba bolosi na ye na loboko ya mwasi. Singa na ye ezolala na mesa. Molangi ya muke ya malasi ezotelema na mesa. Azosimba kisanola na loboko ya mobali, azosanola. Talatala, singa mpe molangi yamalasi biaye bizali na mesa. Bilenge basokolaki. Bazosokola mbala mingi.

Ezali ntongo?
Zane azotala nini?
Zane azosanola nani?

Asimbi nini na loboko ya mobali?

Asimbi nini na loboko ya mwasi?

Azosanola nini?

Nini tozomona na talatala?
Nini azomona na talatala?
Nini ezotelema na mesa?

Nini ezolala na mesa?
Azosanola na loboko nini?
Elenge mwasi azotelema wapi?

Banani basokolaki?
Tozomona nini na mesa?
Asokolaki na ntongo?

Kalo azosokola mbwa?
Zane azosokola Kalo?
To (ba) sokolaka mabala mingi mpe to sanolaka?

(ye mobali) Azoloba: «Nazolakisa ekoti na ngai ya sika mpe azolakisa tulipi na ye ya kitoko.»
(ye mwasi) Azoloba: «Nazolakisa tulipi na gai ya kitoko mpe azolakisa ekoti na ye ya sika.»
Kalo azolakisa ekoti na ye ya sika na loboko. Zane azosimba tulipi na ye ya kitoko na loboko.
Azoloba: «Nazolakisa ekoti na ye ya sika mpe azolakisa tulipi na

ngai ya kitoko».

Kion montras Karlo?
Kion montras Johanino?
Ĉu Karlo montras sian kaskedon?
Ĉu Johanino montras sian tulipon?
Kiel ŝi montras sian belan tulipon?
Kiel li montras sian novan kaskedon?
Ĉu ŝi tenas sian tulipon per la mano?
Ĉu li montras sian kaskedon per la mano?
Kiu montras sian novan kaskedon?

Kiu montras sian belan tulipon?

Kiu tenas sian tulipon?
Kiu surmetis sian novan kaskedon?
Kian kaskedon Karlo surmetis?

Kian tulipon Johanino montras?

Li diras: «Mi montras ŝian belan tulipon kaj ŝi montras mian novan kaskedon».
Ŝi tenas lian novan kaskedon per la mano kaj li tenas ŝian belan tulipon ankaŭ per la mano.

Kion montras Karlo?
Kion montras Johanino?
Ĉu Karlo montras sian tulipon?
Ĉu Johanino montras lian kaskedon?
Kies kaskedon ŝi montras?
Kies tulipon li montras?
Kiel ŝi montras lian kaskedon?
Kiel li montras ŝian tulipon?
Kian kaskedon Johanino montras?
Kian tulipon Karlo montras?

Ĉu Karlo formetis sian kaskedon?
Ĉu Johanino formetis sian rubandon?
Kiu formetis sian rubandon vespere?
Kiu surmetis sian rubandon

Kalo azolakisa nini?
Zane azolakisa nini?
Kalo azolakisa ekoti na ye?
Zane azolakisa tulipi na ye?
Ndenge nini (ye mwasi) azolakisa tulipi na ye ya kitoko?
Ndenge nini (ye mobali) azolakisa ekoti na ye ya sika?
(Ye mwasi) azosimba tulipi na ye na loboko?
(Ye mobali) azolakisa ekoti na ye na loboko?
Nani azolakisa ekoti na ye ya sika?
Nani azolakisa tulipi na ye ya kitoko?
Nani azosimba tulipi na ye?
Nani alataki ekoti na ye ya sika?
Kalo alataki ekoti ya lolenge nini?
Zane azolakisa tulipi ya lolenge nini?

Azoloba: «Nazolakisa tulipi ya ye ya kitoko mpe azolakisa ekoti na ngai ya sika».
Azosimba ekoti ya ye ya sika na loboko mpe azosimba lisusu tulipi ya ye ya kitoko.

Kalo azolakisa nini?
Zane azolakisa nini?
Kalo azolakisa tulipi ya ye?
Zane azolakisa ekoti ya ye?
(Ye mwasi) azolakisa ekoti ya nani?
(Ye mobali) azolakisa tulipi ya nani?
Ndenge nini (ye mwasi) azolakisa ekoti ya ye?
Ndenge nini (ye mobali) azolakisa tulipi ya ye?
Zane azolakisa ekoti ya lolenge nini?
Kalo azolakisa tulipi ya lolenge nini?
Kalo alongolaki ekoti na ye?
Zane alongolaki singa na ye?

Nani alataki singa na ye na pokwa?
Nani alataki singa na ye na

matene?

antaŭ - (na) liboso
malantaŭ - (na) nsima

La hundo rigardas sian dometon;
ĝi staras antaŭ la dormeto; ankaŭ
la kateto rigardas la hundan
dometon; ĝi sidas malantaŭ la
dometo.

En la dometo ni vidas pajlon; la
hundo staras kaj la kateto kuŝas;
ambaŭ estas ekstere.

La hundo estas en sia dometo; nun
ĝi kuŝas sur la pajlo. La kateto
sidas en la hunda dometo; ambaŭ
estas interne.

Kion rigardas la hundon?
Kie sidas la kateto?
Ĉu la hundo rigardas sian
dometon?

Kies dometon la kateto rigardas?

Kie estas ambaŭ bestoj?
Ĉu ili staras interna?
Kion ni vidas en la hunda dometo?

Ĉu la hundo staras antaŭ la
dometo?

Kie estas ambaŭ bestoj?
Ĉu la hundo kuŝas en sia dometo?

Ĉu la kateto kuŝas en sia dometo?

Kies dometo ĝi estas?

ntongo?

eksterne - (na) libanda
interne - (na) kati

Mbwa azotala ndako ya muke na ye;
azotelema liboso ya ndako ya
muke; lisusu nyawu ya muke
azotala ndako ya muke ya mbwa;
azofandi na nsima ya ndako ya
muke.

Na kati ya ndako ya muke tozomona
nianga (esobe); mbwa azotelema
mpe nyawu ya muke azolala; bango
mibale lisusu bazali na libanda.
Mbwa azali na kati ya ndako na ye
ya muke; sikoyo azolala likolo ya
nianga. Nyawu ya muke azofanda na
ndako ya muke ya mbwa; bango
mibale bazali na kati.

Mbwa azotala nini?
Nyawu ya muke azofanda wapi?
Mbwa azotala ndako na ye ya muke?

Nyawu ya muke azotala ndako ya
muke ya nani?

Banyama mibale bazali wapi?
Bazotelema na kati?
Nini tozomona na kati ya ndako ya
muke ya mbwa?
Mbwa azotelema liboso ya ndako ya
muke?

Banyama mibale bazali wapi?
Mbwa azolala na kati ya ndako na
ye?
Nyawu ya muke azolala na ndako na
ye ya muke?
Ezali ndako ya nani?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO **MASANO YA ZANE NA KALO**

En Aŭstralio.
Per aviadilo, hieraŭ ili atingis
Melburnon. Tiu urbo estas
moderna. Paŭlino, la
korespondantino de Johanino, kun
ĝojo akceptis ilin. La geknaboj
vizitas la urbon per la
aŭtomobilo de la patro de
Paŭlino. Karlo sidas antaŭ
Johanino, apud la sinjoro. La

Na mboka Ostrali.
Na mpepo, lobi eleki bakomaki na
Melburno. Engumba oyo ezali ya
sika. Polina, mokomeli ya Zane,
na esengo ayambi bango. Bilenge
bazotala engumba na nzela, a
motuka ya tata ya Polina. Kalo
azofanda liboso ya Zane, penepene
ya mobali. Mbwa aponi esika ya
kofanda na kofle.

hundo elektis bonan sidlokon en la kofro.

Kiam ili atingis Melburnon?
Kia estas tiu urbo?
Kiu akceptis ilin?
Kiel ili vizitas la urbon?

Kiu kondukas sian aŭtomobilon?
Kiel ili atingis Aŭstralion?
Kiu estas la korespondantino?
Kiu estas en la kofro?

Kie sidas Karlo?
Kie sidas Johanino?
Kiu elektis bonan sidlokon?

En Aŭstralia arbarego ili ĝuas mirigan spektaklon. En vastega sovaĝa regiono multaj vegetaĵoj kreskas. Ili vidas ankaŭ kanguruan familion. Unu kanguruo forkuras; la alia staras kaj portas sian idon. Ĉarma koalo grimpas sur branĉo kaj regalas sin sur folioj. Ili vidas ankaŭ birdon, kies multkolora vosto havas formon de liro.

Kion ili vidas en la arbarego?
Kion faras la kanguru-familio?
Kiu regalas sin sur branĉo?
Kiom da bestoj ili vidis?

Kion portas la kanguruino?
Kian spektaklon ili ĝuas?

Kie kreskas multajn vegetaĵojn?
Kia estas tiu regiono?

Kion manĝas la koalono?
Kies vosto havas la formon de liro?
Kie estas la kanguruino?
Kiaj estas la vegetaĵoj?

Ntango nini bakomaki na Melburno?
Engumba ezali lolenge nini?
Nani ayambaki bango?
Ndenge nini bazotala engumba?

Nani azokumba motuka na ye?
Ndenge nini bakomaki na Ostrali?
Nani azali mokomeli?
Nani azali na kofle?

Kalo azofanda wapi?
Zane azofanda wapi?
Nani aponaki esika ya kofanda ya malamumu?

Na Zamba monene ya Ostrali bazosepela na lisano ya kokamwa. Na mboka monene mpe ya zamba matiti ebele ezokola. Bazomona li susu libota ya kanguru. Kanguru moko azokima mosika; mosusu azotelema mpe azomema mwana na ye. Kowalo ya bonzenga azomata na etapi mpe azodiembela na makasa. Bazomona lisusu ndeke, mokila na ye ezali na lolenge ya kopanzana.

Bazomona nini na zamba monene?
Libota ya kanguru azosala nini?
Nani azodiembela na etapi?
Banyama boni bamonaki?

Kanguru ya mwasi azomema nini?
Bazosepela na lisano ya lolenge nini?

Wapi matiti mingi ezokola?
Mboka oyo ezali lolenge nini?

Kowalo aliaka nini?
Mokila ya nani ezali na lolenge ya kopanzana?
Mwana ya kanguru azali wapi?
Matiti ezali lolenge nini?

DEK KVINA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MITANO

ujoj - bibombeli
ingoj - bibobo
martelo - ebeteli
cigaredujo - ebombeli ya makaya
salujo - ebombeli ya mungwa
najlo - sete

ŝraŭbo - visi
kandelingo - libobo ya buzi
cigaringo - libobo ya makaya
plumingo - esimbeli ya ekomeli
skuas - azoningisa

Elefanto estas pli granda ol
ĉevalo.
Muso estas malpli granda ol
testudo.
Ĉevalo marŝas pli rapide ol muso.

Nzoko azali monene (mingi) koleka
mpunda.
Mpuku azali monene muke koleka
nkoba.
Mpunda azotambola mbangu (mingi)
koleka mpuku.
Nkoba azokende na mbangu muke
koleka nzoko.
Nzoko azali moko ya banyama
baleki minene.
Mpuku azali moko ya banyama
baleki mike.
Mpuku azali moko ya banyama
baleki kozanga tina.
Mbwa azali nyama aleki na potono
ya banyama.

Testudo iras malpli rapide ol
elefanto.
Elefanto estas unu el la plej
grandaj bestoj.
Muso estas unu el la plej
malgrandaj bestoj.
Muso estas unu el la plej
malutilaj bestoj.
Hundo estas la plej fidela el la
bestoj.

Nzoko azali lolenge nini?
Mpuku azali lolenge nini?
Mpunda azotambola ndenge nini?
Nkoba azotambola ndenge nini?

Kia estas elefanto?
Kia estas muso?
Kiel marŝas ĉevalo?
Kiel iras testudo?

Kiu besto estas pli granda ol
ĉevalo?
Kiu besto estas malpli granda ol
testudo?
Kiu estas unu el la plej grandaj
bestoj?
Kiu estas unu el la plej
malutilaj bestoj?

Nyama nini azali monene (mingi)
koleka mpunda?
Nyama nini azali monene muke
koleka nkoba?
Nani azali moko ya banyama baleki
minene?
Nani azali moko ya banyama baleki
kozanga tina?

Ĉu hundo estas la plej fidela
besto?
Ĉu kato estas pli ruza ol ŝafo?

Mbwa azali nyama aleki na potono?
Nyawu azali mayele mabe (mingi)
koleka meme?
Pilipili ezali malamumu muke koleka
karoti?
Gato ezali malamumu muke koleka
lipa?

Ĉu pipro estas malpli bona ol
karoto?
Ĉu kuko estas malpli bona ol
pano?

La murhorloĝo sonoras pli bele ol
la vekhorloĝo.
La birdeto kantas pli bele ol
kokino, sed ovoĝoj de kokino estas
pli grandaj ol ovoĝoj de birdeto.

Sâ ya efelo ezobeta ngonga kitoko
(mingi) koleka sâ ya kolamusa.
Ndeke ya muke azoyamba kitoko
(mingi) koleka soso ya mwasi,
kasi maki ya soso ya mwasi ezali
minene (mingi) koleka maki ya

Vekhorloĝo funkcias tiel rapide,
kiel murhorloĝo.
Kokino ne kantas tiel bele, kiel
birdeto.
Mi studas tiel gaje, kiel mi
ludas.

Ĉu tiu murhorloĝo sonoras pli
bele ol la vekhorloĝo?

Ĉu la vekhorloĝo funkcias tiel
rapide, kiel la murhorloĝo?
Ĉu la kokino kantas malpli bele
ol la birdeto?
Ĉu la birdeto flugas pli rapide
ol la kokino?

Kiel sonoras la vekhorloĝo?

Kiel kantas la birdeto?

Ĉu vi studas tiel gaje, kiel vi
ludas?
Ĉu vi kuras tiel rapide, kiel
ĉevalo?
Ĉu ovoĝoj de kokino estas pli
grandaj ol ovoĝoj de birdeto?

Estas kvar cigaroj, kvar
alumetoj, kvar ĉerizoj, tri
floroj.
Estas tiom da cigaroj, kiom da
alumetoj.
Estas tiom da ĉerizoj, kiom da
cigaroj.
Ne estas tiom da floroj, kiom da
ĉerizoj.
Estas pli da ĉerizoj ol da
floroj.
Estas malpli da floroj ol da
cigaroj.
Mia dekstra mano havas tiom da
fingroj, kiom la maldekstra.

Kiom da cigaroj estas en la
cigarujo?
Kiom da ĉerizoj estas en la
glasoj?
Ĉu estas pli da alumetoj ol da
cigaroj?
Ĉu estas tiom da floroj, kiom da
ĉerizoj?
Ĉu la dekstra mano havas tiom da
fingroj, kiom la maldekstra?

ndeke ya muke.
Sâ ya kolamusa ezosala (bongo)
mbangu, lokola sâ ya efelo.
Soso ya mwasi ayembaka te (bongo)
kitoko, lokola ndeka ya muke.
Nazoyekola (bongo) na esengo,
lokola nazosakana.

Sâ ya efelo oyo ezobeta ngonga
kitonko (mingi) koleka sâ ya
kolamusa?
Sâ ya kolamusa ezosala mbangu,
lokola sâ ya efelo?
Soso ya mwasi azoyemba kitoko
muke koleka ndeke ya muke?
Ndeke ya muke azopumbwa mbangu
mingi koleka soso ya mwasi?

Sâ ya kolamusa ezobata ngonga
ndenge nini?
Ndeke ya muke azoyemba ndenge
nini?
Ozoyekola na esengo lokola
azosakana?
Ozokima mbangu lokola mpunda?

Maki ya soso ya mwasi ezali
minene (mingi) koleka maki ya
ndeke ya muke?

Ezali na makaya mine, bafofolo
mine, baselizi mine, bafololo
mine.
Ezali na bo bamakaya, lokola
bafofolo.
Ezali na bo baselizi, lokola
makaya.
Ezali te bo bafololo, lokola
baselizi.
Ezali na baselizi mingi koleka
bafololo.
Ezali na bafololo muke koleka
makaya.
Loboko na ngai ya mobali ezali bo
na misapi, lokola ya mwasi.

Makaya boni ezali na libobo ya
makaya?
Baselizi boni ezali na kopo?

Ezali na bafofolo mingi koleka
makaya?
Ezali na bafololo bo, lokola
baselizi?
Loboko na ngai ya mobali ezali na
misapi bo, lokola ya mwasi?

Ĉu estas tiom da lernantinoj,
kiom da lernantoj en la klaso?

El kiom da floroj konsistas la
bukedo?

Ĉu vi pli ŝatas fumi ol manĝi?

Ĉu vi pli ŝatas ĉerizojn ol
cigarojn?

Karlo estas pli granda ol Niko.

Niko estas pli granda ol
Johanino.

Johanino estas pli granda ol
knabineto.

La hundo estas pli granda ol la
sitelo.

La kato estas la plej malgranda;
ĝi kaŝas sin malantaŭ la sitelo.

Karlo estas plej granda.

La ŝuoj de la knabineto estas la
plej grandaj.

La haroj de Johanino estas la
plej belaj.

Kiu estas pli granda ol Niko?

Kiu estas malpli granda ol Niko?

Kiu estas pli malgranda ol la
hundo?

Kiuj estas pli grandaj ol la
kato?

Kiu estas la plej malgranda?

Kiu estas la plej granda?

Kiu estas la plej granda ol
knabineto?

Kiu estas la plej granda knabo?

Kies ŝuoj estas la plej grandaj?

Kies haroj estas la plej belaj?

Kiom da homoj estas sur la bildo?

Kiom da objektoj staras?

Ĉu la malgranda kato kaŝas sin?

Ĉu Karlo tenas sian foto-
aparaton?

Ĉu Johanino staras apud Niko?

Ĉu la hundo staras aŭ sidas?

Na eteyelo ezali na bayekoli ya
basi bo, lokola bayekoli ya
mibali?

Na lobeki ezali na bafololo boni?

Olingi mingi komela makaya koleka
koliya?

Olingi mingi baselizi koleka
makaya?

Kalo azali monene (mingi) koleka
Niko.

Niko azali monene (mingi) koleka
Zane.

Zane azali monene (mingi) koleka
elenge mwasi.

Mbwa azali monene (mingi) koleka
kantini.

Nyawu azali muke koleka;
azobombama na sima kantini.

Kalo azali monene koleka.

Basapatu ya elenge mwasi ezali ya
monene koleka.

Basuki ya Zane ezali kitoka
koleka.

Nani azali monene mingi koleka
Niko?

Nani azali monene muke koleka
Niko?

Nani azali muke mingi koleka
mbwa?

Banani bazali minene mingi koleka
nyawu?

Nani azali muke koleka?

Nani azali koleka?

Nani azali monene koleka elenge
mwasi?

Nani azali elenge mobali ya
monene koleka?

Basapatu ya nani ezali monene
koleka?

Basuki ya nani ezali kitoko
koleka?

Bato boni bazali na bilili?

Biloko bono ezotelema?

Nyawu ya muke azobombana?

Kalo azosimba ekangi bilili?

Zane azotelema penepene ya Niko?

Mbwa azotelema to azofanda?

La kato staras sur la tablo.
Ankaŭ la inkujo kun la plumo
staras sur la tablo. La kaĝo
pendas super la tablo. La birdeto
estas en la kaĝo. La kato skuas
la kaĝon. Tra la fenestro oni
vidas la ĝardenon.

La kaĝo kuŝas sur la tablo. La
birdeto flugas super la kaĝo en
la ĉambro, post kelkaj minutoj ĝi
forflugos tra la fenestro al la
ĝardeno. La inkujo kun la plumo
falas; ili kuŝas sur la planko.
La ruza kato forkuris tra la
fenestro. Ĉiuj bestoj estos for.

Ĉu bestoj estas en la ĉambro?
Kiu estas en la kaĝo?
Kiu staras sur la tablo?
Ĉu objektoj estas en la ĉambro?
Kiu objekto pendas?
Kiun objekton skuas la kato?
Kion vi vidas tra la fenestro?

Kie staras la inkujo?
Kie staras la plumo?
Ĉu la kaĝo falas de la plafono?
Ĉu nun ĝi kuŝas sur la tablo?
Ĉu la kato forkuris?
Ĉu la birdeto estas ankoraŭ en la
kaĝo?
Kie flugas la birdeto?
Kie kuŝas la inkujo?

Kiam la birdeto forflugos?

Kiuj bestoj estos for?
Ĉu la inko fluis el la inkujo?

Ĉu la birdeto flugis el la kaĝo?

Kiom da objektoj kuŝas sur la
planko?

Ĉu tiu kato estas ruza?
Ĉu tiu birdeto estas kontenta?

Ĉu tiu kaĝo estas malplena?
Ĉu tiu planko estas malpura?

Nyawu azotelema na mesa. Mpe
ebombeli ya mai ya kokomela na
lisala (ekomeli) ezotelema na
mesa. Lipeka ezoezo bakama likolo
ya mesa. Ndeke ya muke ezali na
kati ya lipeka. Nyawu azoningisa
lipeka? Na nzela na lininisa
tozomona elanga.

Lipeka ezolala na mesa. Ndeke ya
muke azopumbwa likolo ya mesa na
lipeka; sima miniti muke
akopumbwa mosika na nzela na
lininisa kokende na elanga.
Ebombeli mai ya kokomela na
lisala ekweyaki; ezolala na
mabele. Nyawu ya mayele mabe
akimaki mosika na nzela na
lininisa. Banyama nyonso bazali
mosika.

Banyama bazali na ndako?
Nani azali na kati ya lipeka?
Nani azotelema na mesa?

Biloko ezali na ndako?
Eloko nini ezobakama?
Nyawu azoningisa eloko nini?
Nini ozomona na nzela na
lininisa?

Mai ya kokomela ezotelema wapi?
Ekomeli (lisala) ezotelema wapi?
Lipeka ekweyi kowuta plafon?
Sikoyo ezolala na mesa?

Nyawu akomaki mosika?
Ndeke ya muke azali naino na kati
ya lipeka?

Ndeke ya muke azokima wapi?
Ebombeli mai ya kokoma ezolala
wapi?

Ntango nini ndeke ya muke azokima
mosika?

Banyama nini bazali mosika?
Mai ya kokomela ebimi kowuta na
ebombeli mai?

Ndeke ya muke apumbwaki kowuta na
lipeka?

Biloko boni ezolala na mabele?

Nyawu oyo azali mayele mabe?
Ndeke ya muke oyo ezali kozanga
esengo?

Lipeka oyo ezali pamba?
Mabele oyo ezali kozanga peto?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO

MASANO YA ZANE NA KALO

kapti - koloba

En Sud-Ameriko.
Post longa vojaĝo sur la plej granda maro, la geknaboj alvenis en Argentinio. La ŝipestro plej afable parolis al ili en Esperanto. Hodiaŭ ili rajdas sur belaj ĉevaloj, ili ŝajnas fieraj. Ankaŭ la sudamerikaj amikoj rajdas. Iliaj ĉevaloj estas pli rapidaj ol tiu de la geknaboj. Unu sudamerikano ĵetis kaptoŝnuron por kapti sovaĝan ĉevalidon. La hundo renkontis serpenton. La serpento levas la kapon super la herbo; la hundo tremas; ŝajne, ĝi estas maltrankvila. Post unu momento ĝi forkuros tra la kamparo, tiel rapide kiel sovaĝa ĉevalido.

Na Amerika ya nse.
Sima na mobembo ya molai na mbu ya monene koleka, bilenge ba komaki na mboka Arzantini. Mokonzi ya masuwa alobaki na bango na bolingo na Kiesperanto. Lelo bazomata na bampunda ya kitoko, bazomonana neti bazali na monzele. Mpe moninga ya Amerika ya nse azomata na mpunda. Bampunda na bango bazali mbangu mingi koleka oyo ya bilenge. Moto na Amerika ya nse moko abwaki singa ya kokangela mpona kokanga mwana mpunda ya zamba. Mbwa akutani na nyoka. Nyoka azomatisa moto likolo ya matiti; mbwa azolenga; neti azali kozanga kimia. Sima ya ntango moko akokende na nzela na bilanga, na mbango lokola mwana mpunda ya zamba.

DEK SESA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MOTOKA

**NATURO KAJ VETERO
MOKILI MPE TANGO**

**akvo - mai
edelvejso - fololo
fajro - moto
fulmotondro - kake
glacio - libanga ya malili
herbo - matiti (esobe)**

**monto - ngomba
nubo - mapata
pluvo - mbula
rivereto - moluka
tendo - ema**

Karlo ĵus ricevis longan leteron el Parizo. Li ĵus malfermis la koverton. Johanino ĵus legis la libron. Ŝi ĵus fermis ĝin kaj metas ĝin sur la tablon. La knabo tuj legos laŭte la leteron. Karlo komencas, li legas la daton: «Parizo, la kvaran de aprilo».

Kalo awuti kozwa (koyamba) mokanda ya molai ewuti Paris. Awuti kofongola ezipeli. Zane awuti kotanga buku. Awuti kokanga yango mpe azotia yango likolo ya mesa. Elenge mobali azobanda, azotanga dati: «Paris, mokolo ya mine ya sanza ya mine»

Karlo havas korespondantojn ĉie en la mondo. Li jam posedas grandan kolekton da dokumentoj. Lia plej granda intereso estas por la kutimoj, la vivmanieroj de la homoj kaj teknikaj progresoj en la tuta mondo.

Kalo azali na bakomeli bisika nyonso na mokili mobimba. Esi azwa eboke monene ya mikanda (babuku). Litomba na ye eleki monene ezali mpona bonkoko, lolenge ya kobika ya bato mpe komatisa ya bisalelo na mokili mobimba.

Kion Karlo ĵus ricevis?
Kion li ĵus malfermis?
Kion Johanino ĵus legis?
Kien ŝi metas la libron?

Nini Kalo awuti kozwa?
Nini awuti kofongola?
Nini Zane awuti kotanga?
Wapi azotia buku?

Kion la knabo tuj legos?
Kiel li legas?
Kion li legas por komenci?
Bonvolu legi la daton.

Nini elenge mobalo akotanga?
Azotanga ndenge nini?
Nini azotanga mpona kobanda?
Ndimba (Sepela) kotanga dati.

Kie estas la geamikoj de Karlo?
Kion Karlo jam posedas?
Por kio estas la plej granda intereso?
Ĉu vi jam korespondas?
En kiu terpartoj vi ŝatus havi korespondantojn?

Bananga ya Kalo bazali wapi?
Nini Kalo esi azwa?
Litomba eleki monene ezali mpona nini?
Esi ozokomela?
Olingi kozala na bakomeli na ndambo nini ya mokili (ya mabele)?

Ĉu vi vojaĝus en Ĉinio, se vi povus?
Ĉu jam iris en Parizo?
El kiu urbo Karlo ricevis leteron?
Kiu ĵus malfermis la koverton?
Kiu legis la libron?

Soki okokaki, olingaki kosala mobembo na mboka Sini?
Esi okenda na Paris?
Kalo azwi mokanda ewuti na engumba nini?
Nani awuti kofongola ezipeli?
Nani atangaki buku?

Ĉu vi ja legis tiun libron?

Karlo tuj respondos. Li petis al Johanino: «Bonvolu alporti la inkujon kaj la plumon.» La knabino alportas ilin sur la tablon. Ankaŭ ŝi parolas; ŝi diras: «Ankaŭ mi skribos, sed nur venontan semajnon, kiam ni vojaĝos en Sud-Afriko, ĉar mi havos pli da tempo en la aviadilo ol nun. »

Ankaŭ Johanino havas korespondantojn ĉie en la mondo. Ŝi jam ricevis multajn belajn poŝtkartojn. Ŝi preferas korespondi pri natursciencoj. Ŝi kolektas florojn kaj insektojn. Ŝi ŝatas ankaŭ bildojn pri la homaj vestaĵoj kaj la modo en la tuta mondo.

Ĉu Karlo tuj respondos?
Kion li ĵus petis al Johanino?
Kion alportas la knabino?
Kion ŝi diras?

Kiu skribos venontan semajnon?
Kial ŝi skribos venontan semajnon?
Kien ili vojaĝos?

Kie estas ŝiaj korespondantoj?
Kion ŝi jam ricevis?
Pri kio ŝi preferas korespondi?
Kion ŝi ankaŭ ŝatas?

Ĉu vi interesiĝas pri sporto?

Ĉu vi interesiĝas pri muziko?

Ĉu vi legis pri Zamenhof?
Pri kio legis Johanino?

Pri kio Karlo korespondas?
Pri kio vi ŝatus korespondi?

Ĉu vi ŝatus kolekti poŝtkartojn?
Ĉu vi pli ŝatus korespondanton aŭ korespondantinon?

Ŝafaro iras sur la granda herbejo. Granda arbaro estas apud la herbejo. Malproksime sur la monteto estas alia arbaro. La paŝtisto marŝas apud la ŝafaro

Esi otanga buku oyo?

Kalo akoyanola. Azosenga na Zane: «Sepela komema mai ya kokomela mpe lisala.» Elenge mwasi azomema yango likolo ya mesa. Azoloba lisusu; azoloba: «Nakokoma lisusu, kasi kaka lomingo (poso) ekoya, ntango nakosala mobembo na Afrika ya nse, mpo ete na kozala na tango na kati na mpepo koleka sikoyo. »

Lisusu Zane azali na bakomeli bisika nyonso na mokili mobimba. Esi azwa bakalati. Asepelaka kokomana na oyo etali mayele ya mokili. Azosangisa bafololo mpe banyama ya mike. Azolinga lisusu bilili ya bilamba ya bato mpe ezleli na mokili mobimba.

Kalo akoyanola?
Nini awuti kosenga na Zane?
Nini elenge mwasi azomema?
Nini azoloba?

Nani akokoma lomingo ekoya?
Mpona nini akokoma lomingo ekoya?

Akosala mobembo wapi?

Bakomeli na ye bazali wapi?
Nini esi azwa?
Na ntina nini alingaka kokomana?
Nini lisusu alingaka?

Ozosepela (Osepelaka) na ntina ya masano?

Ozosepela (Osepelaka) na ntina ya nzembo?

Otangaki na ntina ya Zamenhof?
Zane atangaki na ntina ya nini?

Na ntina ya nini Kalo azokomana?
Na ntina ya nini olingaki kokomana?

Olingaki kosangisa bakalati?
Olingaki olinga mingi mokomeli ya mobali to mokomeli ya mwasi?

Etonga ya bameme ezokende na esobe (matiti) ya monene. Zamba monene ezali penepene (pembeni) ya esobe. Penepene likolo ya ngomba ezali na zamba mususu.

kaj la hundo gvidas la ŝafaron.
Estas multaj arboj en la arbaro.
Sur la monteto, malproksime, ni
vidas la alian arbaron kaj la
veturileton de la paŝtisto. Tiu
viro portas longan bastonon kaj
surmetis longan mantelon. La
ŝafaro konsistas el dek du ŝafoj.

Malproksime ni vidas ankaŭ
nubojn. Fulmotondras. Ni vidas la
fulmojn. Jam pluvas; densa pluvo
falas. Pro la fulmotondro, la
paŝtisto iras for de la arbaro
kun la ŝafaro.

Mokengeli ya bampate (ya bameme)
azotambola penepene ya etonga ya
bameme mpe mbwa azokamba etonga
ya bameme. Banzete ezali ebele na
zamba. Likolo na ngomba muke,
penepene, tozomona zamba mususu
mpe mutuka ya mokengeli. Moto oyo
azomema nsete ya molai mpe alati
kazaka ya molai. Etonga ya bameme
ezali na bameme zomi na mibale.
Pembeni tozomona lisusu mapata.
Nkake ezobeta. Tozomona
makalikali. Mbula esi ebeti;
mbula makasi ekweyi. Mpona nkake,
mokengeli azokende mosika ya
zamba na etonga ya bameme.

DEK SEPA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA SAMBO

**BESTOJ EL VARMAJ LANDOJ
BANYAMA YA BAMBOKA MULUNGE**

**fiŝo - mbisi
ĝirafa - zilafe
krokodilo - ngando
leono - nkosi**

**papago - tchaku
simio - likaku
struto - votuli
tigro - tigele**

kaptonta - oyo akoloba

kaptota - oyo akolobama

Karlo kaptos fiŝon; li estas kaptonta.
La fiŝo estas kaptota; Karlo kaptos ĝin.
Karlo pensas: «Mi kuiros la fiŝon, mi estas kuironta, kaj mi manĝos la fiŝon, mi estas manĝonta.». La fiŝo ne pensas, sed ĝi estas kuironta kaj manĝota. La kaptonto sidas; la kaptoto naĝas.

Kalo akoloba mbisi; azali oyo akoloba.
Mbisi azali oyo akolobama; Kalo akoloba ye.
Kalo azokanisa: «Nakolamba mbisi, nazali oyo akolamba, mpe nakoliya mbisi, nazali oyo akoliya». Mbisi azokanisa te, kasi azali oyo akolambama mpe akoliyama. Oyo akoloba azofanda; oyo akolobama azobeta mai.

Ĉu Karlo kaptos fiŝon?
Ĉu li estas kaptonta?
Kion Karlo kaptos?
Ĉu la fiŝo estas kaptota?

Kalo akoloba mbisi?
Azali oyo akoloba?
Kalo akoloba nini?
Mbisi azali oyo akolobama?

Kion pensas Karlo?
Ĉu li estas kuironta?
Ĉu li estas ankaŭ manĝonta?
Kiu estas kuironta kaj manĝonta?

Kalo azokanisa nini?
Azali oyo akolamba?
Azali lisusu oyo akoliya?
Nani azali oyo akolamba mpe oyo akoliya?

Kion kuiros kaj manĝos Karlo?
Ĉu la fiŝo estas kuironta?
Ĉu la fiŝo estas manĝota?
Kiu estas kuironta kaj manĝota?

Kalo akolamba mpe akoliya nini?
Mbisi azali oyo akolambama?
Mbisi azali oyo akoliyama?
Nani azali oyo akolambamampe oyo akoliyama?
Nani azofanda? Nani azobeta mai?

Kiu sidas? Kiu naĝas?

kaptanta - oyo azoloba

kaptata - oyo azolobama

Karlo kaptas fiŝon; li estas kaptanta.
La fiŝo estas kaptata; ĝin kaptas Karlo.
Karlo staras; li estas staranta.
La fiŝo komprenas, ke ĝi estas kaptata;
ĝi ŝatus fornaĝi, sed ĝi ne povas.
Karlo kompatas la kaptatan fiŝon.

Kalo azoloba mbisi; azali oyo azoloba.
Mbisi azolobama; Kalo azoloba ye.
Kalo azotelema; azali ya kotelema.
Mbisi azososola, ete azolobama;
Alingaki kokima na mai, kasi azokoka te.
Kalo azoyoka mawa ya mbisi

La kaptanto staras; la kaptato pendas.

Ĉu Karlo kaptas fiŝon?
Ĉu li estas kaptanta?
Kion Karlo kaptas?
Ĉu la fiŝo estas kaptata?

Kion faras Karlo?
Ĉu li estas staranta?
Ĉu la fiŝo estas ekster la akvo?
Kiu estas kaptata?

Kion kompatas Karlo?
Kion ŝatus la fiŝo?
Kial ĝi ne fornaĝas?
Kiom da fiŝoj estas kaptataj?

Ĉu la seĝeto falis sur la teron?

Ĉu la kaptanto staras?
Ĉu la kaptato pendas?
Kiu eltiras la kaptaton?

Kiu staras? Kiu pendas?

kaptinta - oyo alobi

Karlo kaptis fiŝon; li estas kaptinta.
La fiŝo estas kaptita; ĝin kaptis Karlo.
Karlo denove sidas; li estas sidanta.
Li deziras kapti duan fiŝon.
La kaptita fiŝo estas en la korbo.
La korbo estas en la fluanta akvo de la rivero.
La kaptinto estas kontenta, la kaptito ne!

Ĉu Karlo kaptis fiŝon?
Ĉu li estas kaptinta?
Kion Karlo kaptis?
Ĉu la fiŝo estas kaptita?

Kion Karlo faras denove?
Ĉu li estas sidanta?
Kion deziras Karlo?

azolobama.
Oyo azoloba azotelema; oyo azolobama azodiembela.

Kalo azoloba (kanga) mbisi?
Azali oyo azoloba?
Kalo azoloba (kanga) nini?
Mbisi azali oyo azolobama?

Kalo azosala nini?
Azali oyo azotelema? Azali ya kotelema?
Mbisi azali libanda ya mai?
Nani oyo azolobama?

Kalo azoyoka mawa ya nini?
Mbisi alongaki nini?
Mpona nini azokima na mai te?
Bambisi boni bazali kolobama?

Ebonga (kiti ya muke) akweyi na mabele?

Oyo azoloba azotelema?
Oyo azolobama azodiembela?
Oyo azolobama azobenda nini?

Nani azotelema? Nani azodiembela?

kaptita - oyo alobami (alobamaki)

Kalo alobi mbisi; azali oyo alobi.
Mbisi azali oyo alobami; Kalo alobi ye.
Kalo azofanda lisusu; azali oyo azofanda.
Azali na mposa ya koloba mbisi ya mibale.
Mbisi oyo alobami azali na kati ya sanduku.
Sanduku ezali na mai ezoningana ya moluka.
Oyo alobi azali na esengo, oyo alobami esengo ezali te!

Kalo alobaki mbisi?
Azali oyo alobi (alobaki)?
Nini Kalo alobi (alobaki)?
Mbisi azali oyo alobami (alobamaki)?

Nini Kaloazosala lisusu?
Azali oyo azofanda?
Kalo azali na posa ya nini?

Kie estas la korbo?

Kia estas la akvo de la rivero?
Kia estas la fiŝo?
Kia estas la kaptinto?
Kia estas la kaptito?
Kiu kaptis?
Kiu estas en la korbo?

Pluvas. Johanino fermos la fenestron.
Ŝi estas fermonta la fenestron.
La pluvo falas en la ĉambron.

La fenestro estas fermota.
Ŝi fermas la fenestron.
La knabino estas fermanta la fenestron.
La pluvo ne plu falos sur la plankon, ĉar la fenestro estas fermata.
Johanino fermis la fenestron.
Ŝi estas ferminta la fenestron.

La fenestro estas fermita .

Nun, la knabino estas sidanta.

Ŝi estas leganta.

Johanino ĵus malfermis la libron.
Ĝi estas malfermita.

Ŝi legas sidante kaj lernas legante.

Ĉu la vetero estas bela?
Kion faras Johanino?
Kia ŝi estas?
Kio estas fermota?
Kion ŝi fermas?
Kia estas la knabino?
Kio estas fermata?
Kial ŝi fermas la fenestron?
Kion fermis Johanino?
Kia ŝi estas?
Kio estas fermita?
Ĉu pluvo ankoraŭ falas en la ĉambron?
Kiu estas sidanta?
Kiu legas sidante?

Kio estas malfermita?
Kio estas fermita?
Kion Johanino ĵus malfermis?
Kion ŝi fermis?

Sanduku ezali wapi?

Mai ya moluka ezali lolenge nini?
Mbisi ezali lolenge nini?
Oyo alobaki azali lolenge nini?
Oyo alobami azali lolenge nini?
Nani alobaki?
Nani azali na kati ya sanduku?

Mbula ezobeta. Zane akokanga lininisa.
Azali oyo akokanga lininisa.
Mbula ezokweya na kati ya ndako ya kolala.
Lininisa ezali oyo ekokangama.
Azokanga lininisa.
Elenga mwasi azali oyo azokanga lininisa.
Mbula ezokweya lisusu te na nse, mpo ete lininisa ezali oyo ekangama.
Zane akangi (akangaki) lininisa.
Azali oyo akangi (akangaki) lininisa.
Lininisa ezali oyo ekangami (ekangamaki).
Sikoyo, elenge mobali azali oyo azofanda.
Azali oyo azotanga (Azali kotanga).
Zane azuti kofongola buku.
Ezali oyo efongwami (oyo efongwamaki).
Azotanga azali kofanda mpe azoyekola azali kotanga.

Ntango ezali kitoko?
Zane azosala nini?
Lolenge nini azali?
Nini ezali oyo ekokangama?
Nini azokanga?
Elenge mwasi azali lolenge nini?
Nini ezali oyo ezokangama?
Mpona nini azokanga lininisa?
Zane akangi (akangaki) nini?
Azali lolenge nini?
Nini ezali oyo ekanga, aki?
Mbula lisusu ezokweya na kati ya ndako ya kolala?
Nani aoyo azofanda?
Nani oyo azotanga azali yako fanda (azofanda)?
Nini oyo ezali efongwami?
Nini oyo ezali ekangami?
Zane awuti kofongola nini?
Nini akangi?

Kiel ŝi lernas?
Kial ŝi ne promenas ekstere?

Ili estas manĝemaj.
Li estas ankaŭ trinkema, sed lia
glaso estas rompita.
Ŝi estas manĝema, sed ŝia pomo ne
estas bona; ĝi ne estas manĝebla.

La tranĉilo de la sinjoro estas
fermebla, sed tiu de la sinjorino
ne estas fermebla.
Glaso estas el vitro; ĝi estas
vitraĵo.
Vitraĵo estas facile rompebla.
La glaso falis.
La vino estas sur la tablo.
Ĝi ne plu estas trinkebla.
La glaso de la sinjorino staras;
ĝi estas plena je akvo; sed ŝi ne
estas trinkema.
Karlo kaptis la fiŝon.
La fiŝo estas kaptinda,

Ĉar ĝi estas granda.
Johanino legas libron.
Ĝi estas leginda, ĉar ĝi estas
interesa.
Esperanto estas lerninda lingvo.

Malbonaj infanoj ne indas esti
amataj.
Ili ne estas amindaj.

Kiuj estas manĝemaj?
Kiu estas trinkema?
Kies glaso estas rompita?
Kies pomo estas ne manĝebla?

Kia estas lia tranĉilo?
Kia estas ŝia pomo?
Ĉu la gesinjoroj estas sidantaj?
Kiom da tranĉiloj estas
fermeblaj?
Ĉu glaso estas vitraĵo?
Kio estas facile rompebla?
Ĉu la glaso falis?
Kie estas la vino?
Kia ĝi estas?
Kies glaso staras?
Kiu ne estas trinkema?
Kiom da glasoj estas rompitaĵ?
Ĉu granda fiŝo estas kaptinda?

Ndenge nini azoyekola?
Mpona nini azotambola te libanda?

Bazali badundi.
Azali lisusu momeli, kasi kopo na
ye ezali oyo epanzani.
Azali modundi, kasi mbala na ye
ezali malamute; ezali te
elijama.
Mbeli ya mobali ekangamaka, kasi
oyo ya mobali ezali te (oyo)
ekangamaka.
Kopo ezali ya talatala; ezali
talatala.
Talatala ezali kompazana na pete.
Kopo ekweyaki.
Vinu ezali na mesa.
Ekoki komelama lisusu te?
Kopo ya mwasi ezotelema; etonda
na mai; kasi azali momeli te.

Kalo alobaki mbisi.
Mbisi ezali oyo esengeli
kolobama.
mpo ete azali monene.
Zane azotanga buku.
Ezali oyo esengeli kotangama, mpo
ete ezali kitoko.
Kiesperanto ezali lokota esengeli
koyekolama.
Bana mabe basengeli kolingama te.
Bazali oyo basengeli te
kolingama.

Banani bazali badundi?
Nani azali momeli?
Kopo ya nani ezali oyo epanzani?
Mbala ya nani oyo ekoki kolijama
te?
Mbeli na ye ezali lolenge nini?
Mbala na ye ezali lolenge nini?
Mobali mpe mwasi bazali kofanda?
Bambeli boni ekoki kokangama?
kopo ezali talatala?
Nini ekoki kopanzana na pete?
Kopo ekweyi (ekweyaki)?
Vinu ezali wapi?
Ezali lolenge nini?
Kopo ya nani ezotelema?
Nani azali momeli te?
Bakopo boni ezali ya kopasuka?
(Ezali oyo epasuki)?
Mbisi ya monene esengeli
kolobama?

Ĉu interesa libro estas leginda?

Kiuj pejzaĝoj estas admirindaj?

Kiuj infanoj indas esti amataj?

Ĉu malbonuloj estas amindaj?

Kia estas la lingvo Esperanto?

En Mez-Afriko.

Post vojaĝo super la maro, ili estas en varmega Mez-Afriko. Nigrulo frapadas sur tamburon; aliaj estas dancantaj. Ankaŭ kelkaj serpentoj dancas pro la muziko de sidanta nigrulo. Niaj amikoj estas akompanataj de Zambo, la korespondanto de Karlo, kiu montras la vidindan spektaklon.

Kiu estas sidanta?

Kio estas frapata?

Kiuj estas akompanataj?

Ĉu la serpentoj estas dancantaj?

Kia estas la spektaklo?

Kiom da personoj staras?

Kie estas la geknaboj?

Kiom da serpentoj dancas?

Kiu akompanas la geknabojn?

Kion montras Zambo?

Kion frapas la nigrulo?

Kia estas Mez-Afriko?

Kiu estas frapanta?

Ĉu la geknaboj estas rigardantaj?

En norda Afriko.

Plej afable la maroka amiko pruntedonis sian kamelon. Johanino sidante sur la kamelo parolas kun Karlo. La besto estas malsata; ĝi delonge ne manĝis. Karesante la kamelon, Karlo donas manĝaĵon. Ĉio estos rapide manĝata, ĉar la poto estas malgranda. Malproksime, alia kamelo estas videbla.

Kiu estas manĝonta?

Kio estas manĝota?

Kion faras Karlo?

Kiuj estas alvenintaj el Ameriko?

Buku ya kitoko esengeli kotangama? (... ezali oyo esengeli kotangama)?

Mokili nini esengeli kosepelisa? (kolingama)

Bana nini basengeli kolingama?

Bato ya mabe besengeli kolingama?

Lokota ya Kiesperanto ezali lolenge nini?

Na Afrika ya katikati.

Na sima mobembo likolo na mbu, bazali na Afrika ya katikati ya mulunge. Moindo (mutu moindo) azobetabeta mbunda; basusu bazali kobina. Lisusu banioka bazobina mpona ndule ya moindo oyo azalo ya kofanda. Banninga na biso bazali kokambama na Zambo, mokomeli ya Kamo, oyo azolakisa lisano oyo esengeli kotala.

Nani azali yako fanda?

Nini ezali kobetama?

Banani bazali kokambama?

Banioka bazali kobina?

Lisano ezali lolenge nini?

Bato boni bazotelema?

Bilenge bazali wapi?

Banioka boni bazobina?

Nani azokamba bilenge?

Zambo azolakisa nini?

Moindo azobetabeta nini?

Afrika ya katikati ezali lolenge nini?

Nani azali kobeta?

Bilenge bazali kotala?

Na Afrika ya likolo.

Na boyambi mingi moniga ya maroko adefisi kamelo na ye. Zane nakofandaka likolo ya kamelo azoloba na Kalo. Nyama azali na nzala; aliyaki te wuta tango molai. Nakoyambaka kamelo, Kalo azopesa bilei. Nioso ekozala koliyama nokinoki (nambangu), mpo ete sani ezali moke. Penepene, kamelo mosusu ezali komonana.

Nani azali oyo akoliya?

Nini ezali oyo ekoliyama?

Kalo azosala nini?

Banani bawuti na Amerika?

Kio estas videbla malproksime?

Nini ezali komonana penepene?

Kion pruntedonis la maroka amiko?

Moninga ya maroko adefisi nini?

Kiel li pruntedonis?

Adefisi ndenge nini?

Kun kiu parolas Johanino?

Zane azoloba na nani?

Kial ĉio estas rapide manĝata?

Mpona nini nyonso ekoliyama
nokinoki?

Kiu estas afabla?

Nani azali na boyambi?

Ĉu Karlo donas manĝaĵon?

Kalo azopesa bilei?

Kia estas la poto?

Sani ezali lolenge nini?

Kie estas la alia kamelo?

Kamelo mosusu ezali wapi?

Kiom da kameloj vi vidas?

Bakamelo boni ozomona (bozomona)?

Kiuj homoj estas videblaj?

Bato banani bazali komonana?

DEK OKA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA MWAMBE

METIOJ KAJ LABORISTOJ

ŝuisto - mosali sapatu
mekanikisto - mobongisi mituka
fosisto - motimoli
buĉisto - mobomi nyama
ĝardenisto - mosali bilanga

Oni frapadas sur la najlon. La vekhorloĝo sonoradas. Karlo longe lernadas. Per unu frapo oni ne povas facile enigi najlon, sed per frapado oni sukcesas. Per unu sonoro oni ĉiam vekiĝas, sed sonorado bone efikas. Lerni estas necese kaj nur post lernado oni scias bone. Longe marŝi estas marŝadi; longe dormi estas dormadi. Longa laboro estas laborado; longa promeno estas promenado. Longe paroli estas paroladi.

Ĉu oni frapadas sur la najlon?
Kio sonoradas?
Kiu lernadas?
Kiel Karlo lernadas?
Per kio oni frapadas?
Je kioma horo la vekhorloĝo sonoradas?
Ĉu unu frapo sufiĉas por enigi najlon?
Ĉu longe frapi estas frapadi?

Ĉu unu sonoro sufiĉas por ke oni vekiĝu?
Ĉu sonorado pli bone efikas?

Kio sonoradas ĉiumatene?

Kio estas necesa por scii?

Ĉu vi ŝatas promenadi?
Ĉu longe manĝi estas manĝadi?

Ĉu longe skribi estas skribadi?
Ĉu longe ripozi estas ripozadi?

MISALA MPE BASALI

spicisto - molambi
ĉarpentisto - mosali salapanti
frapado - kobetama (mingi)
sonorado - eleli ngonga (mingi)
lernado - koyekola

Bazobeta mingi likolo ya sete. Sa ya kolamusa ezolela ngonga mingi. Kalo azotanga tango molai. Na kobetama moko bakoki te na pete kokotisa sete, kasi na kobeta (ma) mingi bazolonga. Na eleli ngonga moko bazolamuka mikolo nyonso, kasi na eleli ngonga mingi ezali makasi. Kotanga ezali na litomba mpe kaka sima ya kotanga mingi bazoyeba malam. Kotambola tango molai ezali kotambola mingi; kolala tango molai ezali kolala mingi. Mosala ya tango ya molai ezali mosala mingi; kotambola tango molai ezali kotambola mingi. Koloba tango molai ezali koloba mingi.

Bazobeta mingi likolo ya sete?
Nini ezolela ngonga mingi?
Nani azoyekola mingi?
Ndenge nini Kalo azoyekola mingi?
Na nini bazobeta mingi?
Na ngonga nini sâ ya kolamusa ezolela ngonga?
Ebeteli moko ezokoka mpona kokotisa sete?
Kobeta tango molai ezali kobeta mingi?
Eleli ngonga moko ekoki mpona balamuka?
Eleli ngonga mingi ezali makasi mingi?
Nini ezobeta ngonga ntongo nyonso?
Nini ezali na litomba mpona koyeba?
Olingi kotambola mingi?
Koliya tango molai ezali koliya mingi?
Kokoma tango molai ezali kokoma mingi?
Kopema tango molai ezali kopema mingi?

**dikigi - kokomisa monene
varmigi - kokomisa moto**

Karlo dikigas la balonon.
Johanino varmigas la lakton. La
ŝmiristo blankigas la plafonon.
Karlo enblovas aeron por dikigi
la balonon. Johanino atentas, ke
la lakto ne elfluu. La ŝmiristo
volas, ke la ĉambro estu pli
bela; tial li blankigas la
plafonon.

Kiu dikigas la balonon?
Kiu varmigas la lakton?
Kiu blankigas la plafonon?
Kion faras Karlo?
Pri kio Johanino atentas?
Kial Karlo enblovas aeron?
Ĉu la lakto elfluas, se Johanino
ne atentus?
Kial la ŝmiristo blankigas la
plafonon?
Ĉu Karlo estas enblovanta?
Ĉu Johanino estas atentanta?
Ĉu la ŝmiristo estas ŝmiranta?

**dikiĝi - kokoma monene
varmiĝi - kokoma moto**

La balono dikiĝas per la gaso.
Atentu, ke ĝi ne tro dikiĝu. La
lakto tro varmiĝis; ĝi eĉ
elfluas. La plafono nigriĝas pro
la fumado. Kiam Johanino varmigas
la lakton, ĝi ne ofte elfluas. La
balono eksplodus, se ĝi tro
dikiĝus.

Kio dikiĝas?
Kio tro varmiĝis?
Kial la plafono nigriĝis?
Ĉu la balono dikiĝas?
Ĉu Karlo atentas pri la dikiĝo?

Ĉu la lakto tro varmiĝis?
Ĉu Johanino atentas pri la
varmiĝo?
Ĉu la balono eksplodus, se ĝi tro
dikiĝus?

Ĉu la lakto elfluis pro la

blankigi - kokomisa pembe

Kalo azokomisa balon monene. Zane
azokomisa miliki moto. Mopakoli
langi azokomisa plafon pembe.
Kalo azofula mopepe mpona
kokomisa balon monene. Zane
azokeba, ete miliki esopana te.
Mopakoli langi azolinga, ete
ndako ya kolala ekoma kitoko
mingi; mpona yango azokomisa
plafon pembe.

Nani azokomisa balon monene?
Nani azokomisa miliki moto?
Nani azokomisa plafon pembe?
Kalo azosala nini?
Zane azokeba nini?
Mpona nini Kalo azofula mopepe?
Miliki elingaki esopana, soki
Zane akengelaki te?
Mpona nini mopakoli langi
azokomisa plafon pembe?
Kalo azali oyo azofula?
Zane azali oyo azokengela?
Mopakoli langi azali oyo
azopakola langi?

nigriĝi - kokoma moindo

Balon ezokoma monene na gazi.
Keba (kengela), ete ekoma te
monene koleka. Miliki ekomi moto
koleka; ezoata kosopana. Plafon
ezokoma moindo mpona milinga.
Tango Zane azokomisaka miliki
moto, esopana mingi te. Balo
ekokaki kopasuka, soki ekomaki
monene koleka.

Nini ezokoma monene?
Nini ezokoma moto koleka?
Mpona nini plafo ezokoma moindo?
Balon ezokoma monene?
Kalo azokeba (kengela) na kokoma
monene?
Miliki ezokoma moto koleka?
Zane azokeba na kokoma moto?

Balon ekokaki kopasuka, soki
ekomaki monene koleka.

Miliki esopanaki mpona kokoma

varmiĝo?
Kiel dikiĝas la balono?
Ĉu la plafono blankiĝis?
Kion fari por ke la plafono ne nigriĝu?

li hakas - azokata na soka
li hakis - akataki na soka

Karlo estas hakonta; li hakos forte kaj kuraĝe. Li tenas la hakilon kaj staras apud la hakota arbo. Karlo ne estas hakisto, li estas nur hakonto. Starante, Karlo pensas «Ĉu mi povos?». Karlo estas hakanta, li levas la hakilon, iom post iom li hakas. Multaj splitoj saltas kaj falas sur la teron. Baldaŭ ankaŭ la arbo falos. Hakante, Karlo ŝvitas, sed li esperas sukcesis. Karlo estas hakinta. La arbo ĵus falis; ĝi kuŝas. Karlo rigardas la hakitan arbon; li estas fiera. La arbo estas transportota kaj segota. Rigardante la arbon, Karlo ĝojas, ĉar li sukcesis.

Ĉu Karlo hakos?
Ĉu li estas laboronta?
Kion li tenas?
Ĉu li estas staranta?
Ĉu Karlo estas hakisto?
Kion li pensas?
Ĉu la arbo estas falonta?
Ĉu ĝi estas ankaŭ hakota?

Ĉu Karlo laboras?
Ĉu li estas hakanta?
Kion li levas?
Kio saltas kaj falas?
Kiam la arbo falos?
Kion esperas Karlo?
Kien falas la splitoj?
Ĉu la arbo estas hakata?

Ĉu Karlo hakis?
Ĉu li finis la hakadon?
Kio ĵus falis kaj kuŝas?
Kion rigardas Karlo?
Kia estas la arbo?
Kial la knabo ĝojas?

Ĉu li tenas ankoraŭ la hakilon?
Ĉu li ŝvitis dum la hakado?

moto?
Ndenge nini balon ezokoma monene?
Plafon ezokoma pembe?
Nini kosala mpo ete plafon ekoma moindo te?

li hakos - akokata na soka

Kalo azali oyo akokata na soka; akokata na makasi mpe na nzunzu. Azosimba soka mpe azotelema pembeni ya nzete ekokatama. Kalo azali mokati te, azali kaka oyo akokata. Kotelemaka, Kalo azokanisa «Nakokoka?» Kalo azali kokata, atomboli soka, muke muke azokata. Biteni ya nzete ezopumbwa mpe ezokweya na mabele. Kala te nzete lisusu ekokweya. Kokataka, Kalo azotoka, kasi azolikya kolonga. Kalo azali oyo akati. Nzete ewuti kokweya; ezolala. Kalo azotala nzete ekatami; azosala monzele. Nzete ekomemama mpe ekokatama na mosumane. Kotalaka nzete, Kalo azosepela, mpo etealongi.

Kalo akokata (na mosumane)?
Azali oyo akosala?
Nini azosimba?
Azali oyo azotelema?
Kalo azali mokati?
Nini azokanisa?
Nzete ezali oyo ekokweya?
Ekozala lisusu oyo ekokatama?

Kalo azosala?
Azali oyo azokata?
Nini azotombola?
Nini ezopumbwa mpe ezokweya?
Tango nini nzete ekokweya?
Kalo azolikya nini?
Biteni ya nzete ezokweya wapi?
Nzete ezali oyo ezokatama?

Kalo akati?
Asilisi bokati (kokata)?
Nini ewuti kokweya mpe ezolala?
Kalo azotala nini?
Nzete ezali lolenge nini?
Mpona nini elenge mobali azosepela?
Azosimba lisusu soka?
Atoki na tango ya bokati?

ĝi falos - ekokweya
ĝi falas - ezokweya
ĝi falis - ekweyi

La arbo falos, ĉar Karlo ĵus komencis ĝin haki; ĝi estas falonta. Baldaŭ la arbo falos sur la teron. Poste, Karlo forhakos ankaŭ ĉiujn branĉojn.

La arbo falas; ĝi estas falanta. La arbo falas sur la teron. La radikoj restas en la tero.

Aliaj arboj ankoraŭ staras; ili estas starantaj.

La arbo falis; ĝi kuŝas sur la tero; ĝi estas falinta. Tuj la knabo forhakos la branĉojn. Vintre, kiam la ligno estos seka, Karlo povos .. la domon.

Kial la arbo falos?
Kia estas la arbo?
Kiam ĝi falos?
Kien ĝi falos?
Kiu hakas ĝin?
Kion Karlo tuj forhakos?
Ĉu la arbo falas post la hakado?
Kia ĝi estas?
Kien ĝi falas?
Kio restos en la tero?

Ĉu Karlo hakis ĉiujn arbojn?
Ĉu la arbo kuŝas post la falo?
Kie ĝi kuŝas?
Kia ĝi estas?

Kiam la ligno estas seka?
Kion Karlo hejtos per la ligno?

Kiu faligis la arbon?
Ĉu ankaŭ la folioj sekiĝos?
Kiu estas la hakinto?
Kio estas hakita?

Nzete ekokweya, mpo ete Kalo awuti kobanda kokata yango; ezali oyo ekokweya. Kala te nzete ekokweya na mabele. Na sima, Kalo akokata (longola) lisusu bitapi nyonso.

Ba nzete mosusu ezotelema naino; ezali oyo ezotelema.

Nzete ekweyi; ezolala na mabele; ezali oyo ekweyi. Kala te elenge mobali akokata (longola) bitapi. Na tango ya malili, tango mabaya akokawuka, Kalo akokoka kotumba ndako.

Mpona nini nzete ekokweya?
Lolenge nini nzete ezali?
Tango nini ekokweya
Ekokweya wapi?
Nani azokata yango?
Kalo akokata (longola) nini?
Nzete ezokweya na sima ya bokati?
Ezali lolenge nini?
Ekokweya wapi?
Nini ekotikala na mabele?

Kalo akati biteni nyonso?
Nzete ezolala sima ya bokati?
Ezolala wapi?
Ezali lolenge nini?

Tango nini libaya ekokawuka?
Nini Kalo akotumba na nzela ya libaya?
Nani akweyisi nzete?
Makasa lisusu ekokawuka?
Nani azali oyo akati?
Nini ezali oyo ekatami?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

En Egiptio.
La geknaboj vidis la piramidojn, postsignon de grava antikva civilizacio, kies konstruado postulis penigan laboron. Egipta

Na mboka Egipti.
Bilenge bamoni bapiramidi, elembo ya lolenge ya kobika ya mutuya ya kala, oyo botongi na yango esengaki mosala ya pasi mpenza.

esperantisto montras al ili plurajn antikvaĵojn. Bela sarkofago kuŝas antaŭ ili. Ĉio estas vidinda. Sur ĉiuj monumentoj estas hieroglifoj; la geknaboj ne kapablas legi kaj kompreni; eĉ egipta amiko ne scias traduki; nur scienculoj scias. Ankaŭ sur granda obelisko estas multaj multaj signoj.

Kia estis la konstruado de piramidoj?
Kio estas vidinda?
Ĉu Karlo povas mem kompreni?
Kiu scias traduki, por ke ili komprenu?

Kio estas la piramidoj?
Kion montras la egipta esperantisto?
Kio kuŝas antaŭ la geknaboj?
Kia estas ĉio?

Ĉu antikva civilizacio estis grava?
Ĉu la geknaboj kapablas legi?

Ĉu ankaŭ obelisko estas ŝtono?
Kiom da piramidoj estas videblaj?

En Italio.
Ili ĵus vizitis la vidindajn ruinojn de Pompejo kun multaj malnovaj ŝtonoj. Ili estas sidantaj sur azenoj; tiel ili ne laciĝos dum la grimrado ĝis la vulkano. Ili ne havas gvidanton; ili mem trovos la vojon al Vezuvo, kiu estas videbla ĉe la horizonto. Karlo deziras, ke la azeno pli rapide, tial li batetas ĝin. La vulkano Vezuvo ĉiam fumadas.
Ili memoras: «En Sud-Ameriko ni ankaŭ rajdis, sed per ĉevaloj.»

Kiajn ruinojn ili ĵus vizitis?
Kiel ili grimrados ĝis Vezuvo?
Kiel Karlo radigos ĝis Vezuvo?

Molobi Kiesperanto ya mboka Egipti azolakisa na bango biloko ebele ya kala. Sanduku ya ebembe ya kitoko ezolala liboso na bango. Nyonso ezomonana. Likolo ya bikeko nyonso ezali na makomi 'hieroglif'; bilenge bazokoka te kotanga mpe kososola; ata ko moniga ya Egipti azoyeba te kolimbola; kaka bato ya mayele bayebi. Lisusu likolo ya mabanga ezali na bilembo mingi.

Olenge nini botongi ya bapiramidi ezalaki?
Nini ezomonana?
Kalo akoki kososola ya moko?
Nani ayebi kolimbola, mpo ete bango basosola?

Bapiramidi ezali nini?
Molobi Kiesperanto ya Egipti azolakisa nini?
Nini ezolala liboso ya bilenge?
Lolenge nini nyonso ezali?

Lolenge ya kobika ya kala ezalaki ya litomba (mutuya)?
Bilenge bazali na makoki ya kotanga?
Baobeliski ezali mabanga?
Bapiramidi boni ezali komonana?

Na mboka Itali.
Bawuti ka tala bibebi ya bapompi oyo esengeli komonana mpe mabanga ebele ya kala. Bazofanda likolo ya mbalata; nde bazolembe te na bomati ti na volkan. Bazali na mokambi te; Bamoni bango moko nzela ezomema na Vezuvo, oyo ezali komonana na elali ya tango (moi). Kalo alingi, ete mbalata ekende mbangu, yango wana azobeta ye muke. Volkan Vezuvo ebimisaka mikolo nyonso milinga.
Bazokanisa: «Na Amerika ya nse tomataki likolo, kasi na nzela ya bampunda.»

Bibebi ya lolenge nini bawuti kotala?
Ndenge nini bakomata tii na Vezuvo?
Ndenge nini Kalo akokende mbangu tii na Vezuvo?

Kiam fumadas la vulkano?
Pri kio la geknaboj memoras?
Kiu gvidas ilin?
Ĉu ili mem trovos la vojon?
Kien ili iras?
Ĉu Vezuvo estas videbla?
Kiom da malnovaj ŝtonoj estas
videblaj?
Kion deziras Karlo?
Kial Karlo batetas la azenon?

Tango nini volkan ebisaka
milinga?
Bilenge bakanisi nini?
Nani azokamba bango?
Bango moko bakomona nzela?
Bazokende wapi?
Vezuvo ezali komonana?
Mabanga ya kala boni ezali
komonana?
Kalo azolinga nini?
Mpona nini Kalo azobeta muke
mbalata?

DEK NAŬA LECIONO = LITEYA YA ZOMI NA LIBWA

VOJAĜO EN LA MONDO = MOBEMBO NA MOKILI

arbaro - zamba
avenuo - balabala
barilo - nzela bapekisa
boato - bwatu
bovino - ngombe
flago - bendele
hotelo - ndako
lokomotivo - engunduka

rivero - moluka
stacidomo - gare
tunelo - nzela libulu
vagono - likalo
valo - nzela muke
vilaĝo - mboka
lekanto - fololo ya marguerite

Promenante sur la herbejo,
Johanino subite ekvidis multajn
florojn. Ŝi tuj surgenuiĝis kaj
komencis deŝiri ilin. Ŝi kolektos
multajn florojn kaj havos belan
bukedon. Lekantoj estas blankaj
kaj flavaj floroj. Ili estas
simplaj, sed tamen beletaj.

Na kotambola na matiti, Zane na
mpwasa amoni bafololo ebele.
Afukami mpe abandi kopasola
yango. Akosangisa bafololo ebele
mpe akoala na liboke ya kitoko.
Bafololo ya marguerite ezali
bafololo ya pembe mpe tane ngwaa.
Ezali pepele kasi nzoka nde
kitoko.

Kiam kaj kie ŝi ekvidis florojn?

Tango nini mpe wapi amoni
bafololo?

Kiom da floroj ŝi ekvidis?

Bafololo boni amoni?

Kion faris Johanino?

Zane asali nini?

Kion ŝi deŝiris?

Apasoli nini?

Kion ŝi tenas per la maldekstra
mano?

Nini azosimba na loboko ya mwasi?

Kian bukedon ŝi havos?

Akozala na liboke ya lolenge
nini?

Kiujn florojn ŝi deŝiras?

Bafololo nini azopasola?

Ĉu lekantoj estas ruĝaj floroj?

Bafololo ya marguerite ezali
bafololo ya motani?

Kiaj estas lekantoj?

Bafololo ya marguerite ezali
lolenge nini?

Kiom da lekantoj ŝi kolektis?

Bafololo ya marguerite boni
asangisi?

Johanino elpumpas akvon. Birdeto
staranta sur proksima arbeto ĵus
ekkantis. Ŝi rigardas ĝin kaj ne
atentas pri la pumpado. Jam la
sitelo pleniĝis kaj la akvo
disfluas sur la teron. Jam la
sitelo estas plena, tamen la
knabino daŭre elpumpas.

Zane azofula mai. Ndeke ya muke
oyo azotelema likolo ya nzete ya
muke ya pembeni awuti kobanda
koyemba. Azotala ye mpe azokeba
na tina na bofuli. Kantini esi
etondi mpe mai ezopanzana na
mabele. Kantini ezali ya kotonda,
nzoka nde elenge mwasi azokoba
kofula.

Kion elpumpas Johanino?

Nini Zane azofula?

Kiu estas staranta sur arbeto?

Nani azotelema likolo ya nzete?

Kiu ĵus ekkantis?

Nani awuti kobanda koyemba?

Kiun ŝi rigardas?

Azotala nini?

Kial ŝi ne atentis?

Mpona nini azokeba te?

Pri kio ŝi ne atentis?
Kio pleniĝis?
Kio fluas el la sitelo?
Ĉu akvo disfluas sur la teron?
Kial ŝi tamen elpumpas?
Kiom da birdetoj staras sur
branĉeto?
Ĉu la pumpilo estas moderna?

Ĉu la malnova pumpilo tamen
funkcias bone?

Karlo ekkuras, li konkuras pri
centmetra kurado kun alia knabo.
Ambaŭ knaboj estas sportemuloj.
Ĉiusemajne ili ĉeestas la
ekzercadon por kuri, salti kaj
grimpi. Karlo estas tre lerta,
sed la alia knabo ankaŭ. Karlo
eksaltas en la akvon. Alia knabo
jam atingis la akvon. Naĝado
estas tre ŝatata de amiko; li ne
timas subakviĝi kaj li naĝas kiel
fiŝo. La akvo ne estas varmigita;
ĝi estas malvermeta; tamen la
knaboj banas sin.

Kiom da knaboj ekkuras?
Kial ili ekkuras?
Kun kiu konkuras Karlo?
Kiu knaboj estas sportemaj?

Kiam ili ĉeestas ekzercadon?
Por kio ili ekzercadas?
Kia estas Karlo?
Kia estas la alia knabo?

Kiu eksaltas en la akvon?
Kiu jam atingis la akvon?
Kio estas ŝatata de Karlo?

Ĉu li timas subakviĝi?

Ĉu li naĝas kiel fiŝo?
Kia estas la akvo?
Kiu tamen banas sin?
Kiu estas eksaltanta?

Ĉu vi scipovas naĝi?
Ĉu vi scipovas ankaŭ salti en
akvon?

Na tina na nini azokeba te?
Nini etondi?
Nini ezosopana kowuta na kantina?
Mai ezopanzana na mabele?
Mpona nini nzoka nde azofula?
Bandeke ya mike boni bazotelema
likolo ya etapi?
Pompi ezali ya mikoloyo (ya
sika)?
Pompi ya kala nzoka nde ezosala
malamu?

Kalo azobanda kokima, azomekana
na kokima ya metre nkama na
moninga mosusu. Bilenge mibale
bazali bato ya masano. Poso
nyonso bazomekameka kokima,
kopumbwa mpe kobuta. Kalo azali
nzunzu mingi, kasi elenge mobali
mosusu pe (lisusu). Kalo azobanda
kopumbwa na mai. Elenge mobali
mosusu esi akomi na mai. Kobeta
mai elingami mingi na moninga wa
biso; azobanga te kokota na nse
ya mai mpe azobeta mai lokola
mbisi. Mai ezali ya moto te;
ezali ya mwa malili; nzokande
bilenge mibali bazosokola.

Bilenge mibali boni bazobanda
kokima?
Mpona nini bazobanda kokima?
Kalo azomekana na nani?
Bilenge mibali nini bazali bato
na masano?

Tango nini bazomekameka?
Mpona nini bazomekameka?
Kalo azali lolenge nini?
Elenge mobali mosusu azali
lolenge nini?

Nani azobanda kopumbwa na mai?
Nani esi akomi na mai?
Nini oyo elingami na Kalo?

Azobanga kokota na nse ya mai?

Azobeta mai lokola mbisi?
Mai ezali lolenge nini?
Banani nzokande bazosokola?
Nani azali oyo azobanda kopumbwa?

Olingi koyaba kobeta mai?
Olingi lisusu koyeba kopumbwa na
kati na mai?

Ĉu vi preferas naĝi aŭ kuri?
Ĉu vi estas sportema?

Matene, la avo semis tritikon; li disĵetis la grenerojn en la teron. La tritiko kreskos venontan someron; kiam ĝi estos matura kaj flava, la avo rikoltos ĝin. El la tritiko, la muelisto faros belan farunon; poste, la bakisto bakos la panon. Vespere, Johanino ludas per kartoj kun la geavoj. La knabino disdonas la ludkartojn; ĉiuj ricevas po du kartoj. Ŝi tenas la ludkartaron per la dekstra mano kaj disdonas per la maldekstra. La avino serioze atentis pri la disdonado. Ridetante la avo ricevas du kartojn.

Kiam la avo semis?
Kion li semis?
Kien li disĵetis la grenerojn?
Kio kreskos venontan someron?

Kia estos la tritiko?
Kion rikoltos la avo?
Kiu muelos la tritikon?
Kian panon bakos la bakisto?

Ĉu la avo disĵetis multajn grenerojn?
Per kia mano li semis?
Kiu ludas vespere?
Kiel ili ludas?
Kiu disdonas la ludkartojn?
Kiom da ludkartojn ĉiuj ricevas?

Kion tenas Johanino?
Kiel ŝi disdonas?
Kiel atentis la avino?

Kial ŝi atentis?
Kiu ricevas ludkartojn?
Kie ili sidas?

La manĝema sinjoro trovis restoracion; li legis la menuon pendantan sur la pordo. Nun, li puŝas la pordon kaj eniras. Longtempe li restas interne

Osepelaka kobeta mai to kokima?
Ozali moto ya masano?

Na ntongo, nkoko ya mobali aloni bambuma ble; abwaki bambuma na mabele. Mbuma ble ekokola na tango ya mbula ekoya; tango ekokomela mpe ekozala tane ngwaa, nkoko akobuka yango. Na mbuma ble, moniki akosala fufu ya kitoko; Na sima, molambi (motumbi) mapa (lipa) akolamba (akotumba) mapa (lipa) ya kitoko. Na mpokwa, Zane azosakana na bapapele elongo na bankoko. Elenge mwasi azokabola bapapela ya kosakana; bato nyonso bazozwa mibale (mibale). Azosimba bapapele na loboko ya mobali mpe azokabola na loboko ya mwasi. Nkoko ya mwasi azokeba mpenza na bokaboli. Na koseka nkoko ya mobali azozwa mibale.

Tango nini nkoko ya mobali aloni?
Aloni nini?
Azobwaka bambuma wapi?
Nini ekokola na tango na mbula ekoya?
Mbuma ble ezali lolenge nini?
Nkoko ya mobali akobuka nini?
Nani akonika mbuma ble?
Motumbi mapa akotumaba mapa ya lolenge nini?
Nkoko ya mobali azobwaka bambuma ebele?
Na loboko nini aloni?
Banani bazosakana na mpokwa?
Bazosakana ndenge nini?
Nani azokabola bapapela ya kosakana?
Bapapela ya kosakana boni bato nyonso bazozwa?
Zane azosimba nini?
Azokabola ndenge nini?
Nkoko ya mwasi azoleba ndenge nini?
Mpona nini azokeba?
Nani azozwa bapapela ya kosakana?
Bazofanda wapi?

Mobali oyo alingaka koliya amono ndako ya kolela; atangi makomi ya bilei na ekuke. Sikoyo, apusi ekuke mpe akoti. Na tango molai azowumela na kati ya kofanda mpe

sidante kaj manĝante. La manĝaĵo estas bongusta. La manĝemulo volas manĝi el ĉiuj pladoj; li manĝas viandon, legomojn, salaton kaj deserton; samtempe li gustumas diversajn trinkaĵojn. Post la manĝado kaj pago de alta sumo, la manĝinto malfacile eliras el la restoracio. Li tro manĝis; li estas pezega kaj multe dikiĝis. Liaj mantelo kaj pantalonon estas tro mallarĝaj. Per bastono li sin helpas por marŝi. La manĝemulo multe tro manĝis kaj pro tio li malbeliĝis.

Kiu eniras en la restoracion?
Kia estas la sinjoro?
Kion li legis?
Kie pendis la menuon?
Kion malfermas la sinjoro?

Kie li restas longtempe?
Kial li restas tiom longe?

Ĉu la sinjoro manĝas starante?
Kia estas la manĝaĵo?
Kion volas manĝi la sinjoro?
Kiu manĝegis?
Kion li manĝis?
Ĉu li ankaŭ trinkis?
Ĉu la sinjoro malsatis?

Ĉu vi vidas la restoraciestron?

Kiom pagis la sinjoro?
Kiam li eliras?
Kiel li eliras?
Kial li estas pezega?
Kio estas tro mallarĝa?
Ĉu li tamen povas marŝi?
Kiu multe tro manĝis?
Kial li malbeliĝis?
Kies mantelo estas mallarĝa? .

azoliya. Bilei ezali kitoko. Molei (oyo aliyaka mingi) alingi koliya bilei nyonso; azoliya nyama mingi, bandunda, saladi mpe badesele; na ngonga wana kaka, azomeka masanga ya ndenge na ndenge. Nsima ya koliya mpe kofuta mosolo ta motuya, molei abimi na mpasi kowuta na ndako ya kolela. Alei mingi koleka; azali kilo (bozito) mpe akomi monene. Kazaka mpe mbati na ye ekomi sikoyo mike. Na lingenda azokomisalisa mpona kotambola. Molei alei mingi koleka mpe mpona yango akomi mabe.

Nani azokota na ndako ya kolela?
Mobali azali lolenge nini?
Atangi nini?
Makomi ya bilei ebakami wapi?
Mobali azofongola nini?

Azowumela tango molai wapi?
Mpona nini azowumela tango molai baye?
Mobali azoliya ya kotelema?
Bilei ezali lolenge nini?
Mobali azolinga koliya nini?
Nani alei mingi?
Alei nini?
Ameli lisusu?
Mobali atondi te? (Mobali ayoki nzala?)
Ozomona mokolo ya ndako ya kolela?

Mobali afuti (mosolo)boni?
Tango nini abimi?
Ndenge nini abimi?
Mpona nini azali bozito?
Nini ezali muke koleka?
Akoki nzokande kotambola?
Nani alei mingi koleka?
Mpona nini akomi mabe?
Kazaka ezali muke ya nani?

AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO MASANO YA ZANE NA KALO

Niaj geamikoj atingis Hispanion. Karmeno, la korespondantino de Johanino, gvidas ilin tra la urbo. Ili ekvidis taŭroludon en grandaj arenoj, sed la geknaboj ne ŝatas tiun spektaklon. Prefere

Na Madrid.
Baninga na biso bakomi na Espana. Karmeno, mokomeli ya mwasi ya Zane, azokamba bango na engumba. Babandi komoni esika ya masano ya ngombe mpe biloko na yango, kasi

ili rigardas nun geartistojn,
kiuj ekdancas akompanante sin per
kastanjetoj kaj gitaro. La
knabinoj tenas ventumilojn, ĉar
estas varme en tiu ĉi loko. Karlo
ekmanĝas oranĝon.

Kiu akompanas ilin?
Kion ili ekvidas?
Kion ili preferas rigardi?
Ĉu vi ŝatas taŭroludon?

Kie ili estas?
Kie ili vidis taŭroludon?

Kion ili ne ŝatas?
Kiu ekdancas?

Kiel la artistoj akompanas sin?

Kion tenas la knabinoj?
Kiel estas en ĉi tiu loko?
Kial Karlo manĝas oranĝon?

En Londono.
Ili konatiĝis kun angla
esperantisto, ĉiuj sidas en te-
trinkejo ĉe Tamizo. Karlo ĵus
disrompis kuketon, kiun li donas
al la hundo. La angla amiko
montras monumentaron kaj la faman
ponton super la riverego. Skotoj
iras sur la ŝoseoj; unu muzikas
per stranga muzikilo. La geknaboj
restos unu semajnon ĉe sia angla
amiko. Poste, Johanino kaj Karlo
vojaĝos al Parizo.

Kie ili sidas?
Kion ĵus disrompis Karlo?
Kial li disrompis kuketon?
Kiom da skotoj iras sur la ŝoseo?

Kun kiu ili konatiĝis en Londono?

Ĉu ĉiuj estas sidantaj?
Kion montras la angla amiko?

Kia estas la muzikilo de la
skoto?

bilenge basepeli te na lisano
zana. Basapeli kotala sikoyo bato
na ndulen oyo bazobanda kobina na
nzela na lindanda mpe gitare.
Bilenge bazosimba bipepeli
mupepe, mpo ete mulunge ezali na
esika oyo. Kalo azobanda koliya
lilala.

Nani azokamba bango?
Nini babandi komona?
Bazosepela kotala nini?
Olingaka esika ya masano ya
ngombe?

Bazali wapi?
Wapi bamoni esika ya masano ya
ngombe?
Nini bazosepela te?
Banani bazobanda kobina?

Ndenge nini bato na ndule
bazokamba bango?
Elenge mwasi azosimba nini?
Esika oyo ezali ndenge nini?
Mpona nini Kalo azoliya lilala?

Na Londres.
Bayebanaki na molobi Kiesperanto
ya kingelezo, bango nyonso
bazofanda na esika bamela ti
epayi ya Tamizo. Kalo awuti
kokata mwa gato, oyo azopesa na
mbwa. Moninga ya kingelezo
azolakisa bikeko mpe ekatiseli
likolo ya ebale. Baskoto
bazokende na balabalamonene; moko
azobeta lindanda na lindanda ya
kokamwa. Bilenge bakowumela poso
moko epayi ya moninga ya
kingelezo. Na nsima, Zane na Kalo
bakosala mobembo na Paris.

Bazofanda wapi?
Kalo awuti kokata nini?
Mpona nini akati mwa gato?
Baskoto boni bazokende na
balabala monene?

Elongo na nani bayebani na
Londres?
Bato nyonso bazofanda?
Moninga ya kingelezo azolakisa
nini?
Lindanda ya skoto ezali lolenge
nini?

Kiom longe ili restos en Londono? Tango boni bakowumela na Londres?
Kiom da personoj sidas? Bato boni bazofanda?
Ĉu ili sidas ekstere? Bazofanda libanda?
Kien vojaĝos la geknaboj? Bilenge bakosala mobembo wapi?

DUDEKA LECIONO = LITEYA YA TUKU MIBALE

LA DANCRONDO ĈIRKAŬ LA MONDO MABINA NA MOKILI (MOBIMBA)

rastilo - rato

La mondo estas granda, tre granda, sed Esperanto malfermis al ni ĝiajn pordegojn kaj detruis ĉiujn lingvajn barojn. Per Esperanto ni vojaĝis ĉirkaŭ la tero.

Ĉie en la mondo ni renkontis geamikojn. Ĉiam ni komprenis aliajn homojn praktikante la mondlingvon. Neniam ni sentis nin fremduloj. La mondo estas nia patrolando.

Marken, kun ĝiaj geknaboj knabine vestitaj! Stokholmo, la pura, la bela! Laponio, la malvarma kun ĝiaj pingvenoj! Kopenhago kaj nia biciklado! Tirolo, belegaj pejzaĝoj, la vespera kantado! Tra Balkanoj ĝis Moskvo! La flugado! Azio! Pekino! Tokio! Kiom amuzaj la tirĉaretoj! Miriga la aŭstralia arbarego! Longa la ŝipveturado tra la maro! La belegaj sudamerikaj ĉevaloj! Nord-Ameriko, la filmfarejoj, la flugado super Nov-Jorko! Mez-Afriko, la nigrula dancado! Ĉe la antikvaj piramidoj kaj la fumanta Vezuvo! La hispanaj ludoj kaj dancoj! Londono, la urbego! Parizo! Kiel bela estas la mondo kiam geamikoj ĉie bonvenigas vin!

Morgaŭ ni revidos multajn el niaj geamikoj en la tutmonda Esperanto-Kongreso. Tie renkontiĝos centoj da geesperantistoj. Tiam kunsidos nek rusoj, nek francoj, nek ĉinoj, nek angloj, sed nur homoj: homoj el la tuta tero komprenos unu la alian.

Karaj gejunuloj, jam preparu la dorsosakojn, venu kun ni renkonte al vivo pli bela, al mondo

realiĝos - ekokokisama

Mokili ezali monene, monene mingi, kasi Kiesperanto efongoli na biso bikuke na ye ya minene mpe ebebisi bikangeli nyonso ya lokota. Na nzela na Kiesperanto tosali mibembo na mokili nyonso. Esika nyonso na mokili tokutani na baninga. Mikolo nyonso tososoli baninga misusu oyo balobaka lokota ya mokili. Mokolo moko te tomonani bapaya. Mokili ezali mboka ya bankoko. (batata). Na Marken, elongo na bilenge na ye balataki lolenge ya basi (ndenge mwasi alataka)! Stokolmo, mboka peto mpe ya kitoko! Laponi, mboka ya malili na bapengwe na ye! Kopenage mpe bakinga na biso! Tirolo, na mokili ya kitoko mingi, na banzembo ya mpokwa! Kowuta bamboka Balkono tii na Mosku! Mobembo ya likolo! Mboka Azi! Na Pekin! Na Tokio! Bamakalo boye ezosepelisa! Na Ostrali Zamba monene ya kokamwa! Mobembo molai na kati ya masuwa na mbu! Bampunda ya kitoko mingi na Amerika ya nse! Na Amerika ya lokolo, bisika basalaka bilili (film), mobembo likolo na New York! Na Afrika ya kati, mabina ya batu moindo! Epayi ya bapiramidi ya tango na kala mpe na Vezuvo oyo ebimisaka milinga! Kobina mpe kosakana na mboka Espana! Londres, engumba monene! Paris! Botala ndenge mokili ezali kitoko na tango baninga ya bisika nyonso bazobengisa bino (yo)! Lobi ekoya toko mona lisusu ebele ya baninga na biso na kosangana ya mokili mobimba ya balobi Kiesperanto. Kune bato bakosangano ata barusi te, ata bafalanse te, ata basinwa te, ata bakingelezo te, kasi kaka bato. Bakosolola na tina ya bondeko na nzela na lokoto moko; nde ndoto

pacema! Korespondu, per
Esperanto, kun multaj gejunuloj.
Ankaŭ vi havu en la tuta mondo!

Kiu estas li?
Kiu estas ŝi?
Ĉu vi konas lin?
Ĉu vi jam vidis ŝin?
Ĉu ili rakontas?
Pri kio ili parolas?

Kiomope ili vojaĝis?
Kie ili vojaĝis?
Kia estas la mondo?
Kion faris Esperanto?
Kion detruis la mondlingvo?

Kie estas la geamikoj?
Kiel ili komprenis aliajn homojn?
Ĉu ili sentis sin fremduloj?
Kiom da geamikoj ili havas?

Kiuj estas knabine vestitaj?
Ĉu ili vizitis ankaŭ nordan
poluson?
Kia estas Laponio?
Kiom da biciklantoj ili vidis en
Kopenhago?
Kia estis la vespera tirola
kantado?

Kia estis la vetero en Balkanoj?

Kiel ili vojaĝis ĝis Moskvo?

Kiaj estis la tirĉaretoj?
Kion ili vidis en aŭstralia
arbarego?
Ĉu Johanino renkontis sian
aŭstralian amikino?

Kiun ili vidis en la filmfarejo?

Kiuj bestoj dancis en Mez-Afriko?

Kion ili faris ĉe la piramidoj?

ya monene ya bato na mokili
ekokokisama: bato ya mokili (batu
ya bipayi na bipayi) bakoyebana
moko mpe basusu.

Bandeko bilenge mibali mpe basi,
bobongisa sakosi ya mokongo, boya
elongo na biso kokutana na bomoi
oyo ya kitoko, na mokili ya
kimia! Bokomanan na nzela na
Kiesperanto, na bilenge ebele.
Tozwa lisusu baninga na mokili
mobimba!

Ye (mobali) azali nani?
Ye (mwasi) azali nani?
Oyebi ye (mobali)?
Esi omona ye (mwasi)?
Bazobeta lisolo?
Bazoloba na tina ya nini?

Bato boni basalaki mobembo?
Basalaki mobembo wapi?
Mokili ezali lolenge nini?
Kiesperanto asalaka nini?
Lokota ya mokili ebebisi nini?

Baninga bazali wapi?
Ndenge nini basosoli bato misusu?
Bamonani bapaya?
Bazali na baninga boni?

Banani balati lolenge ya basi?
Bakendeki kotala lisusu pole ya
likolo?
Laponi ezali lolenge nini?
Bakinga boni bamonaki na mboka
Kopenage?
Banzembo ya mpokwa ya bato na
Tirolo ezalaki lolenge nini?

Tango na bamboka ya Balkano
ezalaki lolenge nini?
Ndenge nini basalaki mobembo tii
na Mosku?

Makalo ezalaki lolenge nini?
Bamonaki nini na zamba ya
Ostrali?
Zane akutanaki na moninga na ye
ya Ostrali?

Bamonaki banani na esika ya
kosala bilili?

Banyama nini ebinaki na Afrika ya
kati?

Basalaki nini esika ya
bapiramidi?

Ĉu Karlo interesiĝis pri la hispanaj ludoj?
Kiam estas bela la mondo?

Kiujn ili revidos?
Ĉu ili manpremos?
Kie ili renkontiĝos?
Kiuj kunsidos en la kongreso?

Kiel ili komprenos unu la alian?
Kiam realiĝos la sonĝo de la homaro?

Ĉu vi emas vojaĝi?
Ĉu vi ĉeestos kongreson?
Kien vi preferus vojaĝi?
Kial vi lernis Esperanton?
Ĉu vi korespondas per Esperanto?
Kiom da korespondantoj vi havas?

La avo semis karoton. Li prizorgas ĝin per rastilo. Pluvo kaj suno rapide kreskigas la karoton. Muso rigardas ĝin. La karoto kreskadis, ĝi dikiĝis kaj grandiĝis. Nun ĝiaj folioj povas porti birdeton. Ĝi estas karotego.

Kiu semis?
Kion li semis?
Kiu prizorgas?
Kiel li prizorgas?
Kiel kreskas la karoto?
Kial ĝi kreskas rapide?
Kio kreskadis kaj grandiĝis?
Kiu rigardas la karotegon?
Kiu staras sur folio?

La avo tiras la karoton, sed la karoton li ne povas eltiri. Li vokas la avinon. La avino tiras la avon, la avo la karoton, sed la karoton ili ne povas eltiri. Ŝi vokas la filon. La filo venas rapide por helpi la geavojn.

Kiu tiras la karoton?
Kiun vokas la avo?
Kiu estas la vokata?
Kiu estas la vokanta?
Kiu tiros la avon?
Kion tiras la avino?
Kion tiras la avo?

Kalo azepelaki na masano ya mboka Espana?
Tango nini mokili ezali kitoko?

Bakomona lisusu banani?
Bakosimbana maboko?
Bakokutana wapi?
Bakofanda elongo na bosangani (bokutani)?
Bakoyebana ndenge nini moko mpe basusu?
Ndoto ya bato na mokili ekokokisama tango nini?

Omipesaka na mobembo?
Okolo zala na bokutani?
Wapi osepelaka kokende mobembo?
Mpona nini oyekolaki Kiesperanto?
Okomelaka na Kiesperanto?
Ozali na bakomeli bono?

Nkoko ya mobali aloni karoti. Azobongisa yango na rato. Mbula mpe moi ezokolisa karoti mbango. Mpuku azotala yango. Karoti ekoli, ekomi kabambi mpe ekomi monene. Sikoyo makasa na yango ekoki komema ndeke ya muke. Ezali karoti ya monene.

Nani aloni?
Aloni nini?
Nani azobongisa?
Ndenge nini azobongisa?
Ndenge nini karoti ezokola?
Mpona nini ezokola mbangu?
Nini ekoli mpe ekomi monene?
Nani azotala karoti ya monene?
Nani azotelema likolo ya likasa?

Nkoko ya mobali azobenda karoti, kasi azokoka te kopikola karoti. Azobenga nkoko ya mwasi. Nkoko ya mwasi azobenda nkoko ya mobali, kasi bazokoka te kopikola karoti. Azobenga mwana mobali. Mwana mobali azali koya mbangu mpo asalisa bankoko.

Nani azobenda karoti?
Nkoko ya mobali azobenga nani?
Nani azali oyo azobengama?
Nani azali oyo azobenga?
Nani akobenda nkoko ya mobali?
Nkoko ya mwasi aso benda nini?
Nkoko ya mobali azobenda nini?

Ĉu ili povas eltiri la karoton?
Kiun vokas la avino?
Kiel venas la filo?

Bazokoka kopikola karoti?
Nkoko ya mwasi azobenga nani?
Mwana mobali azali koya ndenge
nini?

La filo tiras la avinon, la avino
la avon, la avo la karoton, sed
la karoton ili ne povas eltiri.
La filo vokas la knabon. La knabo
vokas la knabinon. La knabinon
vokas la hundon kaj la katon.
Ĉiuj tiras por eltiri la karoton.

Mwana mobali azobenda nkoko ya
mwasi, nkoko ya mwasi azobenda
nkoko ya mobali, nkoko ya mobali
azobenda karoti, kasi bazokoka te
kopikola. Mwana mobali azobenga
elenge mobali. Elenge mobali
azobenga elenge mwasi. Elenge
mwasi azobenga mbwa na nyawu.
Bango nyonso bazokoka te
kopikola. karoti.

Kiun vokas la filo?
Kiu venis por eltiri la karoton?
Kiom da personoj tiras?
Kiom da bestoj tiras?
Kiu tiras la voston de la hundo?
Kion mordas la hundo?
Kiun tiras Johanino?
Kiun tiras Karlo?
Kiu tiras la avon?
Kiu tiras la karoton?

Mwana mobali azobenda nani?
Banani baye kopikola karoti?
Bato boni bazobenda?
Banyama boni bazobenda?
Nani azobenda mokila ya mbwa?
Mbwa azoswa nini?
Zane azobenda nani?
Kalo azobenda nani?
Banani bazobenda nkoko mobali?
Banani bazobenda karoti?

La kato tiris la hundon, la hundo
la knabinon, la knabino la
knabon, la knabo la filon, la
filo la avinon, la avino la avon,
la avo la karoton, kaj la karoton
ili sukcesis eltiri. Ĉiuj falas
teren, sed ĉiuj ankaŭ ridas, ĉar
la karoton ili eltiris.

Nyawu abendi mbwa, mbwa abendi
elenge mwasi, elenge mwasi abendi
elenge mobali, elenge mobali
abendi mwana mobali, mwana mobali
abendi, koko mwasi, nkoko mwasi
abendi nkoko mobali, nkoko mobali
abendi karoti, mpe balongi
kopikola karoti. Bango nyonso
bazokuya na mabele, kasi bango
nyonso bazoseka, mpo ete bapikoli
karoti.

Kien ili falas?
Ĉu ili povis eltiri la karoton?
Kiu falas?
Kion ili eltiris?
Kiu ridas?
Kiu fumas piron?
Ĉu la avo tiris?
Kiu tiris lin?
Kiu tiris ŝin?
Kian karoton ili eltiris?
Kiom da karoton ili eltiris?

Bazokweya wapi?
Bakoki kopikola karoti?
Banani bazokweya?
Bapikoli nini?
Banani bazoseka?
Nani azomela likaya?
Nkoko mobali abendi?
Nani abendi ye (mobali)?
Banani babendi ye (mwasi)?
Bapikoli karoti ya lolenge nini?
Bakaroti boni bapikoli?

**AVENTUROJ DE JOHANINO KAJ KARLO
MASANO YA ZANE NA KALO**

En Parizo.
Ili rigardas la Efel-turon

Na mboka Paris.
Bazotala tur ya Efel oyo

starante sur la teraso de la fama palaco. Tie okazis pluraj packonferencoj kaj internaciaj renkontiĝoj. Ili revas pri unu mondo, unu lingvo, unu junularo kaj unu lingvo - Esperanto.

En Esperanta mondkongreso. Ili retrovas multajn geamikojn, kiuj venis centope el ĉiuj nacioj. Falis lingvaj baroj. Ili ĝojege interparolas per unu lingvo - Esperanto.

ezotelema na esika ya polele eyebani na bato. Kuna bokutani ya kimia mpe bosangani ya mokili mobimba esalamaka. Bazozela bomoko ya mokili, lokoto moko, liboke ya bilenge mpe lokota moko - Kiesperanto.

Na bokutani ya mokili ya balobi Kiesperanto. Bazali komona lisusu baninga ebele (ike), oyo baye nkama na nkama kowuta na bikolo nyonso. Epekiseli ya lokota ekweyi. Bazosolola bango na bango na esengo mingi na lokota moko - Kiesperanto.

Vortoj ne uzataj en la lecionoj

abio - sapino
budo - ligablo
cerbo - mboloko
haveno - libongo
korktirilo - efongoleli
kruro - libongo
leterportisto - mokaboli mikanda
monujo - libenga ya mbongo
ŝarĝaŭtomobilo - mutuka ya komemela
telefono - nsinga

Vortoj uzataj sen traduko

kurso - buku ya boyekoli
leciono - liteya